

“ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ POLİTİKALARI:
YAYGINLAŞMA, YÖNETİŞİM VE YAPILAR TOPLANTISI”
RAPORU

5- 6 Aralık 2003, Ankara

İÇİNDEKİLER

Giriş

Açılış Konuşması-Remzi İnanlı

I. Panel

Yaygınlaştırma Uygulamalarına Genel Bakış

Panel Başkanı: Prof. Dr. Sevda Bekman

Türkiye' deki Erken Çocukluk Eğitimi Sistemi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller

Prof. Dr. Ayla Oktay-Türkiye'de Kurum Merkezli Erken Çocukluk Eğitimi

Prof. Dr. Z. Fulya Temel-Aile Eğitim Modeli: Dünya' da ve Türkiye' deki Uygulamalar

Fatma Özdemir Uluç-Kitle İletişim Araçlarıyla Eğitim

Değerlendirme

İdari Yapı ve Yönetişim Açısından Değerlendirilme

Prof. Dr.Tanju Gürkan

II. Panel

Türkiye' deki Örnek Erken Çocukluk Eğitimi Uygulamaları

Panel Başkanı: Remzi İnanlı

Nuri Okutan-Siirt' teki Okulöncesi Eğitimi Uygulamaları

Derya Akalın-Yaz Okulları Eğitim Modeli

Şükran Evirgen-Gezici Eğitim Modeli

Şengül Akçar-Erken Çocukluk Bakım ve Eğitim Hizmetlerinin Dar Gelirli Bölgelere Yaygınlaştırmak Üzere Alternatif Bir Yaklaşım; Yerel Kaynakların Mobilizasyonu ve Kadınların Liderliğinde: Kadın ve Çocuk Merkezleri

Grup Çalışmaları

1. Kurum Merkezli Model
2. Aile Eğitim Modeli
3. Kitle İletişim Araçları

Sonuç ve Öncelikler

- Ek 1. Konuşmacı Listesi
- Ek 2. Sempozyum Katılımcı Listesi
- Ek 3. Grup Çalışmaları Katılımcı Listesi

Giriş

Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, Anne Çocuk Eğitim Vakfı, UNICEF ve Eğitim Reformu Girişimi işbirliğinde 5- 6 Aralık 2003'de, Ankara'da 2 günlük bilimsel bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıya Üniversitelerin Okulöncesi Öğretmenliği Bölümü öğretim üyeleri ile Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu ve Sivil Toplum Örgütlerinden toplam 168 kişi katılmıştır.

Mevcut Erken Çocukluk Eğitimi Sisteminin iyileştirilmesine yönelik gerçekleştirilen toplantı şu amaçlar çerçevesinde şekillenmiştir:

- Türkiye' deki Erken Çocukluk Eğitiminde uygulanan farklı modeller ve bu modellere ilişkin örnek uygulamaların paylaşılması
- Modellerin yaygınlaştırılmasına yönelik önerilerin tartışılması

Konuşmacılar Erken Çocukluk Eğitimi Sisteminde uygulanan Kurum Merkezli Model, Aile Eğitim Modeli ve Kitle İletişim Araçları Modeline ilişkin bilgiler vermişler ve bu modellerin Türkiye' deki uygulamalarına ilişkin değerlendirmeler yapmışlardır. Toplantıda bu modellere yönelik, Türkiye' deki örnek uygulamalara yer verilmiştir.

Üç ayrı çalışma grubunda, modellerin yaygınlaştırılması farklı yönleriyle ele alınmıştır. Her çalışma grubu ele aldığı modeli önceden belirlenen çerçeve altında incelemiş yaygınlaşma, yönetim ve yapılarla ilişkin öneriler getirmişlerdir. Ayrı ayrı hazırladıkları öneriler sunulmuş ve tartışılmıştır. Raporlaştırmada her bir modele ilişkin çalışma grubu sonuçları yaygınlaştırma, idari yapılar/ yönetim ve bilinçlendirme ana başlıkları altında toplanarak sunulmuştur. Tartışmalar çerçevesinde oluşturulan öneriler bir rapor taslağı haline getirilmiştir.

Rapor son şeklini, bu çalışmanın devamında gerçekleştirilen iki toplantının çıktılarının eklenmesi ile almıştır. "Erken Çocukluk Eğitimi Politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim, ve Yapılar" konulu toplantıda çıkan önerilerin mevzuata uygun olup olmadığının tespit edilmesi ve gereken değişikliklerin belirlenmesine yönelik 20 Ocak 2004' te, İstanbul' da bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantı gündemini genel konulara yönelik mevzuatın incelenmesi, önerilerin belirlenmesi, kurum merkezli programlara ve Aile Eğitim Modeline yönelik mevzuatın incelenmesi ve önerilerin belirlenmesi oluşturmuştur.

Atılacak adımların somutlaştırılmasına yönelik,12 Nisan 2004 tarihinde Ankara' da; MEB, SHÇEK, AÇEV ve Danışma kurulu üyelerinin katılımı bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda hazırlanan rapor sunulmuş, mevzuat değişikliği ve yaygınlaştırma politikalarında öncelikli modellerin tartışılmasına yönelik öneriler geliştirilmiş ve toplantı sonrası çalışmalar belirlenmiştir.

Açılış Konuşması

Remzi İnanlı

Remzi İNANLI

Sayın Bakanım,

Sayın Müsteşarım,

Bakanlığımızın Değerli Yöneticileri,

Üniversitelerimizin Değerli Öğretim Üyeleri ve Eğitimciler,

UNICEF ve AÇEV Temsilcileri,

Sevgili Öğrenciler ve Konuklar,

Yazılı ve Görsel Basının Temsilcileri,

Erken Çocukluk Eğitimi Politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar konulu iki gün sürecek toplantının çocuklarımıza hayırlara vesile olması dileğiyle ve emeği geçenlere teşekkürlerimi ileterek; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kişilerin, kurumların ve toplumların gelişme ve ilerlemelerini sağlayan en temel unsur eğitim olduğundan; dünya ekonomisinin gittikçe artan bir düzeyde bilgi tabanlı olması ve teknolojinin hızla yenilenmesi, eğitimi en öncelikli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Bu nedenle, hem kurumsal eğitimin, hem de bireylerin eğitiminin etkinlik ve verimliliğini arttırmak için eğitime çok fazla kaynak ayrılmakta ve yatırımlar yapılmaktadır.

Çocuğun yaşamının ilk beş yaşındaki eğitimine, en az beslenmesi veya sağlığı kadar önem verilmeye başlanması, uygar toplumlarının eğitimsel açıdan en belirgin özelliklerinden biri olarak kabul edilebilir bir gerçektir. Yaşamın ilk yıllarının önemi eski çağlardan beri düşünürlerin üzerinde durdukları bir konu olmakla birlikte, belirli bir uygarlık düzeyine ulaşmış toplumlarda bu denli yaygın bir biçimde kabul görmesi, 20. yüzyıldan sonradır.

Çocuk yetiştirme ve eğitiminde göz önünde bulundurmanız gereken konular, çocuğun bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimidir. Ancak gelişimin bölümleri birbirinden keskin çizgilerle ayrılamaz.

Çocuğun erken çocukluk dönemindeki çeşitli gereksinimlerini karşılayabilmek, artık ailenin yalnız başına başarabileceği bir konu olmaktan çıkmış durumdadır. Bu açıdan, okulöncesi eğitim kurumları, çok önemli görev üstlenmektedir. Bu konular, çağdaş toplumun gereksinimi olan;

- Duygu ve düşüncelerini özgürce anlatabilen, araştırmacı, meraklı, girişimci, üretici;
- Karşılaştığı problemlere çözümler ve seçenekler üretebilen;
- Kendi kendine karar verebilen, kendi haklarına ve başkalarının haklarına saygılı;
- Sahip olduğu gücü en üst düzeyde kullanabilen kendi kendini

denetleyebilen, bireyler yetiştirmek için ailenin en büyük desteği olmak durumundadırlar.

Okulöncesi eğitim kurumları, çocuğun toplumun kültürel değerlerini özümsemesine yardımcı olmaktadır. Çünkü, sosyal ve ahlaki değerlerin nesilden nesile geçişi çocuğun okul öncesi döneminde yerleşmeye başlamaktadır. Tüketim, rekabet, şiddet ve bencilliğin yoğunlaştığı günümüzde, işbirliği, fedakarlık ve birlik gibi temel değerlerin erken çocukluk döneminde yerleşmesine önem verilmelidir.

Onlara erken yaşlardan itibaren gelişimlerini en verimli şekilde gerçekleştirebilecekleri ortamları sağlamak, bir yetişkinlerin en önemli görevidir.

Tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken okulöncesi eğitim hizmeti, tüm eğitim sisteminin en alıcı basamağıdır.

Gelişmiş dünya ülkelerine baktığımızda, eğitimin asgari şartlarının okul binaları, öğretmenler, öğrenciler; araç- gereçler olmadığını görmekteyiz. Dünyada eğitim standartlarında niteliği öne çıkaran son derece hızlı ve önemli gelişmeler olmaktadır.

Avrupa Birliğine giriş sürecinde olan ülkemizde ise okul öncesi eğitim hızla gelişimini sürdürmektedir. Erken dönemdeki eğitimin önemini anlaşılması; bu dönem için eğitim olanaklarının çeşitlendirilmesi ve artırılması çabaları gelecek günlerde de ülkemizin önemli gündem maddesi olacaktır.

Eğitim, yalnız kişinin yeteneklerini ortaya çıkaran ve onu geliştiren bir süreç değildir. Kişinin içinde yaşadığı toplumla kucaklaşarak, onu kalkındıran ve geliştiren itici bir güç olduğundan, bizler Milli Eğitim Bakanlığı olarak,

Atalarımızın deyişiyle "Beşikten mezara kadar" süren bir süreç olduğunun bilinci içinde, geleceğin büyük ve güçlü Türkiye' sinin sorumluluğunu omuzlarında taşıyacak nitelikte çocuk yetiştirme görevini ciddiyet ve kararlılıkla sürdürülmesi gerektiğine inanmaktayız. Genel Müdürlüğümüz bu doğrultudaki çalışmaların titizlikle takipçisi olmaktadır.

Aralıksız ve özenle sürdürdüğümüz çalışmalarımızın neticesinde bugün, ülkemizde okulöncesi eğitiminin önemini anlaşılması, çeşitli özel ve resmi kuruluşların bu konuda ciddi atılımlar yapmalarında önemli rol oynamıştır.

Sayın Bakanım,

Çocuklarımıza daha güzel bir gelecek hazırlayabilmek için, hedefimiz yolundaki hizmetlerimize duyarlı yaklaşımınız ve desteğinizle bizleri yüreklendirmeniz. Okulöncesi eğitimine katkılarınıza teşekkür ediyorum.

Değerli Katılımcılar,

Geleceğimiz eğitime ve o eğitimi verecek öğretmene bağlıdır. Bilgi insanların yeteneklerinin geliştirmesine, üretmesine, katkı sağlıyorsa anlamlıdır, güzeldir. İnsan, edindiği bilgilere kendisinin ve toplumun gelişmesine katkı sağlar. Eğitim sürecinden geçen insan çalışmayı, üretmeyi toplumsal yaşamın temel olgusu kabul ediyor ve onun erdemini, kıvancını yaşıyorsa; toplumsal sorumluluğa

ulaşmış demektir.

Atatürk 24 Eylül 1924 tarihinde Samsun' da öğretmenlere yaptığı konuşmasında;

"Efendiler; açıklamak istiyorum ki; ilk ilham ana, baba kucağından sonra, okuldaki eğitimcinin dilinden, vicdanından, eğitiminden alınır."

Sözleri ile, öğretmenin çocuk eğitimindeki üstlendiği görevin ne kadar önemli olduğunu açıkça vurgulamaktadır.

İşte, öğretmenin niteliği, okulöncesi eğitim hizmetlerinde de kaliteyi belirleyen temel öğelerden biri olarak üzerinde önemle durulması gereken hassas bir konudur. Öğretmenlik akademik formasyonla birlikte, iletişim boyutunda düşünüldüğünde bazı özel ayrıcalıklarında varlığını gerektirir. Bu nedenle, eğitimci yetiştiren okulların, bilgi kriterlerinin yanı sıra kişilik ve beceri açısından da kriterlerini oluşturması bir zorunluluk olarak düşünülmelidir.

Çünkü, öğretmenlik bir ideal, bir özveri mesleğidir. Onların yaptığı hizmetlerin kutsallığıyla bağdaşır bir yaşam ortamı sağlamayı, mutlaka yarine getirilmesi gerekli bir görev olarak benimsediğimizi, bunun çabası içinde bulunduğumuzu bilmenizi istiyorum.

Öğretmenler, insanı huzura, mutluluğa, iyiliğe, birliğe, uzlaşmaya, dayanışmaya, umut ve güvene yönelten rehberlerdir.

Sayın Başbakanımız, Eğitime %100 Destek Kampanyası' nın açılışında yaptığı konuşmada;

"Küçücük bir öğrenciyken öğrendiklerinin şu anki yüce görevinde en kıymetli hazinesi olduğunu" ifade etmiştir.

Bu vesileyle, çok büyük fdakarlıklar yaparak bizlerin bugünlere gelmemizde çok büyük emeği olan öğretmenlerimize şükranlarımı sunuyorum.

Öğretmenlerimiz, Atatürkçü düşünce sistemine, demokrasiye, çağdaşlığa, laikliğe inanmış ve bu yönde nesiller yetiştirme sorumluluğunu da taşımaktadırlar. Türk Ulusu, gelişen bilim ve teknoloji ile sosyo- kültürel ve ekonomik koşullara bağlı olarak hızlı, dinamik toplumsal bir değişim süreci yaşadığında; yeni sorumluluklarla da karşı karşıyadır. Onların, bu artan sorumluluk ile görevlerin uyumlu, ve başarılı şekilde yapabilmeleri, profesyonel bir aktivite yeterliliği gerekmektedir.

İyi bir okulöncesi eğitim Öğretmeni

- Dinamik ve enerjik olmalı, güven vermeli, bağımsız karar verebilmeli, problem çözebilmeli ve bilgilerini farklı durumlara transfer edebilmelidir.
- Öğretmen, çocukların yetenek ve kişilik yönünden birbirlerinde farklı olduklarını bilmeli, onların bilgi ve becerileriyle kendi yeteneklerini tanımasına ve seçimlerini belirlemesine yardımcı olmalıdır.
- Çocuğun benlik kavramını geliştirmesine, kendini ifade etmesine, bağımsızlığını kazanmasına ve öz denetimi sağlamasına olanak tanımalıdır.
- Yeniliklere açık olmalıdır.

- Türkçe' yi doğru ve güzel kullanmalıdır.

Eğitim, sosyal devletin herkese fırsat eşitliği içerisinde verilmesi gereken en temel kamu hizmeti olduğundan; bu hakkın yaşama dönüştürülmesi, kalitesinin yükseltilmesi ve ülke geneline yaygınlaştırılması için çocuklara, gençlere ve ailelere her kademedede daha iyi bir eğitim sağlamak hedeflerimiz arasındadır.

Okulöncesi eğitimi amaçlarının gerçekleştirilmesi; eğitim ortamının, eğitim materyali ile burada çalışacak öğretmen ve yardımcı elemanlarının da uygun niteliklere sahip olmasına bağlıdır.

Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğü üzerine düşen görevleri, ülkemiz çocuklarının ve ailelerin menfaatleri doğrultusunda programlar ve eğitim materyalleri geliştirerek, projeler hazırlayarak ve periyodik olarak öğretmen eğitim yaparak yerine getirmektedir.

Sayın Bakanım, Değerli Katılımcılar,

Bugün ülkemizde 0-6 yaş arası yaklaşık 7,7 milyon çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların 2.739.194' ünü 48- 72 ay çağ nüfusu oluşturmaktadır.

2002- 2003 eğitim- öğretim yılında 11.314 okulöncesi eğitim kurumunda 18.921 öğretmenle 320.038 çocuğa eğitim verilmiş olup; okullaşma oranı %11.7 olarak gerçekleşmiştir. 2002- 2003 eğitim- öğretim yılında okulöncesi eğitim kurumlarında görevlendirilen 6230 kadrosuz usta öğretici ile 98.009 çocuğumuza daha okulöncesi eğitim imkanı sağlanarak okullaşma oranı % 15.3' e yükselmiştir. 2003- 2004 eğitim- öğretim yılında da 7.455 kadrosuz usta öğreticinin okulöncesi eğitim kurumlarında görevlendirilmesiyle, 150.000 çocuğumuzun daha okulöncesi eğitimden yararlanması hedeflenmiştir.

2003- 2004 eğitim- öğretim yılında bu güne kadar 60 anaokulu ile 997 anasınıfı açılmış ve donatılmıştır.

Halen eğitim yapılan 490 anaokuluna ilaveten, inşaatı devam eden 125 anaokulu tamamlandığında; toplam 615 anaokulunda okulöncesi eğitim hizmeti sağlanacaktır.

2004 yılında 88 anaokulunun yapımı ile 4500 anasınıfının açılması ve donatılması planlanmıştır.

Okulöncesi eğitimin geliştirmek ve kalitesini yükseltmek konusundaki çabalarımıza ve kararlılığımıza yürekten inanmanızı istiyoruz. Çünkü, yaşamın bütün güzellikleri gülümseyen bir çocuğun yüzünde bellidir.

Sayın Bakanımız Hüseyin ÇELİK, Eğitime %100 Destek Kampanyası' nda yaptığı konuşmasında,

"Eğitim insani bir görevdir. İhmale gelmez. Herkes insan doğar, ancak insan olarak ölmeyebilir. İnsan hayatına dair söylenen her şey içinde eğitimin ruhundan bir öz taşır." Sözleri ile eğitimin insani bir görev olduğunun altını çizmiştir.

Sayın Bakanımızın bu düşüncelerine yürekten katılıyor; insani bir görev anlayışı içinde yaptığımız eğitim hizmetlerimizin gerçekleşmesindeki desteğine bir kez daha şükranlarımı arz ediyorum.

Değerli Katılımcılar,

Yapılan bilimsel araştırmalar dayalı raporlara göre;

Okulöncesi eğitim alan çocuklar,

- İlköğretimde okuma-yazma, matematik, işbirliği gibi alanlarda oldukça başarılı bulunmuştur.
- Sosyal ve zihinsel becerileri gelişmiştir.
- Yardımsever, yaratıcı, istekli, çalışkan, sorumlu, bağımsız, ödevlerini düzenli yapan, görüşlerini açıkça söyleyen, öğrenmeyi ve soru sormayı seven kişilerdir. Sonuç olarak; eğitimi almayan çocuklara oranla, uzun vadede daha az suç işlemek, daha yüksek gelir kazanmak, daha fazla okul bitirmek gibi belirgin farklılıklar göstermişlerdir.

Yetişkinlerin çocuklara bırakabilecekleri en önemli miraslardan birisi de öz güven ve bağımsızlık duygularıdır.

Bunun yolu, çocukları anlamaktan, dinlemekten, sevgimizi açıkça belli etmekten, desteklemekten, hoşgörüden ve fedakarlıktan geçmektedir.

Düzenli bir okul ve düzenli bir sınıf ortamının yanısıra, onlarla doğal ve içten ilişkiler kurarak, psikolojik olarak güvenli bir ortam oluşturmak çok önemlidir.

Unutmamalıyız ki, yarının Türkiye'sini biz eğitimcilerin ellerinde şekillenecek olan çocuklarımız oluşturacaklardır. Cumhuriyetimizi emanet edeceğimiz çocuklarımızı, Atatürk ilke ve İnkılaplarına bağlı olarak yetiştirmenin gurur verici sorumluluğunun idraki içinde her türlü eğitim hizmetlerine emek verenlere üstün başarılar diliyorum: "Hayat boyu eğitim" ilkesinin ön plana çıktığı günümüzde, çağın hedeflerine ulaşabilmek; yeniliklere ve gelişmelere sağlıklı şekilde uyum sağlayarak, okulöncesi eğitimi istenilen düzeye getirebilmek için bizlere destek veren herkese sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum, saygılar sunuyorum.

I. PANEL

Yaygınlaştırma Uygulamalarına Genel Bakış

Panel Başkanı: Prof. Dr. Sevda
Bekman

Katılımcılar:

Prof. Dr. Ayla Oktay

Prof. Dr. Fulya Temel

Fatma Özdemir Uluç

Prof. Dr. Sevda BEKMAN

Türkiye'deki Erken Çocukluk Eğitimi Sistemi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller

Bugün burada Türkiye'deki Erken Çocukluk Eğitimi Sistemi'nin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını konuşmak için toplanmış bulunuyoruz. Mevcut durumu gözden geçirmek bizlere sistemin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılmasındaki tartışmalarımızda yol gösterecektir.

Sayısal Durum:

Ülkemizde beş yaşın altında 7.021 milyon çocuk vardır (UNICEF, 2002). Türkiye'de 4-6 yaş grubundaki çocukların yüzde 11'i, 5-6 yaş grubundaki çocukların ise ancak yüzde 14'ü Milli Eğitim Bakanlığı'na veya Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı okulöncesi kurumlardan faydalanmaktadır (MEB, 2003).

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün kaynaklarına göre

2002-2003 yılı itibariyle toplam 320.038 çocuğa kurum merkezli erken çocuk eğitimi ulaşılmaktadır. Şu anda ülkemizdeki 5-6 yaş çocuklarının devam ettiği okul sayısı 11.314, eğitim aldığı derslik sayısı 19.849'dur. Çocukların 283.354'ü Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlara, 14.879'u Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı kurumlara, 21.805'i ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 191. maddesi uyarınca açılmış çocuk bakımevlerine devam etmektedir. Bu sayılar, çağ nüfusunun yüzde 11.68'ine ulaşıldığının bir kanıtıdır.

Türkiye'de durum böyle iken diğer bazı ülkelerde 3-5 yaş arası çocukların okulöncesi eğitimden faydalanma oranlarına bakıldığında (2000-2001 rakamları ve UNESCO (UNESCO, 2003 kaynağı) Meksika'da yüzde 70; Fas'ta yüzde 34, Ürdün'de yüzde 27, Suriye'de ise yüzde 9; Doğu Avrupa ülkelerinde en az yüzde 50; AB ülkelerinin her birinde bu oranlar yüzde 70'in üzerindedir.

İdari yapı

Resmi kurumlarca verilen okulöncesi hizmetlerine baktığımızda bir çok devlet kuruluşunun bu hizmeti verdiğini görüyoruz. Milli Eğitim Bakanlığı içinde üç farklı genel müdürlük bu hizmeti veriyor; Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü; bir başka devlet kuruluşu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu; 1457 iş kanunu çerçevesinde açılan Çalışma Bakanlığına bağlı kurumlar; Silahlı Kuvvetler; Büyük Millet Meclisi; Üniversiteler ve yerel idareler bu hizmeti veren diğer devlet kuruluşları. Bu hizmetler ana sınıfları, bağımsız ya da özel ana okulları, Televizyon; Yaz Kursları, Özel ya da devlete bağlı Kreş ve Gündüz Bakım Evleri aracılığı ile yapılmakta.

Hizmetlerden kimin sorumlu olduğuna bağlı olarak kurumların isimleri değişmektedir. Eğer bir kurum Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ya da onun tarafından kontrol ediliyor ve 3-6/4-6 yaş arasına hizmet veriyorsa Anaokulu adını almakta ancak aynı yaş grubuna hizmet veren bir okul SHÇEK 'e ait ya da ona bağlı ise Çocuk Bakım evi adını almaktadır. Ayrıca, Erken Çocukluk Eğitiminde 0-6 yaşları arası çocukların bakımı ve eğitimi SHÇEK'e 4-6 yaş arası çocukları ise MEB'e bağlı olarak yürütülmektedir.

Aynı zamanda Sivil Toplum Kuruluşları da farklı devlet kuruluşları ile işbirliği altında farklı hizmetler vermektedir. Anne Çocuk Eğitim Vakfı (Ev merkezli eğitim, Anne/Baba/Çocuk Eğitimi, Kadınları Güçlendirme, Ev ziyareti, Televizyon Programı, Hızlandırılmış Okulöncesi Yaz Kursları, Politika Etkileme Çalışmaları, Bilimsel Araştırmalar). Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (Mahalle Anneliği, Kadınları Güçlendirme Çalışmaları) Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (Hızlandırılmış Yaz Kursları, Toplum Kalkınması) ve UNICEF.

Mali Durum

Örgün eğitim sistemi çerçevesinde Türkiye’de eğitime ayrılan bütçe yıllardır varolan ihtiyaca cevap veremeyecek düzeylerde seyretmektedir. 2003 yılı bütçesinde ilköğretime ayrılan bütçe genel mali bütçenin yüzde 6.93’üne tekabül etmektedir. Okulöncesi eğitime ayrılan toplam bütçe ise İlköğretime ayrılan miktarın yüzde birinden bile azdır. Okulöncesine ayrılan bütçenin ayrıntılarına bakıldığında bütçenin zaten yüzde 75’inden fazlası personel giderlerine ve yolluklara harcanacaktır. Geri kalan miktar ise tüketim ödemeleri ve malzeme alımına gidecektir. Yatırımlar kalemi altında ise makine-teçhizat ve taşıt alımına ayrılan miktar, eğitim öğretim hizmetlerinin neredeyse üçte birine denk gelmektedir. Yatırımlardan geri kalan ödenek ise yapı inşasına aktarılacaktır. Bu bütçede proje geliştirme, bilimsel araştırma, istatistik geliştirme gibi kalemler yoktur. Geliştirilen projelerin uygulanmasına ve işbirliğine bütçe ayrılmamıştır.

Okulöncesi eğitime ayrılan bütçenin haricinde “Dünya Bankasınca Finanse Edilen Temel Eğitim Projesi ile İlgili Hizmetler” çerçevesinde ilköğretim ve özel öğretim ile ilgili bir çok faaliyetin yanında okulöncesi ile ilgili faaliyetler için harcanacağı belirtilen 157.500.000.000.000 TL’nin ayrıldığı belirtilmiştir. Ancak bu paranın hangi hizmetlerde kullanılacağı belirtilmemiştir.

Erken Çocukluk Eğitim Sistemini Olumsuz Etkileyen Faktörler

Tek eğitim modeli

- Ülkemizde Erken Çocukluk Eğitimi hizmetleri büyük bir çoğunluğu kurum merkezlidir. Bu hizmete ulaşımı büyük oranda etkilemektedir. Yaygınlaşmayı kolaylaştıracak farklı modellere yer verilmemektedir.

EÇE’nin dar tanımlanması

- Ayrıca eğitim hizmetlerinde 4-6 yaşlarına ağırlık verilmektedir. Durum böyle olunca diğer yaşlardaki çocukların bu eğitim hizmetinden faydalanamadığı anlamına gelmektedir. Hem kurum merkezli eğitime hem de 4-6 grubuna ağırlık verilmesi hizmetlerin yaygınlaşmasını olumsuz etkilemektedir.
- Erken çocukluk gelişimi programlarına genelde sadece ilköğrenime hazırlık ve uyum açısından bakılmakta olup tüm sistem buna göre planlanmaktadır. Özellikle risk altında sunulmamaktadır.
- 8. Beş yıllık planlamada çağ nüfusunun %25’ine ulaşılacağı belirtilmesine rağmen önceliğin hangi amaç grubuna verileceğini belirtmediği gibi gelişimleri içinde buldukları şartlar açısından risk altında olan çocukların var olduğuna ve onların öncelikli olduklarına da hiç değinilmemiştir.

Hedef Kitleye Ulaşılammaması

- Türkiye genelindeki erken çocukluk eğitim kurumlarının çoğu büyük illerde ve ülkenin batısında yer almaktadır.
- Sistemde yaygın olan hizmetler de özel olup ücretlidir.
- Oysa ülkemizde risk grubu tabir edilebilecek, içinde bulunduğu şartlar açısından gelişimi en fazla tehdit altında olan, okulöncesi eğitimden en fazla yararlanacak çocuklar kurumların yaygın olduğu yerlerde oturmamakta ve paralı olan hizmetlerden faydalanamamaktadırlar. Bu da aslında hedef kitleye ulaşmaktaki büyük bir soruna işaretir.

Satandart ve Denetim

- Erken çocukluk eğitiminin içeriği, kapsamı ve uygulamaları ile ilgili (dar anlamda fiziksel ortam haricinde) temel standartlar yoktur.
- Kurumları denetleyen yetkili ve bilgili kişiler bulunmamaktadır. MEB'e bağlı kurumlarda erken çocukluk eğitimi sınıflarını ilköğretime bağlı, erken çocukluk eğitimi kökenli olmayan müfettişler denetlemektedir. SHÇEK'e ve diğer kurumlara bağlı hizmetler ise açılıştta gerekli olan belirli koşulları sağladıktan sonra herhangi bir denetime tabi olmamaktadırlar.

Müfredat

- MEB'e bağlı kurumların ayrı, SHÇEK'e bağlı kurumların ayrı müfredatı vardır.
- MEB'deki merkezi müfredat, ülkenin farklı yerde, farklı koşullardaki çocuklarının bazılarının ihtiyaçlarını karşılarken, bazılarına çok uzak kalabilir. Üstelik çocukların gelişim hızları da birbirinden farklı olduğundan, merkezden bir takım öğrenme standartları belirlense bile, uygulamaların esnek bırakılması gerekmektedir.

Öğretmen Yetiştirme

- Mevcut öğretmen sayısı yetersizdir.
- Mevcut durumda kimlerin öğretmen olacağına da bir karmaşa yaşanmaktadır. MEB'e bağlı okullarda sadece dört yıllık üniversite eğitimi alanlar öğretmen olabilirken SHÇEK'e bağlı okullar için böyle bir koşul söz konusu değildir.
- Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi ve Eğitimi mezunları ve Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ana bilim dalı mezunları dört yıl konunun eğitimini görmüş olmalarına rağmen öğretmen olamamaktadır.
- Yeni bir uygulamaya göre Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün 2000 yılında Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü ile imzaladığı 3 yıllık protokol çerçevesinde 2 yıl teorik ders, 1 yıl da pratik gören kişiler "kadrosuz usta eğitici" adıyla öğretmenlik yapabilmektedir. Bu ulaşılan çocuk sayısını yükselten bir uygulama olmasına rağmen, açığı kapatacak nitelikte değildir. Ayrıca, bu modelin nedenli öğretmenlik mesleği için etkili olduğu söz konusudur.

Mevcut Verilerin Sağlığı

- Erken çocukluk eğitimi ile ilgili sağlıklı istatistiklerin bulunmamaktadır. Mevcut istatistiksel bilgiler, sorunludur, yeterince ayrıntılı değildir, açıklamaları eksiktir. İstatistikler incelendiğinde sayıların doğruluğu sorgulanmaktadır.

Sorunları özetlersek; Etkili ve yaygın bir erken çocukluk eğitiminin olmaması, sistemde standartlar ve akreditasyonun olmaması, öğretmen açığı olması, erken çocukluk dönemine dair sağlıklı veri tabanı ve istatistiklerin olmaması, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden erken çocukluk eğitime ayrılan kaynağın kısıtlı olması, idari yapının karmaşıklığı.

Tabii ki bu toplantının tüm bu sorunları ele alması imkansızdır. Onun için bu toplantıda öncelik yaygınlaşmaya ve yaygınlaşma çerçevesinde idari yapının iyileştirilmesine ayrılmıştır.

Paneldeki konuşmacılar yaygınlaşmada etkili olacak farklı modelleri tanıttıkları ve o modellerle ilgili örnekler vereceklerdir. Tabii Erken Çocukluk Eğitimindeki tüm modelleri tartışmamız ya da uygulamamız imkansız olduğundan bu gün ülkemizde örnekleri olan modellere ağırlık verilecektir. Daha sonra çalışma gruplarında da bu modellerin ülkemizde nasıl yaygınlaştırılacağı tartışılacaktır. Paneldeki konuşmacılara geçmeden ben dünyada uygulanmakta olan modelleri bir kere daha dikkatinize getirmek istiyorum.

- Kurum merkezli hizmet (*Hedef: Çocuk*);
- Çocuğa bakan kişiye destek/eğitim (*Hedef: Çocuğa bakan kişi*);
- Toplum kalkınması (*Hedef: Toplum*);
- Kurumların güçlendirilmesi (*Hedef: Kurumlar*);
- Bilinç/talebin güçlendirilmesi (*Hedef: Kamuoyu*)

Bu beş farklı yaklaşım birbirinden bağımsız değil tam tersine birbirini tamamlayan yaklaşımlardır. Sistemin yaygınlaşmasında bu beş yaklaşımın o toplumda yer alması sistemin etkinliği açısından önemlidir. Aksi durum etkin ve yaygın olmayan bir sistemi yaratır.

Prof. Dr. Ayla OKTAY

Türkiye’de Kurum Merkezli Erken Çocukluk Eğitimi

1. Modelin Tanımı ve Özellikleri

Okul öncesi eğitim denilince tüm dünyada ilk akla gelen model olarak düşünülebilir. Model; dünyada da bu alandaki eğitimin ilk örneği olarak kabul edilebilir. Zira okul öncesi eğitim kurumlarının ilk örnekleri sayılabilecek örnekler; kadının çalışmaya başlaması ile ortaya çıkan okul çağına gelmemiş çocukların bakımı ihtiyacından doğmuştur. İngiltere’de bu konu ünlü sanayici Robert Owen tarafından kadın işçilerin verimlerini arttırabilmek amacıyla oluşturulan eğitim kurumları bu alanın ilk örnekleri sayılabilir. Böylece çocukların güvenli bir bakım gördükleri kurumların bulunması kadının kendisini işine daha iyi verebilmesine olanak hazırlamıştır. Almanya’da Froebel’in çabaları bu konuyu “Kinder Garten” –“Çocuk Bahçesi” tanımı ile bütünleştirmiş daha sonra Montessori açtığı kurumlara “Casa di Bambini” “Çocuk Evi” adını uygun bulmuştur. Zamanla, bakım ve beslenmenin yanında yapılacak eğitimin, başka deyişle uygulanacak programların önem kazanmaya başladığı dikkati çekmektedir. Ülkemizde 1900’lü yılların başından itibaren Ana Mektepleri , Çocuk Yuvaları vb. adlarla kurumlar açıldığı, 1915’de Ana Mektepleri Nizamnamesinin yayınlanması ile bu kurumların çalışmalarına ilişkin temel prensiplerin ortaya konulduğu bilinmektedir. Yine 1915’de kız öğretmen okuluna bir ana okulu bölümünün açılması, devletin bu konu ile ciddi şekilde ilgilendiğinin bir göstergesi sayılabilir. Ancak hemen o yıllarda başlayan büyük savaş, bu konudaki kararlılığın sürdürülmesine engel olmuştur. Kısaca daha Cumhuriyet öncesinde anaokulları, okul sisteminin bir parçası olarak yerini almıştır.

Cumhuriyet eğitim sisteminin devr aldığı eğitim kurumları arasında okul öncesi eğitim veren anaokulları ve çocuk yuvaları da bulunmaktadır.

Krumsal eğitimin tüm aşamalarında olduğu gibi okul öncesi dönem için de belirli bir program çerçevesinde sürdürülen planlı, programlı bir eğitimidir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bu prensip geçerlidir. Kurum merkezli eğitim çocuğun eğitimini hedeflemektedir.

Bu dönem ilköğretimden farklı olarak bireysel ihtiyaçların öne çıktığı, bilgi öğretmekten çok uygun davranışların kazanılmasına odaklandığı için ulusal düzeyde hazırlanan programlar da “çerçeve” niteliği taşımaktadır. AB ülkeleri ile birliğe girmeyi amaçlayan ülkelerde genel amaçlar birbirine benzemektedir. Bunlar: gelişme, otonomi, sorumluluk, sağlıklı olma, kendine güven, yurttaşlık, okula ve gelecekteki eğitim yaşamına hazırlık şeklindedir. Bu genel amaçlar arasında ülkelerin çoğunda aile ile işbirliği önemle vurgulanmaktadır. Burada benzer terimler kullanılmaktadır: “İletişim, bilgilendirme, anlayış, işbirliği, diyalog destek, karşılıklı yardımlaşma, katılım, anne-babaların projelere, eğitim sürecine katılması, devamlılık vb.” (*1).

Çocukların gruplandırılması: İki ana modele göre yapılmaktadır. Bazı ülkelerde yaşa göre gruplandırma yapılırken, bazı ülkelerde de farklı yaş gruplarındaki

* 1. European Commission (2000) “Key Data on Education in Europe” s.57.

çocuklar ailelerin özelliklerine göre gruplanmaktadır. Birincisine "okul modeli", ikincisine "aile modeli" adı verilmektedir (2*).

Çeşitli ülkelerde bir öğretmene düşen çocuk sayısı da oldukça değişiklik göstermektedir. Bu sayı: en az 7 en fazla 30 olarak belirlenmektedir. Genelde ise 15-25 arasında değişmektedir (3*).

Okul öncesi dönemde kurumsal eğitim dünyadaki az sayıda ülke dışında zorunlu eğitim kapsamında bulunmamakla birlikte eğitim sisteminin önemli bir parçasıdır. Gerek devletlerin gerekse yerel yönetimlerin ve toplum katkısı ile parasız veya çok düşük bir ücretle çağ nüfusuna sağlanmaya çalışılmaktadır. Özellikle ilköğretim öncesi bir yıl ilköğretim içinde kabul edildiği için bu yaş grubunda okullaşma oldukça yüksektir.

2. Diğer Ülkelerdeki Durum, Örnekler (*)

Pek çok ülkede zorunlu eğitimin dışında olmakta birlikte, resmi eğitim sisteminin bir parçası olarak kabul edilen okul öncesi eğitim finansman açısından da büyük bir çeşitlilik içindedir; devlet, gönüllü kuruluşlar, yardım kurumları, kilise, resmi ve özel kuruluşlar ve kişiler bu alanda yatırım yapmaktadır. Ülkeler arasında bazı farklılıklar bulunsa da, genellikle Eğitim, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları ile yerinden yönetimin uygulandığı ülkelerde belediyeler ve yerel eğitim organizasyonları, okul öncesi kurumların açılmasından ve çalışmaların denetlenmesinden sorumludurlar.

Birçok ülkede okul öncesi eğitim kurumları çeşitlilik gösterdiği gibi, uygulanan program modelleri yönünden de yeknesaklık yoktur. Başka bir deyişle, hemen hiçbir ülkede tek tip bir kurum ve program uygulaması söz konusu değildir. Bu konu biraz daha ayrıntılı olarak incelendiğinde, bazı programların özellikle çocukların eğitilmesini amaçladığı, bazılarının ise anne baba eğitimi yoluyla çocuğa ulaşmayı hedeflediği dikkati çekmektedir. Bir kısmında da çocuk anne-baba birlikte eğitime alınmakta, bir yandan çocuklar eğitilirken bir yandan da anne babalara çocuklarının gelişimini nasıl destekleyecekleri öğretilmeye çalışılmaktadır. Bütün bunların yanı sıra aynı kurum çatısı altında hem çocukların, hem yetişkinlerin, hem de eğitimcilerin eğitimini amaçlayan, hatta zaman zaman ev ziyaretleri ile kurumdaki eğitimin evdeki devamlılığını sağlamaya çalışan çok amaçlı modellere de rastlanmaktadır.

Genelde çeşitli ülkelerde çocukları kurumlarda eğitmeyi amaçlayan birimler, eğitim sistemlerinin yapısı içinde yer almaktadır. Bunlarda ülkelere göre, ana okulları, anasınıfları, hazırlık sınıfları (ilkokula bağlı), gündüz bakım evleri, birleşik okul öncesi merkezler, çocuk bakım merkezleri ve oyun grupları vb. oldukça çeşitli isimler altında görev yapmaktadırlar. Buna karşılık gerek evde gerekse kurumda anne-babayı tek başına veya çocuğuyla birlikte eğiten programlar, alternatif okul öncesi programlar olarak yetişkin eğitimi programları içinde yer almaktadır.

ALMANYA

- * 2. European Commission "Key Data on Education in Europe" s.52.
- * 3. European Commission "Key Data on Education in Europe" s.52.

* Bu bölüm, Oktay, Ayla Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem (1999) ve Oberhuemer P.-Ulich, M. (1997) Working with Young Children in Europe adlı eserlerden özetlenmiştir.

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Meslek koleji
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 2+1 (3)
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 – 6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı 1994'te ülkenin batısında % 73,doğusunda % 96
- Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların ve ailelerin ihtiyaçlarına göre program yürütmek ve hizmet sağlamakla yükümlüdür. Almanya'nın çeşitli bölgelerinde okul öncesi eğitim hizmeti veren değişik kurum türleri vardır. Bunlar genel olarak;
 - 3 yaş arası çocuklara hizmet veren gündüz bakım evleri (day nursery)
 - 3- 6 yaş arası çocuklar hizmet veren ana okulları (kindergarten)
 - 4 ay – 6 yaş arası çocuklara yönelik okullar (extended – age centre – bu okullar bir pilot çalışma olarak ele alınmış ve 0-12 yaş arası çocukları kabul eden tüm gün uygulamalı kurumlardır.
 - 5 yaş grubu için ilkokullar içindeki ana sınıfları.

Almanya, 3 – 6 yaş arasındaki çocukların % 90.7'sini eğitebilecek bir kurum kapasitesine sahiptir.

İNGİLTERE

- Zorunlu okula başlama yaşı 5
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Lisans
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 4 yıllık Üniversite veya Yüksek Okul
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 3-11
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Evet
- Yasal okul yaşı 5 (bazen 4)
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı Yaklaşık % 53
- İngiltere'de merkezi olarak üç ayrı bakanlık Okul Öncesi Eğitiminden sorumludur: Eğitim ve İş Bulma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Yerel düzeyde ise (Kuzey İrlanda hariç) Anaokulları ve ana sınıfları için sorumluluk, Yerel Eğitim otoritelerindedir. Bunlar;
 - Sosyal Hizmetler ve Sağlık Bölümü: 0 – 5 yaş için okul öncesi eğitimin tamamından sorumludur.
 - Eğitim ve Boş Zaman Bölümleri: Bebek – aile grupları, oyuncak kütüphaneleri, oyun merkezleri, kul sonrası kulüpler ve kırsal yöreler için gezici servisler sağlarlar.
 - Çok farklı türede okul öncesi eğitim kurumları vardır. Bunlar; ana okulları, ilkokullarda ana sınıfları, gündüzlü ana okulları ve oyun grupları, birleşik okul öncesi merkezleri, aile merkezleri, bebek ve ebeveyn kulüpleri tarafından sağlanır.

BELÇİKA

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Meslek Yüksek Eğitim Enst.
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3 yıl
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 2.5 – 6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı Yaklaşık % 95
- Federal bir devlet yapısının mevcut olduğu Belçika'da, eğitim sisteminde devlet, bölge, komin ve katolik kilisesi tarafından desteklenen eğitim kurumları vardır. Bu ülkede okul öncesi eğitim ana okullarında sağlanmaktadır. Bu okullar isteğe bağlıdır, parasızdır ve çocuklara en erken 2.5 yaşından itibaren kabul edilmektedir. Okullaşma oranı I. Yılda % 93, II. Yılda % 99 ve III. Yılda yani 5 – 6 yaşında % 100'dür. Ana okulunda toplum yaşamına hazırlık, zihinsel – fiziksel işbirliği, dil, matematik ve müzik etkinliklerine ağırlık verilir.
- Ana okullarını çoğu ilkokula bağlı olarak çalışmakla birlikte buralarda gerçek anlamda "öğretim" yapılmamaktadır. Ana okullarında sınıflar genellikle yaş gruplarına göre ayrılırlar. Özellikle kırsal yerleşim birimlerinde az sayıda öğrencisi olan okullarda, yaş gruplarına uygun ayırım yapılamadığı durumlarda "aile modeli" denilen karma yaş gruplarının anı sınıfta toplama eğilimi vardır.

FRANSA

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Üniversite
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 5 (3 + 2)
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 2.5 - 11

- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Evet
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı AB ülkeleri arasında 3 – 5 yaşlarındaki çocukların okullaşma oranının en yüksek olduğu ülkedir.
- Fransa’da okul öncesi eğitim zorunlu olmamakla birlikte çocukların bir kısmı ilkokul birinci sınıfa başlamadan önce 1 –2 yıllık bir okul öncesi eğitimden geçerler. Ecole Maternelle denilen yuva ve ana okulu karışık olan okullar, 1885’ten beri faaliyette olup, Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenirler. Bu ülkede beş yaşındakilerin hemen hemen % 100’ü okul öncesi eğitimden yararlanmaktadır.
- Fransa’da okul öncesi eğitimin asıl amacı, yetersiz koşullarda bulunan ve annesi çalışan çocukların ilkokula hazırlanmalarına yardımcı olmak olduğu kadar, özel eğitimi gerektiren çocukların erken teşhis ve tedavisini sağlamaktır.

AVUSTURYA

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Ön Lisans
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 8 yıllık zorunlu eğitimden sonra sonra 5 yıllık bir eğitim
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 3 –6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı Yaklaşık % 70
- Avusturya’da küçük çocuklar için ilk kurumlar 19. yüzyılın başlarına açılmıştır. Ana okulları daha sonra Pestalozzi ve Froebel’in fikirlerine dayalı olarak kurumuşlardır. Anaokullarına öğretmen yetiştiren okullar çalışmalarına ilk defa 1872 yılında başlamıştır.
- Avusturya’da okul öncesi eğitim kurumlarının amacı, 3 – 6 yaş çocukların bütün gelişim alanlarında (bedensel, sosyal, duygusal ve bilişsel) gelişimini sağlamak ve anne baba eğitimin tamamlamaktır.
- Diğer okul türleri gibi ana okullarının da resmi akademik takvimi Eylül ayının başında başlar, Haziran ayının sonunda biter. Her sınıfta yaklaşık olarak 25 – 28 çocuk vardır. Sınıflar aynı yaş veya karma yaş gruplarından oluşturulabilir. Her sınıfta bir öğretmen vardır ve bir de yardımcı bulundurulur. Ana okulu öğretmenleri tam gün veya haftada 40 saat çalışırlar, bunun 30 – 36 saati çocuklarla doğrudan etkileşime harcanır.

DANİMARKA

- Zorunlu okula başlama yaşı 7
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Meslek Yüksek Eğt. Enst.

- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3.5
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 - 6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- Yasal okul yaşı 7
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı % 82
- Bu ülkede okul öncesi eğitim kurumlarının yaklaşık 170 yıllık bir tarihçesi vardır. Okul öncesi eğitimin amacı ilkökul hazırlık olmayıp çocuklara güvenli ve yaratıcı bir ortam hazırlamak olan Danimarka'da 1970'lere kadar endüstrileşmiş bölgelerde yoğunlaşan okul öncesi eğitim kurumları bugün tüm ülkede yaygınlaşmıştır. Halen ülkede iyi koordine edilmiş yüksek kalitede ve değişik türde okul öncesi eğitim kurumları vardır: tam gün ana okulları, kindergardenler, farklı yaş grupları için merkezler, okul sonrası programlar ve resmi desteklenen gündüz bakım evleri vardır. Bu çok çeşitli yapı ailelere evin dışında çalışma ile ebeveyn olarak sorumluluklarını birleştirme imkanını vermektedir. 1964'de çıkarılan çocuk bakımı yasasından sonra okul öncesi kurumları sayısı yalnızca 3-7 yaş için değil fakat 0 –3 yaş grubu ve okul çağı çocuklarını okul sorası kabul eden merkezlerinin de sayıları atmıştır.

YUNANİSTAN

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Meslek Yüksek Eğt. Enst.
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3.5
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 - 6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- Yasal okul yaşı 7
- 3 –6 yaş arası okullaşma oranı 1993 verilerine göre 3.5 – 5.5 yaş arasındaki çocukların yaklaşık % 64
- Yunanistan'da okul öncesi eğitim 2 yıl sürer ve isteğe bağlıdır. Okul öncesi kurumlar haftada beş gün açıktır ve çocuklar günde 3.5 saat okulda kalırlar. Yunanistan'da okul öncesi eğitim kurumları sayısal olarak oldukça yetersidir. Farklı yaş grubundaki çocukların bulunduğu okullarda çocuklar yaş gruplarına ayrılır ancak değişik yaşlarda az sayıda çocuğun bulunduğu okullarda tüm çocuklar aynı sınıflarda eğitilirler. Ana okullarının çoğu ilkokulların bünyesinde dir.
- Ana okulları genellikle 20 çocuğa bir öğretmen düşecek şekilde bir ya da iki öğretmenle çalışırlar.

PORTEKİZ

- Zorunlu okula başlama yaşı 6

- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Enst. Meslek Yüksek Eğt.
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3 yıl
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 - 6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- 3 -6 yaş arası okullaşma oranı 1995' te % 40
- 1970' lerin başında demokrasiye geçişle birlikte Portekiz'de, okul öncesi eğitim kurumlarının hemen her çeşidi (gündüz bakım evleri, ana okulları, okul öncesi yaş gruplarına yönelik çeşitli projeler vb.) açılmaya başlamış, devam eden yıllarda eğitimin diğer kademeleri ile de paralelleşerek; destek,planlama ve yönetimde merkezi yönetim önem kazanmıştır. Bu ülkede okul öncesi eğitime ayrılan bütçe payı oldukça yüksektir.

İTALYA

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi eğitimden sonra 3 yıl 8 yıllık zorunlu
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 5 (3 + 2) yıl
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 - 6
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- Yasal okul yaşı 6
- 3 -6 yaş arası okullaşma % 92
- İtalya'da ana okulları, 3- 6 yaşındaki çocukların eğitiminden sorumludur. Mevcut kurumlar şöyle sınıflanabilir: kiliseye bağlı ana okulları, özel anaokulları, belediyelerin resmi anaokulları, devlet resmi ana okulları
- 1982 rakamlarına göre ortalama olarak 3 yaşından büyük ve zorunlu eğitim yaşına gelmemiş İtalyan çocuklarının % 87.2'si okul öncesi sınıflara devam etmektedir. Genellikle devlet okulları parasız, özel okullar paralı kurumlardır. 1968'de çıkarılan yasa ile okul öncesi eğitim, tüm İtalyan vatandaşlarının çocukları için bir kamu hizmeti haline gelmiştir.

İSPANYA

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Üniversite
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 - 6

- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır
- 3 –6 yaş arası okullaşma 4- 5 yaşlar için % 90'nın üzerinde, 5 yaş için yaklaşık % 100 ve 3 yaş için yaklaşık % 55
- Okul öncesi eğitimin amacı, çocuğun kişiliğinin ahenkli bir şekilde gelişmesidir. İsteğe bağlı olan bu eğitim iki aşamada gerçekleştirilmektedir. :
 - ve 3 yaşındakiler için Çocuk Bahçesi (Kindergarten)
 - 4 ve 5 yaşındakiler için Ana Okulu (Nursery School)
- İspanya'da okul öncesi eğitimi çok çeşitli kurum ve kuruluşların sorumluluğundadır. Bunların arasında Eğitim Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Ulusal Sosyal Yardım enstitüsü, Belediyeler, özel müesseseler ve diğer özel kurumlar sayılabilir. Genellikle çocuk ortalamaları 30 çocuk civarındadır.

İRLANDA

- Zorunlu okula başlama yaşı 6
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Üniversite
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 4 - 11
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Evet
- 3 –6 yaş arası okullaşma İlkokulların ana sınıflarına 5 yaş grubu çocukların hemen hemen hepsi, 4 yaş çocukların yarısı
- Resmi okullaşma yaşı olan 6 yaşından önce çocuklar ilkokullardaki 4 – 5 yaş sınıflarına devam edebilir. Bu sınıflar genellikle ana okul binasında ve ilk okul müdürünün sorumluluğu altındadır. Dersler yaklaşık olarak 20 saattir. Sınıf mevcutları 29 ile 39 arasında değişir. Eğitim parasızdır. Kiliseler tarafından kurulan okullara devlet maddi açıdan destek vermektedir. Müfredat içerisinde İrlandaca, İngilizce, Matematik, Sosyal – çevresel ve Fen Eğitimi, Sanat Eğitimi, Beden Sağlığı Eğitimi yer almaktadır.

FİNLANDİYA

- Zorunlu okula başlama yaşı 7
- Öğretmen yetiştirme okul düzeyi Üniversite
- Öğretmen yetiştiren okulların öğretim süresi 3
- Bu öğretmenlerin hizmet verdiği yaş aralığı 0 -7
- İlkokullarda hizmet vermeye yeterli olup olmadığı Hayır

- 3 –6 yaş arası okullaşma yaklaşık % 63 1994 başlarında
- Finlandiya’da okul öncesi eğitim zorunlu değildir, 5-6 yaşındaki çocuklar için gündüz bakımı şeklinde ve nüfusun az olduğu bölgelerde çok amaçlı ilk öğretim okulları ile bağlantılı olarak gerçekleştirilir. Gündüz bakımı anne – babaya çocukların yetiştirilmesinde yardımcı olmayı ve onlarla işbirliği ile çocukların kişilik gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.
- Çok amaçlı okullarda verilen okul öncesi eğitim, gündüz bakım hizmetlerini tamamlayıcı ve 7 yaşın altındaki çocuklar için fırsat eşitliğini sağlayıcı hizmetlerden oluşmaktadır.

Çeşitli Ülkelerde Okul Öncesi Eğitimle İlgili İlk Yasalar*

1837	FRANSA
1857	İSPANYA
1880	LÜXENBOURG- BELÇİKA
1895	YUNANİSTAN
1915**	TÜRKİYE
1919	DANİMARKA
1922	ALMANYA
1923	İTALYA
1944-1947	İNGİLTERE
1956	HOLLANDA
1973	PORTEKİZ
1991	İRLANDA

* European Commission, (1995)

** Ayla Oktay, 1999, s.81

Avrupa Ülkelerinde Anaokullarının Süresi

DANİMARKA	3-6 YAŞ (BORNEHAVER), 6-7 (BORNEHAVEKLASSE)
ALMANYA	3-6 YAŞ (KINDERGARTEN), 5-6 (VORKLASSEN)
FRANSA	2-6 YAŞ (ECOLE MATERNELLES / CLASSES ENFANTINES)
İRLANDA	3-6 YAŞ (PLAYGROUPS FOR TRAVELLER CHILDREN), 4-6 YAŞ (INFANT CLASSES)
HOLLANDA	4-5 YAŞ (BASISONDERWIJS)
İNGİLTERE	3-5 YAŞ (NURSERY SCHOOLS), 3-5 YAŞ (DAY NURSERIES-PLAY GROUPS) 4-5 YAŞ (RECEPTION CLASSES)
TÜRKİYE**	3-6 YAŞ (ANAOKULU) 5-6 (ANASINIFI)

Çeşitli Ülkelerde Okul Öncesi Eğitim Aktivitelerinin İçeriği

Belçika Psiko-sosyal aktiviteler Plastik sanatlar Dil Matematiksel aktiviteler Müzik aktiviteleri Bilimsel aktiviteler	Danimarka Belirli bir çalışma alanı bulunamamıştır Katı bir duyu eğitimi yapılamamakla birlikte "matematik, Danimarkaca" gibi belli konularda eğitim yapılabilmektedir
Almanya Bağımsızlık ve sosyalleşme Oyun ve diğer uygun aktiviteler Fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal becerilen gelişimi Günlük rutin işlerini düzenleme ve temel sağlık prensiplerini tanımaya başlangıç yapma	Yunanistan Psiko-motor aktiviteler (süre, zaman) Fiziksel eğitim Sanatsal aktiviteler Teknoloji ve çevresel çalışmalar Okumaya ve sayı çalışmalarına hazırlık Sosyal ve dinsel aktiviteler aktiviteler
İspanya Kişisel benlik ve özerklik Fiziksel ve sosyal çevre İletişim ve simgeleme	Fransa Fiziksel eğitim Bilimsel ve teknolojik aktiviteler Yazılı, sözlü anlatım ve iletişim Sanatsal ve estetik aktiviteler

İrlanda

Din
İngilizce
Matematik
Çevresel çalışmalar
Plastik sanatlar
Müzik
Spor

İtalya

Beden ve güç
Konuşma ve dil
Süre, düzen, ölçüm
Zaman
Doğa
Mesajlar iletiler
Şekiller ve kitle iletişim araçları
Kendi ve diğerleri

Lüksemburg

Fiziksel aktiviteler
Müziksel aktiviteler
Sanatsal aktiviteler
Mantık ve matematik
Bilimi tanıma çalışmaları

Norveç

Duyusal ve fiziksel aktiviteler
Hollandaca
Aritmetik ve matematik
İngilizce
Kendini ifade etme
Yol güvenliği
Sağlık eğitimi

Portekiz

Hareket
Ana dil öğretimi
Drama ve müzik
Plastik sanatlar
Matematik

İngiltere

Sanatsal aktiviteler
Sosyal aktiviteler
Dilsel aktiviteler
Matematik
Yurtaşlık bilgisi
Fiziksel aktiviteler
Bilim
Teknoloji
Din

İngiltere (Scotland)

Psiko-motor
aktiviteler
Fiziksel eğitim
Sanatsal
aktiviteler
Okumaya ve sayı
çalışmalarına
hazırlık

3. Türkiye'deki Durum ve Uygulamalar: Kurumlar- Yaygınlığı

Kurum eğitim modeli, okul öncesi eğitimde 1900'lü yılların başından beri kabul görmüş en yaygın modeldir. Önceleri özel kişi ve kurumlar tarafından ana mektepleri, çocuk yuvaları, çocuk bahçeleri adıyla açılan bu kurumlar, daha sonra devlet ve belediyeler tarafından da açılmışlardır.

Yasal Çerçeve:

Günümüzde verdikleri hizmet yönünden oldukça benzer olan okul öncesi eğitim kurumlarına farklı yasalarda yer verilmiş bulunmaktadır. Bunların arasında özellikle; anayasa 657 sayılı kanununun 191. maddesi kamu kurum ve kuruluşlarındaki, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile 222 sayılı İlköğretim ve eğitim kanunu konuyu genel hatları ile ele alırken, 625 sayılı kanun özel kurumlara ait düzenlemelere işaret etmektedir. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kanunu ise konuyu korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile ve çocuk açısından ele almaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınının 1475 sayılı iş kanunu ise belirli sayıda kadın işçi çalıştıran iş yerlerinde iş verenin okul öncesi eğitim çağındaki çocukların eğitim kurumları açılması ile ilgili hükümleri içermektedir.*

Yukarda belirtilen bu kanunlara dayanılarak hazırlanan M.E.B. Okul Öncesi Kurumlar Yönetmeliği ülkemizdeki okul öncesi eğitim uygulamalarına ilişkin tüm ayrıntıları kapsamaktadır.

Mevcut Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Bugün Türkiye'de kurumsal okul öncesi eğitim kategorisinde yer alan kurumlar: M.E.B. ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından veya denetiminde açılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Olan Kurumlar:

Bağımsız Anaokulları

M.E.B. bağlı olarak açılan 3-6 yaş çocuklarının eğitimi hedefleyen kurumlardır. Her okulda müdür, müdür yardımcısı, öğretmenler, usta öğreticiler ve yardımcı personel bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim genel müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermektedirler. Çoğunlukla Tam Gündür.

Anasınıfları

5-6 yaş grubunun eğitimi amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde açılan okul öncesi birimlerinden yaygın olarak devlet okullarında bulunmakla birlikte özel okullar bünyesinde de açılmaktadır. Çoğunluğu İlköğretim Okulu bünyesinde açılan ve 5-6 yaş grubuna eğitim veren birimlerdir. İlgili okulun okul müdürü bu birimin de yöneticisi durumundadır.

Uygulama Anaokulları ve Ana sınıfları

3-6 yaş grubu çocuklarının eğitimi amacıyla açılan M.E.B.'na bağlı diğer öğretim kurumları bünyesindeki okul öncesi eğitim sınıfıdır.

* Cumhuriyetimizin 75. Yılında Okul Öncesi Eğitim (1998)

Bu kurumlar, yaygın olarak kız meslek liselerindeki öğrencilerin uygulama yapmaları amacı ile planlanmış oldukları için okuldaki öğrenciler de öğretmenlerinin denetiminde uygulamalara katılmaktadırlar.

Gezici Okul Öncesi Eğitim

Bu model ilk defa İstanbul'da gerçekleştirilen çok amaçlı okul öncesi Eğitim Projesi çerçevesinde, Küçükçekmece'de gerçekleştirilmiş olup 5-6 yaş grubunun haftanın ve günün belirli zaman dilimlerinde özellikle zihinsel eğitimi amaçlamaktadır. Halen Malatya Zübeyde Hanım Bağımsız Anaokuluna bağlı olarak başlatılmış bir başka çalışma da sürmektedir.

Yaz Okulları Modeli

Bu model doğu ve güneydoğuda okul öncesi eğitimden yoksun 5-6 yaş çocuklarını ilköğretime hazırlamak amacı ile sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerle yaz aylarında boş olan okul müdürlerinden yararlanılarak yapılan bir eğitim hizmetidir.

Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesi

Bu proje, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından ihtiyaç sahiplerinin aktif katılımcı olduğu belediyeler gibi yerel kaynaklarının ve sivil toplum kuruluşlarının desteklediği bir alternatif model olarak önerilmektedir.*

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak, kurum tarafından açılan veya denetlenen kurumlar şunlardır:

Çocuk Yuvaları

0-12 yaş arası korunmaya muhtaç çocuklarla gerektiğinde 12 yaşını dolduran kız çocuklarının bedensel, eğitsel, psiko-sosyal gelişimlerini sağlıklı bir kişilik ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamakla görevli ve yükümlü, yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Kreş ve Gündüz Bakımevleri

0-6 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmede bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocukların temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla kurulan ve sunduğu hizmetler karşılığında ücret alan yatılı olmayan sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Bunların kreş bölümleri, 0-3 yaş grubuna hizmet verirken, Gündüz Bakımevi bölümleri 3-6 yaş grubuna hizmet vermektedir. Bu kurumlar birlikte açılabilirdiği gibi, yalnız Kreş veya yalnız Gündüz Bakımevi şeklinde hizmet verenler de mevcuttur.

Yasada; Sosyal Hizmetlere bağlı kurumlar Çocuk Yuvaları ve Kreş ve Gündüz Bakımevleri şeklinde belirlenmiş olmakla birlikte; realitede bu kurumlar Çocuk Evi, Çocuk Yuvası, Çocuk Kulübü vb. adlarla da ifade edilmektedir.

* Erdem, M.-Karakelle, S. ve diğerleri "Erken Çocukluk Eğitimi Hizmetlerinin Yaygınlaştırılmasında Alternatif bir yaklaşım olarak KEDV Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesinin Değerlendirilmesi

Türkiye’de Kurumsal Eğitimin Durumu

Tablo I

1923-2002 Arası Öğretim Yıllarına Göre Okul Öncesi Eğitimde Sayısal Gelişmeler

Öğretim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923-1924	80	5.880	136
1943-1944	49	1.604	63
1963-1964	146	4.767	180
1983-1984	2784	78.981	4.414
1997-1998	7532	181.450	10.186
1998-1999	7976	207.319	11.825
1999-2000	8.571	213.944	15.696
2000-2001	9.249	258.706	16.563
2001-2002	9.643	289.066	18.149

Kaynak: (M.E.B., 1998,1999,2000,2001,2002).

1992-2002 Yılları Arası Okul Öncesi Eğitimde Gelişme

Tablo II

	%
Resmi Anaokulu sayısında	1200
Resmi Anasınıfı sayısında	315
Çocuk sayısında	181
Öğretmen sayısında	164'lük

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2001-2002 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI

Tablo III: Okul Öncesi Eğitim Kurumları, Çocuk Ve Öğretmen Sayıları İle İlgili Türkiye Geneli (Apk Verileri)

KURUM TÜRÜ	OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMU		ÇOCUK SAYISI (48-72 ay)	ÖĞRETMEN SAYISI		
	Okul	Derslik		ÖĞRETMEN	USTA ÖĞRT.	TOPLAM
ANAOKULLARI	610	2.467	37.105	2.233	433	2.666
RESMİ	348	1.576	29.705	1.638	104	1.742
ÖZEL	262	891	7.400	595	329	924
ANASINIFLARI	9.033	12.895	219.287	10.717	1.137	11.854
RESMİ	8.212	11.657	200.491	9.382	902	10.284
UYGULAMA SINIFI (Kız Meslek Liseleri)	312	514	8.044	660	12	672
ÖZEL	509	724	10.752	675	223	898
DİĞER KAMU KURUM VE KURULUŞLAR	1.644	4.504	32.974	3.624	0	3.624
SHÇEK	1.156	4.016	18.575	2.230	0	2.230
657.SK.191.mad.ne göre açılan okul	488	488	14.099	1.394	0	1.394
GENEL TOPLAM	11.287	19.866	289.066	16.574	1.570	18.144

2001-2002 YILI ÇAĞ NÜFUSU (48-72 ay)	2.617.000
2001-2002 YILI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKULLAŞMA ORANI (%)	11,0

NOT:

1. Tabloda kullanılan veriler APK Başkanlığınca 01 Ekim 2001 tarihinde alınan geçici verilerdir.
2. Bu yıl görevlendirilen 5.685 Kadrosuz usta öğreticiden 996 tanesi APK verileri arasına girmiş, 4.689 tanesi ise girmemiştir.
3. APK kayıtlarında görülen 1.570 Usta öğreticiden 1.006'sı kadrosuz usta öğretici, 574'ü ise sadece usta öğreticidir. 574 usta öğreticinin 329'u Özel anaokullarında, 22'si Bakanlığımıza bağlı kurumların anasınıflarında, 223'ü ise Özel anasınıflarında çalışmaktadır.
4. Uygulama sınıflarına ait veriler anasınıflarına dahildir.

Her üç tabloda görüldüğü üzere 1923-2002 yılları arasında okul öncesi kurum, öğrenci ve öğretmen sayısındaki artış dikkati çeker nitelikte olsa da, çağ nüfusunun gerçek ihtiyacını karşılamaktan henüz çok uzaktır. Ayrıca okulların çoğunluğu, büyük şehir merkezlerindedir. Bu durum bir yönüyle çalışan kadınların ve büyük iş yerlerinin büyük şehirlerde daha fazla olması ile açıklanabilirse de, fırsat eşitliğini sağlamak ve aileler arasındaki eğitim farklarını en aza indirebilmek açısından kasaba ve köylerde de okul öncesi eğitim kurumlarının açılması son derece önemlidir. XV. Milli Eğitim Şura'sında İlköğretim ve Yönlendirme Komisyonunun kararı uyarınca ilköğretimden önce en az iki yılın daha zorunlu hale getirilmesi, henüz uzak bir ihtimal gibi görünse de, iyi planlanabilirse uzun vadede çok büyük yarar sağlayabilecek bir çözüm olarak görünmektedir.

4. Modelin Avantaj ve Eksiklikleri

Erken dönemde kurum eğitimi modeli dünyada da kullanılan en yaygın modeldir. Bu modelin çeşitli avantajlarından ve yetersizliklerinden hatta engellerinden söz edilebilir.

Avantajları

Çocukların eğitimini belirli bir zaman diliminde gerçekleştiren kurum eğitim modeli belirli bir mekanda, uygun programlar ve bu iş için özel eğitim almış eğitimcilerle gerçekleştirir.

Bu açıdan:

- Çocuğun kendi yaşlıları ile baş etmesini, işbirliği ve paylaşmasını öngörür.
- Ailede kazanılanları pekiştirici bir rolü vardır.

- Ailedeki eksik ve yetersizlikleri dengeler.
- Çatışmalı ev ortamlarındaki çocukların günün bir bölümünü rahat geçirmelerine yardımcı olur.
- Çocuğun tüm gelişim alanları desteklenir.
- Demokrasi eğitimi, benlik saygısını ve çocuğun kendine güvenini en iyi destekleyen kurumdur.
- Anne-çocuk arasındaki aşırı bağımlılığı büyük ölçüde azaltır.
- Temel alışkanlıkların pekiştirilmesinde olumlu bir rol oynar.
- Çocuğun kendi ailesi dışındaki yetişkinlerle de ilişki kurmasına bu ilişkiyi nasıl sürdüreceğini öğrenmesine yardım eder.
- Anne-babaya kendi çocuğunun diğer yaşlılarına göre durumunu gösterir.
- Çocuğun ilköğretim öncesinde, evden ayrılışını kolaylaştırır ve sistemli eğitim- öğretime hazırlayıcı davranışları kazandırır.
- Paylaşma, işbirliği, sırasını bekleme vb. temel davranışların kazanılmasına yardımcı olur.
- Dili kullanma ve kendini ifade becerisini arttırır.
- Programın çerçeve niteliğinde olması farklı grupların ve bireylerin ihtiyaçlarına göre uyarlanma imkanı verir.
- Alanında uzman eğiticiler ailenin eğitimine de katkıda bulunur.
- Ailelerin çocuklarının gelişimi sırasında karşılaştıkları sorunları veya yaşantılarını başka ailelerle paylaşma imkanı yaratır.
- Ev ortamında sağlanamayan bir günün içinde etkinliklerinin sistematik bir şekilde ard arda getirilerek, düzen duygusu ve kurallar daha kolay kazandırır.

Yetersizlikleri

- Çocuğun eğitimi günün belirli saatlerinde gerçekleştirir. Aile ile yeterli işbirliği sağlanamazsa doğru davranışların pekiştirilmesinde sorunlar yaşanabilir.
- Programlar her zaman tek tek çocukların ihtiyaçlarına cevap vermeyebilir.
- Sorunları olan bazı çocukların gruba katılmaları güç olabilir.
- Çocuklar, grubun bir üyesi olarak ele alınırlar. İlgi talebi fazla olan çocuklara her zaman yeterince ilgi gösterilmeyebilir.
- Kadınların yoğun olarak görev aldıkları bir sektör olarak ailede baba yoksunluğu olan çocuklar için yeterli desteği sağlanamayabilir.

Eksiklikleri

- Bina, maliyetler hesaplandığında araç-gereç ve çalışanların ücretlerine ilişkin maliyet oldukça yüksektir.
- Çoğunlukla ailelere de bir maliyet getirmektedir. O nedenle ekonomik açıdan düşük düzeyde bulunan ailelerin çocukları yeterince yararlanamamaktadır.
- Erken çocukluğun önemi konusunda Toplumsal Bilinç yeterince yüksek olmadığı için siyasi iradenin ilk öncelikleri arasında yer almamaktadır.
- Çağ nüfusunun sayısı oldukça yüksek olduğu için, tüm çağ nüfusuna yaygınlaştırılması oldukça güçtür.
- Zorunlu eğitim kapsamında görülmediği için bütçeden yeterli kaynak ayrılmamaktadır.
- Daha çok büyük yerleşim birimlerinde yaygınlaştırılmıştır. Köy ve Gecekondu tipi yerleşim birimlerinde yeterli sayıda değildir.

5. Modelin Etkileri

- Yapılan araştırmalar modelin çocukların gelişiminde olumlu rol oynadığını göstermektedir.
- Aile ve okul işbirliği yeterince sağlanırsa, daha kalıcı etkiler yaratabilir.
- Eğitim süresi arttıkça etki daha kalıcı olmaktadır.
- İyi bir okul öncesi eğitim ilköğretime olumlu bir bakış açısı getirebilir.
- Erken dönemde sağlanan çok yönlü gelişme, sağlıklı bireyler yetiştirmek için iyi bir alt yapı oluşturabilir.
- Hakları ve sorumlulukları dikkate alarak yapılan erken eğitim, daha sonra iyi insan ve iyi yurttaşların yetiştirilmesine imkan verir.

KAYNAKLAR

European Commision (2000) **Key Data on Education in Europe**, Lüksembourg.

European Commision (1995) **Pre-School Education in the European Union: Current Thinking and Provision**, Studies No:6, Lüksembourg.

Erdem, M.-Karakelle, S. ve diğerleri (2002) "Erken Çocukluk Eğitimi Hizmetlerinin Yaygınlaştırılmasında Alternatif bir yaklaşım olarak KEDV Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesinin Değerlendirilmesi, **Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi Sempozyumu** ,Kök Yayıncılık.

M.E.B. (1998) **Cumhuriyetimizin 75. Yılında Okul Öncesi Eğitim**, M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

M.E.B. (1998,1999,2000,2001,2002) **Milli Eğitim ile İlgili Bilgiler**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Oktay, Ayla (1999) **Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem**, Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Oberhuemer P.-U, M. (1997) **Working with Young Children in Europe, Provision and Staff Training**, Paul Chapman Publishing Ltd. , London.

Prof. Dr. Z. Fulya TEMEL

Aile Eğitim Modeli Dünya' da ve Türkiye' deki Uygulamalar

Son yıllarda okulöncesi eğitimin ülke genelinde yaygınlaştırılması ile ilgili çalışmalar resmi-özel kurumlar ve gönüllü kuruluşlar aracılığı ile sürdürülmektedir. Ancak tüm bu çabalara rağmen okulöncesi eğitimden yararlanabilen çocukların oranı yaklaşık %11.68'dir (MEB, 2003). Bu oranı batılı ülkeler dışında gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırdığımızda dahi okulöncesi eğitimde okullaşma oranında birçok ülkenin gerisinde olduğumuz gerçeğini kabul etmemiz gerekir. Ayrıca okulöncesi eğitim hizmetlerinin bölgelere ve illere göre dağılımını incelediğimizde bu hizmetlerin sosyal ve ekonomik yönden gelişmiş olarak nitelendirilebilecek kentlerde ve bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir (Ankara %18.90, İzmir, %18.84, İstanbul %12.45, MEB, 2003).

Okulöncesi eğitim sosyal ve kültürel yönden dezavantajlı bölgeler olan kırsal kesim ve gecekondu yerleşiminin yoğun olduğu bölgelerde yaşayan çocuklara ulaşamamakta, (Ağrı %1.6, Şanlıurfa %2.57, Şırnak %2.27; MEB, 2003) her yıl milyonlarca çocuk potansiyellerinin en üst sınırına kadar gelişme hakkından yararlanamamaktadır. Bu durum eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması yönünde çok yoğun çaba sarfetmemiz gerektiğini bir kez daha göstermektedir.

Okulöncesi eğitim hizmetlerinin 0-6 yaş grubunda dağılımını incelediğimizde ise hizmetlerin 5-6 yaş grubunda yoğunlaştığını 0-4 yaşta bu oranın çok daha düşük olduğunu tahmin etmek de güç değildir.

Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması ile bu sorunun kökeninde son yıllara kadar kurumsal eğitimin tek ve alternatifi olmayan bir model olarak kabul görmesinin önemli bir payı olduğunu düşünmekteyiz. Oysa, anne-babalar ve çocuğa bakan kişilerin eğitime yönelik programların çocuğun gelişiminde uzun süreli ve kalıcı bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Lombard, 1998; Myers, 1996; Wasik ve diğ., 1990).

1960'larda çocuk gelişim araştırmaları çocuğun bilişsel gelişimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu dönemde çocukların erken çocukluk dönemindeki öğrenmesinde uyarıcıların çeşitliliği ve ev ortamının etkili bir eğitim çevresine dönüştürülmesinin çocuğun öğrenmesinde ve bilişsel gelişiminde olumlu etkiler yaptığı bir çok araştırmaya konu olmuştur (Akt. Broman, 1978; Bradley ve diğ., 1989). Bu dönemlerde çocuğun çevresel yoksunluğuna karşı önlem olarak erken eğitim programları başlatılmıştır. Bu programlar, düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların öğrenme sorunlarının, okul yaşantısından önce, erken çocukluk döneminde çözümlenebileceği varsayımına dayanmaktadır. Bu programların bir çoğu erken dönemlerdeki uyarıcı zenginliğinin çocuğun ZB puanının ve okul başarısının artmasına neden olduğu felsefesinden hareket etmişlerdir (Berk, 1991).

Araştırmacılar kısa süreli okulöncesi eğitim programlarının sadece çocuğun temel okul gereksinimlerini karşılamak için becerilerini geliştirdiğini ve çocukların ZB puanlarının arttırdığını ancak bu değişikliğin kalıcı olmadığını savunmaktadırlar. Bu durum erken eğitim programlarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bronfenbrenner (1974)'e göre "çocuğun gelişim ve eğitiminin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde en etkili ve ekonomik birim ailesidir. Aile katılımı olmayan programlar başarısı sınırlı ve etkileri kısa süreli olmaktadır" (Akt.: Wasik ve 35

diğ., 1990). O halde erken çocukluk eğitim programları etkili ve devamlı olmak zorundadır. Gelişimin kritik dönemlerinde uygulanan programlar bilişsel kazançlar yönünden daha kalıcı olmaktadır. Programın erken yaşlarda başlaması uzun süreli devam etmesi yanında ebeveynlerin programa katılımı ev-kurum bağlantısını kurmakta ve programın etkilerini kalıcı hale getirmektedir (Berk, 1991). Araştırmalara göre başarılı bir program için en temel faktörün ebeveyn katılımı olduğu belirtilmektedir (Wortham, 1994). Erken eğitim programlarında, her çocuğun potansiyelini en üst sınırına kadar gerçekleştirmesinde (Myers, 1996), sosyal ve kültürel dezavantajların etkilerinin erken eğitimle giderilebileceği ifade edilmektedir (Morrison, 1979). Ayrıca, çocuğun gelişiminin desteklenmesinde, evresi ile olan karşılıklı ve dinamik etkileşiminin önemi vurgulanmaktadır.

Erken çocukluk eğitimi programlarının uzun süreli etkileri, programa katılan çocuk ve ailelerin ileriki dönemlerde izlenmesini konu alan birçok uzunlamasına çalışmada incelenmiştir. Zenginleştirilmiş bilişsel ortamlarda, programa 1-3 yıl devam eden alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarının, öğrenme kapasitelerinin ZB puanlarının ve okul başarılarında ve okula uyumlarında artış olduğunu gösteren birçok araştırma bulunmaktadır. Programa devam eden çocuklar öğretmenleri tarafından sevilen, sosyal olarak uyumlu, okula devam sorunları olmayan çocuklar olarak tanımlanmışlardır (Damon, 1998; Zigler ve diğ., 1992; Levenstein, 1988; Madden ve Levenstein, 1984; Frucher, 1982). Araştırmacılar, erken eğitim programlarının ebeveyn-çocuk ilişkisini desteklediğini ve bunun birçok olumlu etkilerinin olduğunu savunmaktadırlar (Allen, 1992; Berk, 1991). Bu tip programların uzun süreli etkileri genç yetişkinlik dönemine kadar uzanmaktadır. Programlara katılan çocukların, ileriki yaşantılarında iş bulma oranlarının arttığı, genç hamilelik ve suçluluk oranlarının ise azaldığı saptanmıştır (Berk, 1991; Lee ve diğ., 1990).

Erken eğitim programlarının çocuklara olan katkılarının yanısıra ailelerinin de programdan önemli kazançları olduğu ortaya konmuştur. Programlar özellikle annelerin, sosyal, psikolojik ve sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Programa katılan annelerin, kontrol annelerine göre daha iyi eğitim aldıkları, benlik saygılarının yüksek olduğu, yaşamları üzerindeki kontrollerinin arttığı, daha iyi işler buldukları ve bu etkilerin on yıl sonra da devam ettiği saptanmıştır (Akt.; Berk, 1991; Akt.: Craig, 1992; Zigler, 1992).

Erken eğitim programları ev merkezli, kurum merkezli, kurum-ev merkezli programlar şeklinde uygulanabilmektedir.

Ev merkezli programlarda, çocuğun gelişimi ve bakımı açısından birincil sorumluluk aileye verilmektedir (Evans ve diğ., 2000). Ev merkezli programların bu programların eğitimin doğal ortamda gerçekleşmesi bireyselleştirilmiş öğrenmeye olanak sağlaması, tüm aile bireylerinin doğrudan katılımının ve ebeveyn-çocuk etkileşiminin doğrudan gözlenmesinin mümkün olması gibi avantajlarından söz edilmektedir.

Bu programların aile ilişkilerinde ortaya çıkabilecek muhtemel sorunları önlediği, ev ortamının çocuğun gelişimini destekleyecek şekilde düzenlenmesine olanak sağladığı, belirtilmektedir. Ayrıca bu programlarda eğitimin etkileri kısa sürede geniş kitlelere ulaşabilmekte ve kurumsal eğitime göre daha düşük bir maliyetle gerçekleşmektedir (Hawig, 1984).

Dünya'da uygulanan Erken Eğitim Programları ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Adı	Head Start	Early Childhood Stimulation Through Parent Education Project	HIPPY Home Instruction Program for Youngsters
Yöneticisi	Lyndon B. Johnson	Ira Gordon	Avima Lombard
Başlama Yılı	1965	1966-67	1960'ların sonunda
Gelişim Alanı	Fiziksel, sosyal, zihinsel gelişim	Tüm gelişim alanları	Tüm gelişim alanları
Hedef Kitle	Düşük gelirli aileler ve okulöncesi çocuklar Engelli çocuklar	3-12 ay bebekler ve düşük gelirli aileler	4-5 yaşında çocukları olan düşük gelirli eğitimsel dezavantajlı aileler
Amacı	Dezavantajlı çocuklarda sosyal yeterliliği geliştirmek	Çocukları erken yaşta uyararak okula hazırlamak	Okulöncesi çocukların okul başarısı için gerekli bilgi ve becerileri kazanması, annelerin benlik saygısının artması
Uygulama Şekli	Eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, beslenme, meslek gelişimi, ana-baba katılımı hizmetleri ile ev ziyaretleri ve kurumsal eğitim	Haftada bir ev ziyareti çocuklar haftada 2-4 saat grup eğitimi	Ev ziyareti iki haftada bir grup toplantıları
Süre	0-3 yaşında çocuklarla başlayıp aileler kendi kendine yeterli oluncaya dek devam etmektedir.	2 yıl	2 yıl
Eğit.Tek.	Model olma, gözlem	Rol alma, model alma	Rol oynama
Personel	Ebeveynler, gönüllüler profesyonel eğitimciler	Eğitimciler	Eğitimciler ve yarı profesyoneller

Sonuç	Ebeveynler kendi yaşantısında ve çocuğun yaşantısında eğitimin değerli olduğunu kabul etmişler ve çocuğa karşı tutumları değişmiş ailelerin yaşam kaliteleri yükselmiştir.	Çocuklar program bitiminden 3 yıl sonra kazandıkları becerileri korumuşlardır.	Çocukların akademik başarılarında artış, annelerin benlik saygılarında artış olmuştur.
-------	--	--	--

Adı	Mothers Training Program	The Mother-Child Home Program
Yöneticisi	Merle Karnes	Phyllis Levenstein
Başlama Yılı	1967	1967
Gelişim Alanı	Çocuğun genel ve sözel yeteneğini geliştirmek	Sözel iletişim
Hedef Kitle	1-4 yaş çocukları ve düşük gelirli aileler	2-3 yaş çocukları ve düşük gelirli aileler
Amacı	Temel okulöncesi becerileri kazanmak için ev ortamını zenginleştirmek	Düşük gelirli ailelerin çocuklarının gelecekte okul problemlerinin ortaya çıkmasını engellemek
Uygulama Şekli	Haftada bir kez grup toplantıları, Ayda iki kez ev ziyaretleri	Haftada iki kez ev ziyaretleri yarım saatlik
Süre	İki yıl	İki yıl
Eğit.Tek.	Grup tartışması demostrasyon	Demostrasyon, model olma, rol oynama, olumlu pekiştirme
Personel	Profesyonel eğitimciler	Özel olarak yetiştirilen eğitimciler
Sonuç	Çocukların bilişsel ve dil gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.	Sözel etkileşimde gelişme, çocukların genel zekalarında artış olmuştur.

Adı	Parent as Teachers Program (PAT) Missouri
Yöneticisi	
Başlama Yılı	1961
Gelişim Alanı	Tüm gelişim alanları
Hedef Kitle	6-3 yaş çocuklarının ebeveynleri
Amacı	Çocukların gelişimi ve öğrenmelerini kolaylaştırma aileyi desteklemek, çocukların gerekli becerilerle donanık olarak okula başlamalarını sağlamak
Uygulama Şekli	Sekiz haftada bir ev ziyareti ve ebeveyn toplantıları
Süre	
Eğit.Tek.	Model alma, demonstrasyon
Personel	Eğitimciler
Sonuç	Çocukların gelişim puanları ulusal normların üzerinde çıkmıştır. Ebeveynlerin çocuk gelişim bilgileri önemli ölçüde artmıştır (Frucher, 1992).

Adı	The Preschool Program	Jpsilanti-Perry Preschool Project
Yöneticisi	Sponsor: Oakland California, Halk Oyunları	David Weikart
Başlama Yılı	1966	1962-1967
Gelişim Alanı	Bilişsel, dil, fiziksel gelişim, sosyal uyum	Motor beceriler, dil ve bilişsel gelişim
Hedef Kitle	3-4 yaş çocukları ve düşük gelirli aileler	3-4 yaşlarındaki çocuklar ve düşük gelirli
Amacı	Gelişimsel ilerlemeler yolu ile okuldaki başarıyı arttırmak	Tutarlı bir eğitimle çocukların kendi kendilerine yaptığı etkinliklerden ders almalarını sağlamak
Uygulama Şekli	Kurumsal Eğitim Yarım gün	Kurumsal Eğitim Beş yarım gün Ev ziyaretleri

Süre	Akademik yıl boyunca	İki akademik yıl
Eğit.Tek.	Deneyler, dramatik oyunlar, geziler, oyunlar	Etkin öğrenme Bireysel eğitim
Personel	Ebeveynler ve eğitimciler	Profesyonel eğitimciler
Sonuç	Ebeveynlerin çocuk yetiştirme becerilerinde gelişmeler ve çocukların okuma ve matematik puanları yükselmiştir.	Dil gelişiminde önemli ilerlemeler programa katılan çocuklar IQ puanları kontrol grubuna göre daha yüksek olarak bulunmuştur.

Adı	HATAF Home Activities for Toddlers and Their Families
Yöneticisi	Avima Lombard
Başlama Yılı	1973
Gelişim Alanı	Tüm gelişim alanları
Hedef Kitle	1-3 yaş arasındaki çocuklar
Amacı	Anne-babaların çocuk yetiştirme konusundaki becerilerini geliştirmek
Uygulama Şekli	İlk yıl haftada 1 saat İkinci yıl onbeş günde 1 saat Ev ziyareti 2 yılda 3 haftada bir grup toplantıları
Süre	2 yıl
Eğit.Tek.	Pekiştirme, model olma
Personel	Üniversite mezunu profesyoneller Yarı profesyoneller
Sonuç	Anneler kendilerinin çocuk eğitiminde aktif kişiler olarak algılandılar. Ev ortamını geliştirmede aktif rol almışlardır.

Tabloda görüldüğü gibi ev merkezli programların çoğunluğu amaçları çalışılan hedef kitle, eğitim teknikleri ve sonuçlar yönünden benzerlik göstermektedir.

Türkiye’de Durum

Bu bölümde ülkemizde uygulanan Aile Eğitim çalışmalarına değinilecektir.

Anne-Çocuk Eğitim Programı

Tanım

AÇEP, Türkiye'deki erken çocukluk eğitimi sorununa bir çözüm olarak geliştirilmiş, bilimsel temelli bir okulöncesi eğitim programıdır. Doğrudan annelere ulaşılarak, annenin eğitici potansiyelini geliştirmesi için eğitim desteği verilmektedir.

Tarihçe

AÇEP; 1982-1991 yılları arasında uygulanan "Erken Destek Araştırma Projesi'nin verileri doğrultusunda, Prof.Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, Prof.Dr. Diane Sunar, Prof.Dr. Sevda Bekman ve AÇEV uzmanları tarafından geliştirilmiştir. 1993 yılında kurulan Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) bünyesinde yaygın uygulama fırsatı bulmuştur. AÇEP, sosyal ve ekonomik yönden olumsuz koşullarda yaşayan 6 yaşındaki çocukları ve annelerini hedeflemektedir.

AÇEP'in yaygınlaşması, 1991 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılmasıyla mümkün olmuştur. AÇEP kursları MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı 200'ü aşkın Halk Eğitimi Merkezi'nde açılmaktadır.

AÇEV, bakanlığa bağlı öğretmen ve il koordinatörlerine eğitim seminerleri vererek bu ekipleri yetiştirmek, yetişen öğretmenlerin kurs açmalarını desteklemek, eğitim materyallerini kurslara ulaştırmak, kurs süresince gözlem yapmak ve yerel sorunlara çözüm sağlamak gibi sorumlulukları üstlenmektedir.

Hedef Kitle

Sosyal ve ekonomik yönden olumsuz koşullarda yaşayan, anasınıfına gitmeyen 6 yaşındaki çocuk ve anneler.

Uygulama Şekli

MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde haftalık 3 saat süren grup toplantılarıyla gerçekleştirilmektedir.

Personel

Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenler dört haftalık eğitim seminerleri ile yetiştirilmekte ve AÇEP'in uygulamasında görev almaktadır.

Ayrıca, il koordinatörlerinin eğitim seminerleri ile yetiştirilmesi de AÇEV tarafından yapılmaktadır.

SHÇEK personeli ve yurtdışı (Almanya, Fransa, Belçika, Bahreyn, Ürdün) kurumların personeli ile de yürütülmektedir (AÇEV, 2003).

Süre

AÇEP 25 hafta süren haftalık grup toplantıları ile yürütülmektedir.

İçerik

AÇEP 3 bölümden oluşmaktadır.

1. Anne Destek Programı

Her hafta, annelere sohbet şeklinde işlenen bu bölümde anneler, çocukların zihinsel, sosyal ve bedensel gelişimi, beslenme, hastalıklar, tuvalet alışkanlığı, disiplin yöntemleri, çocuğu dinlemek, annenin kendini duyurması gibi çeşitli konularda bilinçlendirilmektedir. Bu yolla, annelerin, çocuklarının gelişimini daha bilinçli ve daha rahat desteklemeleri sağlanmaktadır (AÇEV, 2003).

2. Zihinsel Destek Programı

Bu programda, annelerle çocuk evde her gün beraber çalışmaktadır. Annelere, çocuklarına uygulamaları için verilen 8 hikaye kitabı ve 25 çalışma formuyla, çocuğun zihinsel gelişiminin desteklenmesi ve okula iyi hazırlanması amaçlanmaktadır. Uygulama, ev ziyareti yapan öğretmenlerce de desteklenmektedir (AÇEV, 2003).

3. Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması

Sohbet şeklinde işlenen bu bölümde de anneler, kadın üreme sistemi, gebelikler ve doğum kontrol yöntemleri konularında bilinçlendirilmektedir (AÇEV, 2003).

Diğer Kurumlar

AÇEP, MEB dışındaki kurumlarla işbirliği içinde de uygulanmaktadır. Sosyal Hizmetler, Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliği çerçevesinde, kurumun sosyal hizmetler uzmanlarına açılan eğitim seminerlerinden yetişen uzmanların Toplum Merkezleri'nde açtıkları kurslar da başarıyla yürütülmektedir. Bunun yanı sıra, İstanbul'da çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde yürütülen uygulamalar ile okullarda velilere yönelik özel seminerler de düzenlenmektedir. AÇEP ayrıca, Fransa, Almanya, Hollanda ve Belçika'da da Türk işçi aileleri ile ve Bahreyn'de de Arapça olarak uygulanmaktadır (AÇEV, 2003).

Yaygınlık

Program 68 ilde HEM öğretmeni, SHÇEK'ten 21 uygulayıcı, yurtdışından 17 öğretmen ile yürütülmektedir (AÇEV, 2003).

1992-1993 yılları arasında ulaşılan anne sayısı 75.979 anne-çocuk ikilisi 151.958'dir.

Sonuçlar

AÇEP'in anneler üzerindeki etkileri 102 deney 115 kontrol anne-çocuk ikilisinin bulunduğu örneklem grubu üzerinde incelenmiştir. Kısa vadedeki etkiler incelendiğinde, programa katılan çocukların hem sözel hem de sayısal becerilerindeki ortalama değişim puanının katılmayan çocuklardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Anneler üzerindeki etki incelendiğinde, programa katılan annelerin kendilerini daha iyi anne, daha iyi eş ve daha iyi bireyler olarak algıladıkları ortaya konmuştur (Bekman, 1998).

Okul başarısını araştıran takip araştırmasınının 85'i programa katılan 92'si programa katılmayan toplam 177 çocuk üzerinde yapılmıştır. Programa katılan

çocukların sözel ve sayısal becerileri programa katılmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Bekman, 1998).

Yaygınlaşmaya engel olan durumlar:

- Programın uygulanmasında ağırlıklı olarak H.E.M. yapılması ve bu merkezlerin il merkezlerinde yer alması hedef kitleye ulaşılmasını güçleştirmektedir.
- Programın uygulanabilmesi için annelerin okuma bilmeleri gerektiğinden düşünülen okuma bilmeyen kadınlara ulaşamamaktadır.
- Program yaygınlaştıkça "gözlem takip" çalışmaları sınırlı kalmaktadır.
- Ekonomik kaynaklardaki sınırlılıklar, materyal, materyal temini, öğretmen yetiştirme seminerleri ve izleme çalışmalarına yansımaktadır.

Aile Çocuk Eğitim Programı

Tanım

Türkiye’de Erken Çocukluk Hizmetlerinin yaygınlaştırılmasında kurumsal eğitime alternatif bir model olarak geliştirilmiştir. Aile Eğitim Programı ve Gelişimsel Eğitim Programı yolu ile aile bireylerinin çocuk gelişimi, sağlığı ve disiplini konusunda bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi ve bu yolla çocuğuna gelişiminin desteklenmesi ve ev ortamının zenginleştirilmesini amaçlamaktadır.

Tarihçe

1988 yılında, Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi’nde başlatılan 0-4 yaş Erken Çocukluk Eğitimi Projesi’nin sonuçlarına dayalı olarak "0-4 Yaş Anne-Çocuk Eğitimi Programı" programı geliştirilmiştir. Gazi Üniversitesi, M.E.B. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ve UNICEF işbirliğinde yaygınlaştırma çalışmaları 1993 yılında başlatılmıştır.

2003 yılından itibaren yenilenen ve geliştirilen "0-4 Yaş Anne-Eğitimi Programı" yerine G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında geliştirilen "0-6 Yaş Aile Çocuk Eğitimi" programı uygulanmaya başlanmıştır. Yeni programın uygulanmasında MEB Çıraklık Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’ne ek olarak Başbakanlık, SHÇEK Genel Müdürlüğü ve Tarım Bakanlığı, Eğitim-Sen, GAP idaresi ile işbirliği yapılmıştır.

Hedef Kitle

Sosyo-ekonomik yönden elverişsiz koşullarda yaşayan 0-6 yaş çocukları ve aileleri.

Uygulama Şekli

Program, MEB koordinatörlüğünde Tarım Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ve Eğitim-Sen tarafından UNICEF desteğiyle uygulanmaktadır.

Program 0-2 yaşta çocuğu olan anneler için haftalık 40 dakika süren ev ziyaretleri, ayda bir defa yapılan grup toplantıları yolu ile yürütülmektedir.

Program 2-4 ve 4-6 yaşta çocuğu olan anneler için grup toplantıları ve 15 günde bir yapılan ev ziyaretleri yolu ile sürdürölmektedir.

Personel

Gazi Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı öğretim elemanlarınca 15 günlük kurslarla uygulayıcılar yetiştirilmektedir.

MEB'da Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan öğretmenler, Eğitim-Sen'e üye olan öğretmenler, Başbakanlık SHÇEK'da görev yapan Çocuk Gelişimci, Sosyal Çalışmacı, Psikologlar ve Tarım Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan ev ekonomistleri programı uygulamaktan sorumludurlar.

Süre

Program 12 oturumdan oluşmaktadır. Bu oturumların uygulanma sıklığı kurum bünyesindeki çalışmalara göre haftada bir ya da özellikle ulaşım güçlüğü olan kırsal bölgelerde ayda bir yapılabilmektedir.

İçerik

Program iki bölümden oluşmaktadır.

a) Aile Eğitim Programı (AEP):

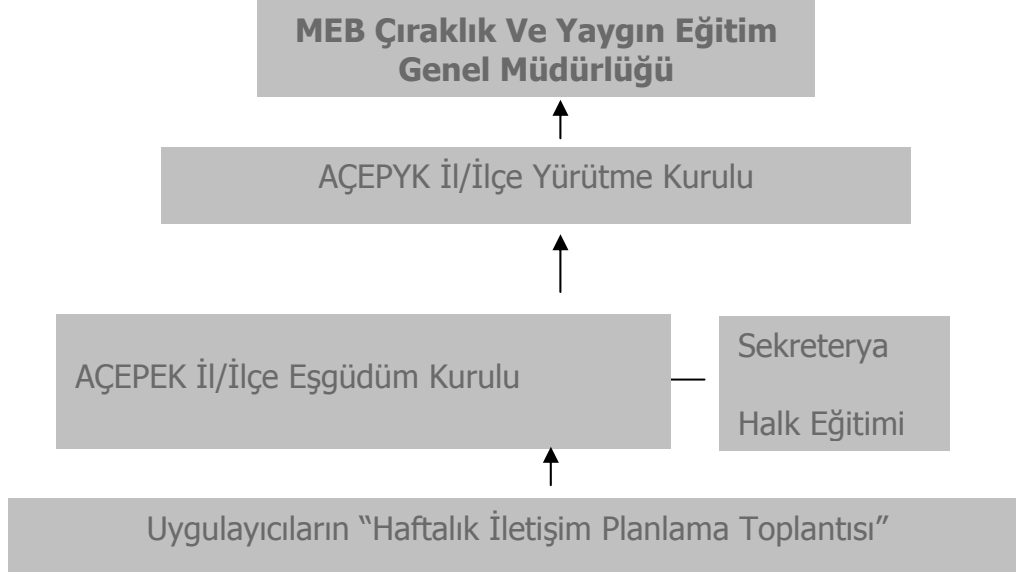
0-2, 2-4 ve 4-6 yaş çocuklarının anneleri için hazırlanan program içeriği farklılık göstermekle birlikte genel olarak çocuk gelişimi, bebek bakımı, çocukla iletişim, çocukta olumlu davranış geliştirme, oyun ve oyuncaklar, sağlık ve beslenme gibi konuları kapsamaktadır.

b) Gelişimsel Eğitim Programı (GEP)

GEP çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmış haftalık programdır. Eğitimci programda yeralan etkinlikleri ev ziyareti ya da grup toplantılarında anneye öğretmekte, annenin uygulamalarını izlemektedir. Ayrıca eğitimci, evdeki artık malzemeleri kullanarak oyuncak yapımını da annelere göstermektedir.

İdari Yapı

Katılımcı Sektörler: MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Başbakanlık SHÇEK, Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi, Eğitim-Sen.

Aile ve Çocuk Eğitimi Programı Yürütme Kurulu vali yardımcısının başkanlığında proje kapsamındaki tüm sektörlerin il müdürleri, sendikaların il temsilcileri, müftüler, kaymakamlar, yerel yöneticiler ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katıldığı kuruludur.

Projenin il düzeyinde uyum ve eşgüdüm içinde uygulanması, programın sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere etkin bir şekilde ulaştırılmasından ve tanıtılmasından sorumludur.

Ayrıca her sektörün il müdürlerince değerlendirme raporu ilgili bakanlıklara gönderilecektir.

İl milli eğitim müdürü ya da halk eğitimi başkanı başkanlığında tüm sektörlerin il müdür yardımcıları ve uygulayıcılarının katılacağı ve sekreteryasını halk eğitimi başkanlığının yaptığı kuruludur.

Projeye yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarından destek geldiği takdirde temsilcilerinin bu kurula katılımı sağlanacaktır.

Projeye katılan sektörler arasında uygulama birliği sağlayarak, projenin amaç ve hedeflerine ulaşmada etkili ve verimli bir işleyiş sağlanmasından sorumludur.

Eğitici eğitimi seminerlerine katılarak, Aile ve Çocuk Eğitimi alan, kadrolu öğretmen, usta öğretici ve katılımcı sektörlerin uygulayıcıları katılacaktır.

Her sektörün uygulayıcıları haftalık toplantılar sonunda hazırlayacakları aylık raporları sektörlerin il müdürleri aracılığıyla il milli eğitim müdürlüğüne iletmekle yükümlüdürler (MEB, 2003).

Yaygınlık

0-4 yaş Anne-Çocuk Eğitimi Programı 1993-2003 yılları arasında 59 ilde, 248 öğretmen ile uygulanmış 28.854 anneye eğitim verilmiştir.

2003 yılından itibaren 0-6 yaş Aile Çocuk Eğitimi Programı altı ile (Ankara, İstanbul, İzmir, Mersin, Samsun, Diyarbakır) pilot olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bu amaçla uygulayıcı sektörlerden toplam 120 uygulayıcı eğitilmiştir.

Sonuçlar

0-4 yaş Anne Çocuk Eğitimi Programının kısa vadedeki etkileri konusunda çalışmalar bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalarda programın ev ortamı üzerindeki etkileri, deney ve kontrol gruplarında test edilmiş, 0-3 Yaş Ev Ortamı Değerlendirme Ölçeği'nden elde edilen puanlar arasında deney ve kontrol grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Ömeroğlu-Turan ve Can Yaşar, 2002, Turan ve diğ., 1999; Ömeroğlu ve diğ., 1997).

Ayrıca programın annelerin çocuk yetiştirme ile ilgili bilgi ve tutumlarında önemli değişiklikler olduğu saptanmıştır (Aksoy, 2001; Ömeroğlu Turan ve Can Yaşar, 1999; Temel, 1999).

4-6 Yaş Aile Çocuk Eğitimi Programı ile ilgili yapılan bir çalışmada 4-6 yaş grubu çocuğu olan alt sosyo-ekonomik düzeydeki anne ve babaların aile ilişkilerini algılamalarına programın etkisi incelenmiştir. Çalışmaya 20 deney, 20 kontrol grubu olmak üzere 40 anne katılmıştır. Araştırma örneğine katılan annelerin eşleri de dahil edilmiş çalışma 40 anne-baba çifti üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda deney grubundaki anne ve babaların aile ilişkilerini algılamalarında istatistiksel olarak anlamlı değişiklikler olduğu saptanmıştır (Kurtulmuş ve Temel, 2003).

Gelişimsel Eğitim Programı üzerinde yapılan bir çalışmada ise 61-72 aylık deney grubu çocukların dil gelişiminin, kontrol grubuna göre önemli ölçüde farklılık gösterdiği saptanmıştır (Yayla, 2003).

Yaygınlaşmada engel olan durumlar;

- Özellikle hedef kitleyi oluşturan ailelerde talep yaratma güçlükleri bulunmaktadır.
- Ekonomik kısıtlılıklar materyal temininde güçlükler neden olmaktadır.

MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü
Anne-Baba-Çocuk Eğitimi Projesi

Tanım

1997 yılında MEB, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan Anne-Baba-Çocuk Eğitimi Projesi, genç kızlar, anne adayları ve diğer kadınlar ve erkeklere yönelik, aile bireylerini yetiştirmeyi amaçlayan bir programdır.

Tarihçe

MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından 1997-1998 yılında başlatılmıştır.

Hedef Kitle

Genç kızlar, anne adayları, her yaştaki kadınlar ve erkekler.

Uygulama Şekli

İllerdeki Kız Teknik Öğretim Okulları tarafından uygulama şekli belirlenmektedir. Eğitim yetişkinlere okulda, yörede gezici kurslar veya ev ziyaretleri şeklinde gerçekleştirilebilmektedir.

Personel

Kız Meslek Lisesi öğretmenleri alanları ile ilgili konularda uygulayıcı olarak görev almakta, ihtiyaçlar doğrultusunda sağlık personeli, emniyet personelinin de eğitimi olarak yararlanılmaktadır.

Süre

Uygulama süresine bölgesel ihtiyaçlara göre karar verilmektedir. Saatlik, günlük, haftalık programlar şeklinde uygulanabilmektedir.

İçerik

MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen konulardan seçilebilmekte ya da bölgesel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni konular belirlenebilmektedir.

İdari Yapı

Program Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı Kız Teknik Öğretim Okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin sorumluluğunda yürütülmektedir.

Ayrıca Üniversiteler, Devlet Hastaneleri, İl Sağlık Müdürlüğü, Sağlık Ocakları ile işbirliği yapılmakta konu ile ilgili personel, eğitim görevlileri, tıp doktorları, diğer sağlık personeli, psikologlar, sosyal hizmet görevlileri konu içeriklerine bağlı olarak programa katılabilmektedir.

Yaygınlık

Program 81 ilde devam etmektedir. Projenin devam ettiği 5 yıl süre boyunca toplam 1.399.741 kişiye ulaşılmıştır.

Sonuç

Çalışmaların değerlendirme sonuçlarına ilişkin raporlar illerden genel müdürlüğe bildirilmektedir.

Ana-Baba Okulu

Tanım

Bu projenin hedefleri anne babaların çocuklarına istenilen davranış ve alışkanlıkları kazandırmalarına, çocuklarının özdenetim kazanmalarına, çocuklarının duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen bireyler olmalarına yardımcı olmalarını sağlamaktır.

Hedef Kitle

Projenin hedef kitlesi İstanbul ilinin gecekondü bölgelerinde yaşayan düşük sosyo ekonomik düzeydeki anneler ve babalardır.

Uygulama Şekli

Ana baba Okulu programında yetişkin eğitiminde kullanılan ilkeler ve teknikler kullanılmaktadır. Programda kuramsal ve pratik bilgi ve becerilerin dengeli olarak kullanılmasına dikkat edilmektedir. Eğitim programı tartışma yöntemi kullanılarak grup çalışması şeklinde yürütülmektedir. Program sırasında slayt, tepegöz, tahta vb. araçlar kullanılarak yetişkin eğitime uygun tekniklerden yararlanılmaktadır (1. İstanbul Çocuk Kurultayı, 1999).

Personel

İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi tarafından yürütülmektedir.

Süre

5 yıl (her ayın iki hafta sonunu içeren) 16'şar saatlik program 5 yıl boyunca devam etmesi planlanmıştır.

İçerik

Ana Baba Okulu'nda anne babaların çocuklarına karşı tutumlarını olumlu yönde geliştirmelerini sağlayarak çocukları ile sağlıklı bir şekilde iletişim kurabilmeleri için çeşitli konularda bilgi verilip onlara rehberlik edilmektedir.

Ana Baba Okulu'nda 33 saatlik bir eğitim dönemi içinde anne babalar bebeklik dönemi (sıfır-iki yaş), okulöncesi dönemi (üç-altı yaş), temel ihtiyaçların kazanılmasında ailenin rolü, son çocukluk dönemi (6-12 yaş), ergenlik dönemi, çocuğun cinsel eğitimi, yaygın anne baba tutumları, çocuklarla olumlu iletişim kurma yolları, çocuklarda uyum ve davranış bozuklukları, eğitim başarısını yükseltmede sağlıklı ve mutlu insanlar yetiştirmede ailenin rolü, eşler arasındaki ilişkilerden doğan sorunlar, eşlerde problem çözme, çalışan anne ve çocuğu ve baba çocuk ilişkisi konularında bilgiler verilmektedir (Yavuzer, 1990).

Yaygınlık

Programa başlangıçta İstanbul'da başlanmıştır. Daha sonra Ankara, İzmir, Gaziantep, Mersin, Ereğli, Bursa gibi çeşitli illerde uygulanarak yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. 24 ilde toplam 16.000 anne-baba programa katılmıştır.

Sonuç

Anne Baba Okulu modeli 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Ana Baba Okulları bugüne kadar çalışmalarını sürdürmektedir. Ana Baba Okulu çalışmaları 1989 yılından itibaren özel ve kamu kurumlarının ekonomik desteğiyle yapılmaktadır. Programa katılan ailelere öntest ve sontest olarak PARİ Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesi sonucunda eğitim programına katılan anne babaların çocuklarına karşı aşırı koruyuculuk tutumları ile baskılı ve otoriter tutumlarında azalma olduğu bunun yanında "eşitlik ve paylaşma" tutumlarında artış olduğu ortaya çıkmıştır (1. İstanbul Çocuk Kurultayı, 1999).

Baba Destek Programı

Tanım

BADEP, Türkiye’de babaların çocuklarının gelişiminde daha etkin ve olumlu bir rol oynamaları için geliştirilmiş, bilimsel temelli bir eğitim programıdır. Katılımcı babalar; çocuk gelişimi ile ilgili bilgi düzeylerini artıran, iletişim becerileri kazanmalarını sağlayan ve bunun sonucunda daha demokratik tutumu benimsemelerine yol açan eğitimler almaktadır (AÇEV, 2003).

Tarihçe

AÇEP’e katılan annelerden gelen istek ve talepler sonucunda bu programa ihtiyaç duyulduğu görülmüş ve bu doğrultuda 1996 yılında Prof.Dr. Sevda Bekman, Prof.Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı ve AÇEV uzmanları tarafından geliştirilmiş ve 1997 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (AÇEV, 2003).

Hedef Kitle

2-10 yaşlarında çocuğu olan, okuma-yazma bilen babalar

Uygulama Şekli

BADEP grup eğitimi yolu ile uygulanmaktadır.

Personel

Eğitim-Sen ve SHÇEK işbirliğinde gönüllü öğretmenler tarafından uygulanmaktadır.

Süre

Program 3’er saatlik 13 oturum boyunca sürmektedir.

İçerik

BADEP’in içeriği kontrat ve tanışma, babanın rolü, önemi ve çocuğa etkisi; aile tutumları, çocuğun davranışlarını kabul etme ve etkin dinleme, ben dili, olumlu disiplin yöntemleri, çocuğun gelişim özellikleri, bedensel ve zihinsel gelişim, kitap okuma ve çocukla geçirilen zamanın önemi, duygusal gelişim, sosyal gelişim, oyun ve çocuk gelişimindeki önemi, çatışma çözme yöntemleri ve genelleme konularından oluşmaktadır.

İdari Yapı

Program Eğitim-Sen ve SHÇEK tarafından uygulanmaktadır. Ayrıca, Türk Silahlı Kuvvetleri, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, da uygulama yapan diğer kurumlardır.

Yaygınlık

Program ile 85 eğitimci ile üç ilde 2.624 babaya ve 5.248 çocuğa ulaşılmıştır.

Sonuçlar

Albayrak (2003) danışmanlığında yürütülen araştırma sonucunda babaların program öncesi ve sonrası puanlarına bakıldığında yetkici ve tavizkar tutumda azalma iletişim kurma ve açık iletişimde artma olduğu saptanmıştır. Sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (AÇEV, 2003).

Yaygınlaşmada engel olan durumlar;

- Toplumsal duyarlılığın zayıflığı
- Kaynakların öncelikli olarak bu konuya ayrılmaması
- Geleneksel ön yargı ve değerler
- Yeterli sayıda gönüllü eğitimci bulunamaması
- Yeni kurumlarla işbirliği bağlantılarının geliştirilememesi
- Mekan sıkıntısı
- Babaların çalışma saatlerinin uzun olması ve boş vakitlerinin az olması

Sonuç olarak Ülkemizdeki uygulamalar göz önüne alındığında; okulöncesi eğitimin, özellikle gelişimi risk altında olan çocuklara ulaşması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması yönünde Aile Eğitimine dayalı modellerin son on yılda önemli katkılar sağladığı açıktır. Bu programların yaygınlaştırılması ve kurumsallaşması sürecini tamamlaması ile ilgili sorunların tartışılması ve çözüm yollarının önerilmesi yanında bilinçlendirme ve toplum katılımının sağlanması ile ilgili çalışmaların da birlikte yaygınlaştırılması gereği açıktır.

KAYNAKLAR

_____ (1999). 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Projeler Kitabı, İstanbul Çocukları Vakfı.

_____ (2003). Anne Çocuk Eğitim Vakfı c.asia@acev.org

_____ (2003). Milli Eğitim Bakanlığı, Çıracılık Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü

_____ (2003). Milli Eğitim Bakanlığı, Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü.

Aksoy, A. (2001). "0-4 Yaşlarında Çocuğu Olan Annelere Uygulanan Anne-Çocuk Eğitim Programının Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Konusundaki Bilgilerine Etkisinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Araştırma Raporu), Gazi Üniversitesi.

Allen, K.E., (19929). **The Exceptional Child: Main Streaming in Early Childhood Education.** New York: Delmar Publishers Inc.

Bekman, S. (1998) **Eşit Fırsat. Anne-Çocuk Eğitim Programı'nın Değerlendirilmesi.** İstanbul: Anne-Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları-12.

Berk, L.E., (1991). **Child Development.** Boston: Allyn and Bacon.

Bradley, R.H., Caldwell, B.M., Barnard, K.E., Gray, C., Siegel, L., Ramey, C.T., Gottfried, A.W., Johnson, D.L. (1989) "Home Environment and Cognitive Development in the first 3 years of Life: A Collaborative Study Involving.

Broman, B.L., (1978). **The Early Years in Childhood Education.** Chicago: Mc Nally College Publishing Company.

Craig, G.J. (1992). **Human Development.** Sixth Edition, New Jersey: Prentice Hall, Englewood Cliffs.

Damon, W., ed. (1998). **Handbook of Child Psychology.** Fifth Edition. New York: John Wiley, Sons, Inc.

Evans, J.L., Myers, R., Ilfeld, E.M. (2000). "Focus: Home-Based Programmes for Early Childhood Care and Development (Part 1: Home-Visiting)" **The Consultative Group on Early Childhood Care and Development.** www.ecdgroup.com/cn/

Frucher, N., (1992). **New Directions in Parent Involvement.** Academy for Educational Development. ERIC ED 360683.

Herwing, J., Cochran, D.J. (1984). The Home Visit: Planning Boyd, R.D. (Ed.). **Serving Handicapped Children in Home Based Head Start.** Washington. D.C.: Government Printing Office.

Kurtulmuş, Z., Temel, Z.F. (2003) "Anne Eğitim Programının 4-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Alt Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Annelerin ve Babaların Aile İlişkilerini Algılamasına Etkisinin İncelenmesi" **XII. Eğitim Bilimleri Kongresi,** Antalya

Lee, V.E.; Gun, J.B., Schur, E.; Liaw, F.R., (1990). Are Head Start Effects Sustained. A Longitudinal Follow-up Comparison of Disadvantaged Children51

Attending Head Start. No Preschool, and Other Preschool Programs. **Child Development**, 61, p.495-507.

Levenstein, P. (1988) **Messages from Home. The Mother-Child Home Program and the Prevention of School Disadvantage**. Columbus: Ohio State University Press.

Lombard, A., (1988). "Home-based Early Childhood Education Programs". **International Journal of Early Childhood**. 20, 2, p.235.

Madden, J., O'Hara, J., Levenstein, P. (1984) "Home Again: Effects of the Mother-Child Home Program on Mother and Child" **Child Development**, 55, p.636-647.

Morrison, G.S., (1979). **Early Childhood Education Today**. Edinborg: Charles E: Meil Publishing Company.

Myers, R. (1996) **Hayatta Kalan Oniki Erken Çocukluk Dönemi Programlarının Güçlendirilmesi**, İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.

Ömeroğlu Turan, E., Can Yaşar, M. (1999). "The Effect of Home Based Mother-Child Intervention Program on Parental Attitude and Home Environment" **International School Psychology Assotiation, XXII Annual Colloquium**. Kreuzlingen.

Ömeroğlu, E., Can Yaşar, M. (2002). "Ev Merkezli Aile Çocuk Eğitimi Programının Ev Ortamına Etkisi". **Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu**. Kök Yayıncılık, 34-52.

Temel, Z.F. (1999). "The Study of the Effect of Mother-Child Education Program" **International School Psychology Association XXII Annual Colloquim**.

Wasik, B.H., Ramey, C.T., Bryant, D.M., Sparling, J.J. (1990). "A Longitudinal Study of Two Early Intervention Strategies: Project Care". **Child Development**, 61, p.1682-1696.

Yayla, Ş. (2003). "Alt Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ailelerden Gelen 60-72 Aylar Arasındaki Çocuklara Uygulanan Dil Eğitim Programının Çocukların Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi" **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Zigler, E., Taussig., C., Black, K. (1992). "Early Childhood Intervention" **American Psychologist**, 47, 8, p.997-1006.

Fatma Özdemir ULUÇ

Kitle İletişim Araçlarıyla Eğitim

Erken Çocukluk Eğitimi Programlarının temel amacı tüm çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerini en üst düzeyde gerçekleştirebilmeleri haklarının güvence altına alınmasıdır. Bu amaç doğrultusunda ilk ulaşılması gereken hedefler,

- İlgili tüm kurum ve kuruluşların erken çocukluk eğitiminin önemine inanması ve gerekli önceliği vermesinin sağlanması
- Erken çocukluk dönemindeki çocuklara ve ailelerine hizmet götüren tüm kurum ve kuruluşların eşgüdümlü çalışmasının sağlanması
- Ailelerin ebeveynlik tutum ve davranışlarının çocuğun gelişimini ve eğitimini daha iyi destekleyecek biçimde geliştirilmesinin sağlanması, olarak sıralanabilir.

Bütün bu hedeflere ulaşılmasında kurum bazlı hizmet modellerinin ve anababa eğitimi modellerinin elbette çok önemli işlevleri vardır. Ancak bu modellerin yetersiz olduğu noktaların kitle iletişim araçlarının amaca uygun kullanımı yoluyla tamalanması mümkündür.

Neden kitle iletişim araçları?" sorusunu yanıtlarken şu anda erken çocukluk eğitiminde kullanılmayan modellerin durumuna bir bakılmalıdır: Okul öncesi eğitimde okullulaşma oranının düşüklüğü (%15), alt yapının yetersizliği (derslik, öğretmen, ekipman vb. açısından), erken çocukluk eğitime ayrılan mali kaynakların yetersizliği, yüz yüze eğitim desteği sağlayan anne-baba eğitim modellerinin etkili fakat maliyetin yüksek ve ulaştığı kitlenin sınırlı olması gibi nedenler daha geniş kitlelere ulaşabileceğimiz ve çok farklı amaçlarla biçimlendirilebilecek kitle iletişim araçlarının kullanılması gerekliliğini doğurmuştur. Erken Çocukluk eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanımı bazen diğer modellerin yaygınlaştırılmadığı noktada onların yerine geçen, bazen onların işlevlerini ve eksiklerinin tamamlayıcı olabilecek güçtedir.

Kitle iletişim araçlarının erken çocukluk eğitiminde kullanılması hem arzı güçlendirmek hem de talebi yaratmak amacıyla olabilir. Karar vericilerin erken çocukluk eğitimi konusunda duyarlılığının ve konuya öncelik vermelerinin sağlanması, yine erken çocukluk eğitimi konusunda bu yaş grubunda çocuğu olan ailelerin farkındalığının artırılması ve talep oluşturulması konusunda kitle iletişim araçlarının çok önemli işlevleri olabilir.

Kitle iletişim araçlarını kullanarak 4 düzeyde etki yaratılabilir;

- Bilgilendirmek; erken çocukluk dönemi ve özellikleri konusunda yalnızca bilgi akterimini içerir.
- Farkındalık yaratmak; hedef kitlenin konuya duyarlılığını artırır.
- Harekete geçirmek; hedef kitlenin duyarlı olduğu konuda harekete geçmesini sağlar.
- Eğitmek; konu ile ilgili tutum ve davranış değişikliklerine yol açar.

Kitle iletişim araçlarının gücü diğer modellerle ulaşılamayan yerlere ulaşma şansını içermesindedir. Her çocuğa ulaşabilmek için neleri kullanabiliriz?

- Televizyon (Spot, diziler, eğitici programlar, vb.)
- Radyo
- Gazete, dergi, broşür, vb.
- TiyatroSes, görüntü kasetleri (şarkı, öykü, vb.)
- Panel ve konferanslar
- İnternet
- Ünlü kişiler

Ve en önemlisi "Yaratıcılığımız!"

- Ailelere mektuplar
- Eve giren temel eşyalar
- Faturalar
- Alışveriş poşetleri
- Toplu taşıma araçlarında kısa mesajların anonsu

Erken çocukluk eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanıldığı örneklerin başında "UYKUDAN ÖNCE" gelir. 70 kuşağının çocukluğunda önemli bir yeri olan bu program doğrudan çocukları hedef alan ama bu arada ailelere de önemli mesajlar ileten ve sonunda kısa animasyonların kullanıldığı başarılı bir deneyim olmuştur. Birçok çocuk süt içmeye sevgili Adile Teyzelerinin teşvikleriyle bu programla birlikte başlamıştır. Program çocukların çok sevdiği ve toplumda saygınlığı olan bir ünlünün, Adile Naşit'in varlığı ile etkisini güçlendirmiştir.

MEB Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü-TRT işbirliğinde 1999 dan beri yürütülen TOMURCUKLAR;

- Uzaktan eğitim yaklaşımını okul öncesi eğitime uygulamak
- Aileleri okul öncesi eğitim konusunda bilinçlendirmek
- Okul öncesi çağı çocukların dil gelişimine katkıda bulunmak
- Sevgi, saygı, paylaşma ve sorumluluk duygusunu aşılama,

Amacıyla toplam 36 bölümlük bir programdır ve TRT 1, TRT INT ve GAP'da yayınlanmaktadır.

BENİMLE OYNAR MISIN? , AÇEV-TRT İşbirliğinde 2001 yılında, 30'ar dakikalık toplam 195 bölüm ve 3 sezon halinde hazırlanmıştır. Hafta içi hergün TRT kanallarında yayınlanmaktadır. Hedef Kitleleri okul öncesi çocuklar ve anne babalarıdır. Program animasyon, şarkı, kukla, sütüdyo, aktüel parçalardan oluşmaktadır. Programın değerlendirme araştırması Koç Üniversitesi öğretim54

üyeleri tarafından yapılmış ve annelerin ebeveynlik tutum ve davranışlarında ve çocukların zihinsel becerilerinde gelişme olduğu belirlenmiştir. Kitle iletişim araçlarının etkililiğini ölçmenin zorluğu ve çoğu zamanda ihmal edilen bir yön olduğu düşünülürse bu değerlendirme araştırmasının önemi bir kat daha artmaktadır.

VİDEO İLE ANA-BABA EĞİTİMİ, Milli Eğitim Bakanlığı'nın UNICEF işbirliğinde yürüttüğü Anne Eğitim Programı ile birlikte ya da bağımsız kullanılabilen 5 dakikalık bölümlerden oluşan 120 dakikalık bir video film, içeriği oluşturan konuları ele alan 4 kaynak kitap ve video ile birlikte kullanılmaya uygun, filmi daha etkili izleme olanağı sağlayan bilgi yapraklarından oluşmaktadır. Paket, Anne Eğitim Programı ile birlikte kullanılabilir gibi kaynak kitaplar eğitici için rehber kitap olarak ya da okuma malzemesi olarak da kullanılabilir.

CANSUYU, UNICEF-TRT ortaklığında 16 bölümlük kadın ve çocuk sağlığı, beslenmesi, gelişimi ve hakları ile ilgili mesajları içeren bir soap operadır ve TRT kanallarında yayınlanmıştır.

Televizyon dizilerinin belirli mesajların verilemesinde çok etkili bir araç olabileceğini deneyimler göstermiştir. Çok izlenen televizyon dizilerinde önemli mesajların çok didaktik olmayan bir biçimde akışa dahil edilmesi hem daha çok kitlelere ulaşılması hem de daha etkili olması bakımından önerilen bir yoldur. 2003 yılı içinde UNICEF, ATV ile işbirliğinde sevilen bazı dizilerin (Çocuklar Duymasın, Zerda, Asmalı Konak vb.) erken çocukluk dönemine ilişkin bir takım yanlış mesajları vermesine son vermiş ve doğru mesajlar dizinin akışına entegre edilmiştir.

Anne babayı hedefleyen bazı web sayfaları (WWW.annecocuk.com vb.)

ve aylık magazinler de (Çocuk Çocuk vb.) sınırlı da olsa kitle iletişim araçlarının erken çocukluk eğitiminde kullanımına ilişkin diğer örnekleri oluşturmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının erken çocukluk eğitiminde kullanımı konusunda dikkat edilmesi gereken noktaların başında izleme ve değerlendirme gelmektedir. Kitle iletişim araçlarının hedef kitle üzerinde ne oranda değişiklik yarattığını bilmek sonraki adımlar için çok önemli bir planlama fırsatı verir. Hedef grubun, mesajların ve aracın doğru analizi kitle iletişim araçlarının etkililiği için ön koşuldur. Bu alanda üretilen birçok materyalin varlığı hem gerksiz tekrarları hem de bazen çelişen içerikleri beraberinde getirmektedir. Bazen bir konuda hiç mesaj verilmemesi, o konuda çelişen birden fazla mesajın verilmesinden daha tercih edilir bir durum olabilir. Bu tür tekrarlardan kaçınmak için UNICEF, erken çocukluk eğitimi konusunda kitle iletişim araçlarında kullanılmak üzere geliştirilmiş var olan görsel ve yazılı tüm materyallerin içerik ve iletişim teknikleri açısından analizini içeren bir tarama çalışmasına başlamıştır. Bu çalışmadan beklenen yarar 2004-2005 yılları arasında oluşturulacak olan Erken Çocukluk Dönemi İletişim Stratejilerinin belirlenmesine temel oluşturmaktadır.

Değerlendirme

İdari Yapı ve Yönetişim Açısından
Değerlendirilme

Prof. Dr.Tanju Gürkan

Prof. Dr.Tanju GÜRKAN

İdari Yapı ve Yönetişim Açısından Değerlendirme

Erken Çocukluk Eğitimi ile ilgili olarak bugüne kadar Türkiye’de yapılan uygulamalara bakarak konu ile ilgili olarak aşağıdaki değerlendirme yapılabilir:

Türkiye’ de Erken Çocukluk Eğitimi kavramı benimsenmemiştir. Erken Çocukluk Eğitimi kavramı yerine okulöncesi eğitim kavramı kullanılmaktadır. Ağırlıklı olarak hizmet sunulan yaş grubu 3-6 yaşdır. 0-6 yaş çocukları ve ailelerine hizmet sunan kurum ve kuruluşlar; Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Çalışma Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları, UNICEF, Yerel İdareler, Üniversiteler, Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Özel Teşebbüs ve Dünya Bankası’ dır. Bu hizmetlerden 4-5 yaş çocuğunun % 11’i, 5-6 yaş çocuğunun % 14 ‘ü faydalanmaktadır. 0-3 yaş için elde doğru ve net veriler bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı kurumlar bazında, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planında hizmet sunumunda hedef, 0- 6 yaşta, % 25 olarak belirlenmiştir.

Hizmet sunumlarına bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı üç genel müdürlük erken çocukluk eğitimi yürütülmektedir. Bağımsız anaokulları (3- 6 yaş) ve anasınıfları (5- 6 yaş) Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğü’ ne, Uygulama anaokulları ve ana sınıfları (3- 6 yaş) ve Anne- Baba- Çocuk Eğitim Projesi, Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ ne, Anne Çocuk Eğitim Programı (AÇEP) ve 0-4 yaş Anne Çocuk Eğitim Programı, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü’ ne bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Çocuk yuvaları (0-12 yaş) ve kreş ve gündüz bakımevleri (0- 6 yaş) ise Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’ na bağlı olarak hizmet vermektedirler.

Hizmet sunumlarını yaşlara göre değerlendirdiğimizde aşağıdaki durum ortaya çıkmaktadır:

0-3 yaş çocukları için → Ana Baba Çocuk Eğitim Projesi
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
Özel Kurum ve Kuruluşların Etkinlikleri
Aile Çocuk Eğitim Programı
Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesi
Baba Destek Programı (BADEP)
Ana Baba Okulu

3-6 yaş çocukları için → Anne Çocuk Eğitim Programı
Yaz Okulları
Ana Baba Çocuk Eğitim Projesi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

Aile Çocuk Eğitim Programı

Ana Baba Okulu

Gezici Okulöncesi Eğitim

Baba Destek Programı

Özel Kurum ve Kuruluşların Etkinlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı

Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesi

5- 6 yaş çocukları için →

Anne Çocuk Eğitim Programı

Yaz Okulları

Ana Baba Çocuk Eğitim Projesi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

Aile Çocuk Eğitim Programı

Ana Baba Okulu

Gezici Okulöncesi Eğitim

Baba Destek Programı

Özel Kurum ve Kuruluşların Etkinlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı

Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesi

6- 12 yaş çocukları için →

Anne Çocuk Eğitim Programı

Yaz Okulları

Ana Baba Çocuk Eğitim Projesi

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

Aile Çocuk Eğitim Programı

Ana Baba Okulu

Gezici Okulöncesi Eğitim

Baba Destek Programı

Özel Kurum ve Kuruluşların Etkinlikleri

Milli Eğitim Bakanlığı

Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesi

Şimdi de bu hizmet sunumlarının hedef kitlelere göre dağılımına bakalım:

Kurum Merkezli Model kapsamında:

Milli Eğitim Bakanlığı	4-6 yaş, 5-6 yaş
Sos.Hiz. ve Çocuk Esirgeme Kurumu	0-3 yaş, 4-6 yaş
Özel Kurum ve Kuruluşlar	0-3 yaş, 4-6 yaş, 5-6 yaş, 0-6 yaş, 0-12 yaş
Gezici Okul Öncesi Eğitimi	5-6 yaş
Yaz Okulları	5-6 yaş

Aile Eğitim Modeli kapsamında:

Aile Çocuk Eğitim Programı	0-6 yaş, kadınlar, erkekler
Kadın ve Çocuk Merkezleri Projesi	0-12 yaş, kadınlar
Anne Çocuk Eğitimi Programı	5-6 yaş, kadınlar
Baba Destek Programı	0-12 yaş, erkekler
Ana Baba Okulu	0-12 yaş, kadınlar, erkekler

Ana Baba Çocuk Eğitim Projesi Kadınlar, erkekler

Hizmet sunumlarında katılımcı taraflara örnek olarak AÇEP'i verelim:

Bu hizmet bir sivil toplum kuruluşu olan Ana Çocuk Eğitimi Vakfı, MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile birlikte yürütmektedir.

Katılımcı taraflara bir diğer örnek olarak Aile Çocuk Eğitimi Programına bakalım: Bu hizmet (0-6 yaş); UNICEF, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, EĞİTİM- SEN, GAP İdaresi, Tarım Bakanlığı, Gazi Üniversitesi ve MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Erken Çocukluk Eğitiminde hizmet sunumları ile ilgili genel durumu değerlendirdikten sonra grup çalışmalarında izlenmesi beklenen genel yaklaşımı maddeler halinde belirtelim:

Gerçekleştirilecek grup çalışmalarında genel yaklaşım;

- Bütüncül

- Yenilikçi
- İdari yapıyı belirleyen
- Yönetişimde yön gösteren
- Uygulanabilir
- Yaygınlaştırılabilir
- Çok yönlü
- Somut durum ve öneriler geliştirme şeklinde olmalıdır.

Bu toplantıda yanıtlanması beklenen bazı sorular da şunlar olmalıdır:

- Okulöncesi Eğitim yerine Erken Çocukluk Eğitimi (EÇE) kavramı benimsenebilir mi?
- Hedef yaş grubu 0-6 yerine 0-11 olarak genişletilebilir mi?
- Nasıl bir EÇE sistemi önerilebilir?
- EÇE' nin genel yapısı nasıl olmalı?
- Türkiye' de EÇE yapısında yönetim nasıl oluşturulmalı?
- Kim/ kimler idari yapıyı şekillendirmeli?
- Görev ve sorumluluklar kimler tarafından ve nasıl paylaşılmalı?
- Finansal kaynaklar nasıl oluşturulmalı ve nasıl harcanmalı?
- Denetim ve değerlendirme sistemi nasıl olmalı?
- Geleceğe dönük hedeflerin belirlenmesinde;
 - Kimler
 - Ne ölçüde ve
 - Ne yetki ile söz sahibi olmalı?

Toplum bilinçlendirmenin bu yapı içindeki yeri ne olmalı?

Toplum bilinçlendirme nasıl bir yapı içinde işlerlik kazanabilir?

Tüm bunlar yapılırken hizmet sunumlarında eşgüdüm kim/ kimler tarafından nasıl sağlanmalı?

EÇE' de farklı modeller neler olabilir?

Bu farklı modeller nasıl yaygınlaştırılabilir?

Farklı modeller arası eşgüdüm ve işlerlik için nasıl bir yapı önerilebilir?

Kurum Merkezli Modellerde maliyet nasıl düşürülebilir?

Kurum Merkezli Modeller çok amaçlı olarak nasıl kullanılabilir?

Kurum Merkezli, Aile Eğitimi, Kitle İletişim Araçları Modelleri nasıl bir yapı ve/veya yönetim çatısı altında toplanabilir?

Bu modellerin uygulanmasıyla elde edilen bilgi- deneyim birikimi ile buralardaki insan gücünden ve varolan çeşitli kaynaklardan daha etkin yararlanma ve paylaşım için nasıl bir yol izlenebilir?

Tüm bu modellerde gereksinim duyulan personel yapısı ve personelin eğitimi için ölçütler ne olmalı?

Personel eğitiminde, hangi yapı içinde, kimler hangi görev ve sorumlulukları üstlenmeli?

Personelin atanma ve yükseltme işleri için hangi yasal düzenlemeler yapılmalı?

EÇE alanındaki çalışmalarla ilgili tüm veriler nasıl depolanmalı ve paylaşılmalı?

Grup çalışmalarında hepinize başarılar diler, saygılar sunarım.

II. PANEL

Türkiye’de Örnek Erken Çocukluk Eğitimi Uygulamaları

Panel Başkanı: Remzi İnanlı

Katılımcılar:

Nuri Okutan

Derya Akalın

Şükran Evirgen

Şengül Akçar

Nuri OKUTAN

Siirt' teki Okulöncesi Eğitim Uygulamaları

2000 yılı Siirt için ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma bakımından bir milat olmuştur. Valiliğimizin sınırlı mali imkanları ile projelendirilerek hayata geçirilen kalkınma hamlesinin bir ayağını tarımsal projeler, bir ayağını el sanatları ve diğer ayağını da eğitim oluşturur.

Ekonomik gelişmenin olmadığı yerde kültürel gelişmeden de söz edilemeyeceği gerçeğinden hareketle, Siirt'in geleceğine yönelik ekonomik ve kültürel adımlar birlikte atılmış, topyekün kalkınmanın altyapısına yönelik çalışmalar birlikte yürütülmüştür.

Fıstıkçılık ve tarımsal alandaki diğer yatırımlar, il ekonomisine yeniden şekil verecek ve orta vadede ilin kaderini değiştirecek önemli atılımlar olarak ön plana çıkarken; eğitim merkezli olarak projelendirilen sosyal ve kültürel hamleler ile kalkınmanın diğer cephesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Eğitim, altyapısından kalitesine, okul öncesinden yaygın eğitime kadar bütün boyutları ile ele alınmış, bu isabetli teşhisler neticesinde hazırlanan projelerin kararlı şekilde uygulanmasıyla Siirt'te, Türkiye'ye örnek teşkil edecek kalitede sonuçlar alınmıştır.

Siirt'in kaderinin eğitimle değişeceği gerçeğinden hareketle başlanılan eğitim hamlesinin gereği olarak ulaşılmadık oba, gezilmedik yayla ve girilmedik mezra bırakılmamış;

yaylalarda açılan çadır ana sınıflarından yaygın eğitim ve üniversite hazırlık kurslarına kadar eğitimin her boyutu ele alınmış, hamle olarak sayılabilecek bu titiz çalışma süreci sonucu 2000 yılından itibaren derslik sayısı: okul öncesinde 40'dan 250'ye, ilköğretimde 1168'den 1656'ya, ortaöğretimde 186'dan 238'e, okullaşma oranları okul öncesinde % 4'den % 62.99'a, ilköğretimde % 73'den % 95'e, ortaöğretimde % 30 dan % 33'e çıkarılmıştır.

İlköğretimde en büyük başarı kız çocuklarının okullaştırılmasında sağlanmış, kız çocuklarının okullaşma oranı üç yıl içinde % 59'dan % 90.25'e çıkarılmıştır. Ortaöğretimde, 2003-2004 eğitim yılında açılan Fen Lisesi ortaöğretime nitelik yönüyle ivme kazandırmış, altyapısı hazırlanan ve bölgemizde tek olma özelliği taşıyan bilim ve sanat merkezi ile yapımı planlanan güzel sanatlar lisesi hizmete açıldığında geleceğimizin güvencesi olan çocuklarımıza özel ve sanatsal eğitim imkanı sağlanmış olacaktır.

Eğitime yönelik projelerimizin temelini okul öncesi eğitim projesi oluşturur. Başarılı bir şekilde uygulanan okul öncesi eğitim projesinin kıvılcımı eğitimin diğer kademelerine sıçramış; ilk ve ortaöğretimde okullaşma oranlarının yükselmesini ve eğitim kalitesinin artmasını sağlamıştır.

Bir öyküdür Siirt'te eğitim, en yaşanmışından... Kişiler bir avuç kararlı insan, zaman dün, şimdi, şu an... Bir öykü ile başlar Siirt'te okul öncesi eğitim... Çoğunuz bilir bu öyküyü, tanıdiktır çoğumuza... Ama dinledikçe yeni şimşekler çakar yüreğimizde...

Adamın biri, sahile vurmuş binlerce deniz yıldız arasında gezerken çoğunun canlı olduğunu fark eder. İçlerinden birini alıp, denize atar. Bakar ki, yanında bir

tane daha denizyıldızı... Tutar onu da atar denize... Derken bir tane daha, bir tane daha, bir tane daha... Adamcağız daha fazla denizyıldızını kurtarmanın telaşı içindeyken, sahilde gezen bir başkası onu fark eder ve ne yaptığını sorar. Adam aynı heyecanla:

Bakın! Hepsi sahile vurmuş ve ölmek üzereler, der.

Ama burada binlerce deniz yıldızı var. Bir kaçını kurtarsanız ne fark eder ki? diye sorar.

Adam eline bir deniz yıldızını alarak denize fırlatır ve diğerine dönerek:

Bak, onun için çok şey fark etti, der.

Siirt ilinde bir yönetici! Sokakta yetişen çocukları gördükçe, sahilde yürüyen adamın heyecanını hisseder. İçindeki bu heyecanı her alanda bütünleştiği çalışma ekibiyle paylaşır. Etnik köken farklılıklarından kaynaklanan dil probleminin yaşandığı, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi düşük aile çocuklarının ekseriyette olduğu ilde, okul öncesi eğitimin önemini çok iyi bilmekte ve çocukları bu çağdan itibaren eğitmenin en verimli yol olduğuna inanmaktadır.

Bu inancına yöneticileri, öğretmenleri ve velileri de katarak sokaktaki çocukları eğitim denizine katmaya başlar. Bu heyecanın tüm eğitim camiamıza sirayet etmesi ile eğitim sahillerimize vuran deniz yıldızlarının %62.99'u eğitim deniziyle buluşturulmuştur.

1999-2000 eğitim yılında 4-6 yaş grubundaki çocukların % 4'ü olan 748 çocuğa eğitim olanağı sağlayabiliyorduk. 2000-2001 eğitim yılında bu oran "Okul Öncesi Eğitim Projesi"yle 2658 öğrenciyle %15'e, 2001-2002 eğitim yılında 6004 öğrenciyle %34.5'e, 2002-2003 eğitim yılında ise, 7475 öğrenciyle %42.6'ya, bu yıl, yani 2003-2004 eğitim yılında 11422 öğrenciyle %62.99'a yükseltilmiş olup hedefimiz, 2005-2006 eğitim yılında eğitim sahlimize vuran bütün deniz yıldızlarını, eğitim denizimize atmaktır. Siirt'te % 62,99 oranı ile Türkiye ortalamasının 5 katından fazla okullaşma oranına şimdiden ulaşmış oluyoruz.

Bu yıl geniş bir kadro ile çalışıyoruz deniz yıldızlarını kurtarmak için. Artık bir ekip çalışması ile hayata dönüyor deniz yıldızlarımız. Başta Valiliğimiz olmak üzere Kaymakamlıklarımız, Milli Eğitim Müdürlüğümüz, sivil toplum örgütlerimiz, 58 kadrolu okul öncesi öğretmenimiz ve 408 usta öğreticimiz... Elbirliği ve gönül birliği ile aşılamayacak badire olmadığını biliyoruz.

Çoktular, çok ve çocuktular... En çorak topraklarda bile yetişir onlar, daha kardeşlerinin sayısını bilmeden... Yarını düşlemeyen bir yaşamdı onlarınki, Cevizlik'den Erenkaya'ya, Gökdoğan'dan Belenoluğa kadar...

Eğitim sahlimizin uzandığı her metrekarede, sahile vuran bütün denizyıldızları için koşuşturuyoruz. Usta öğreticilerimiz bu sahilin her metrekaresini didik-didik taradı, kaymakamlıklarımız kendi alanlarındaki örgütlenmeyi yaptı, sivil toplum örgütleri bu sürece katkıda bulundu. Her talebimizi büyük bir duyarlılıkla değerlendiren Milli Eğitim Bakanlığımız İlimizin okul öncesi eğitimdeki başarılarını da göz önünde bulundurarak diğer illere oranla çok daha fazla sayıda usta öğretici kadrosu tahsis etti ve donatım ödenekleri ile bu çalışmalarını destekledi.

Bu yıl daha kararlı başladı okul öncesi eğitim maratonu... Daha bir istekli, daha bir ısrarlı... Çünkü hedef büyüdükçe büyüdü. Hedef 2005'te ulaşılmadık çocuk,64

girilmedik köy bırakmamak. Ta ki bütün çocuklar kazanılincaya kadar...bir yandan Siirt okul öncesi eğitim kadrosundaki branş öğretmenleri görevlerinin yanı sıra okulu ve çevresindeki usta öğreticilere fahri koordinatörlük yaparken; diğer yandan 408 kadrosuz usta öğretici öğretmenliğe soyunmuş, Feride misali bütün varlığıyla kucaklıyor binlerce minik yüreği bir tek yürek yapana kadar...

Siirt'te usta öğreticilik bir ayrıcalık, bir gönül işi... Ankara'dan, Uşak'tan, İskenderun'dan, Mersin'den gelip Siirt'e bir yazgıyı değiştirme işi... Ama etkili ve yetkili... Çalıştıkça, değiştirdikçe bir şeyleri, ulaşıyorlar herkese; ihtiyar heyetinden Valiye kadar...

Çocuk bu acıkır, yedirip içirmek, giydirmek, gözünü-gönlünü doyurmak gerek. Kampanyalar açıldı; kurumlara, şirketlere, şahıslara kadar... Amaç çocuklara birlikte sahip çıkmaktı. Ulaştığımız yerlerden ses geldi, "Çağdaş Yaşam"çılardan, Türk Eğitim Vakfından, Lions Kulüplerinden, "Ülker"den, "Eti"den, "Saray"dan, "Nestle"den ve daha nice isimsizden...

Şimdi 466 sınıfta günün her saatinde bitmeyen bir enerji ile çalışma seferberliği var. Aydınlanan aydınlatır, öğrenen öğretir ve kurtulan kurtarır. Bu sınıflarda eğitim alan bütün öğrenciler, okuldan aldıkları her şeyi evlerine, sokaklarına, köylerine taşıyacaklar. Aydınlatacak, öğretecek ve kurtaracaklar... Geleceğe daha iyi bakacak, önlerini daha iyi görecekler... Okulu, okumayı sevdirecekler...

Aslında onlar biz büyüklerin bile zorluklarla öğrendiği farklı lehçeleri konuşuyorlardı... Ve bizler onların Türkçe anlamadıklarını belli eden bakışları ve ifadeleri karşısında dil öğrenimini gerçekleştirmeyi başardık...

Çocukların beslenme eksiklikleriyle yetiştirmeye çalıştıkları o küçük bedenlerini, gelişimsel hedefler ışığında kaslarını kuvvetlendirmeye ve bulduklarıyla mutlu, bulacaklarından umutlu, soru soran, sağlam adımlarla çelimsizliğe meydan okuyan bireylerin, şu anda aramızda oturuyor olduğunu biliyoruz.

Yavrularımızın bakışlarındaki donukluğu ışığa, güvensizliği sağlam adımlara, umutsuzluğu umuda çevirebildiğimizi görmenin haklı gurur ve mutluluğunu yaşıyoruz.

İlimizin en ücra köylerinde olumsuz koşullarında bile Valimiz ve değerli eşlerinin projeye ilgi ve katkılarıyla oluşturulan okul öncesi eğitim sınıflarında, temin edilen her araç-gereç ve bilhassa bu yaşlarda yemekten içmekten çok daha değerli olan oyuncaklar sınıflarında gördüklerinde o coşku, yüzlerdeki o merak, heyecan çoğu objektife takılmayan cinsten olsa gerek; "Öğretmen, bunlar bizim oldu?", "Üçüsü de benim?", "Ne kadar güzeldir?" soruları ve sevinçleri bir ömre değer...

Artık onlardan yuvadan uçmaya hazır bir kuş misali; yaşlılarına karşı anlayış, hoşgörü ve dostluk geliştirerek kültürler arasında köprü oluşturmaya ortam hazırlamaktayız. Böylece çocuklarımızın birlikte çalışmaları, eleştirel ve yaratıcı biçimde düşünceleri ve öğrenme sürecine aktif olarak katılmaları özendirilerek barış, kültürel dayanışma ve çevre bilinci için bir temel oluşturmaya gayret ediyoruz.

Ülkemizin hiçbir köşesinde ulaşılmadık deniz yıldızı bırakmayıncaya kadar, elbirliği ve gönül birliği ile çalışalım. Geleceğimiz, yegane umudumuz olan çocuklarımıza sahip çıkalım. Onlara sahip çıkmakla geleceğimize sahip çıkacak; mutlu bir geleceği hep birlikte hazırlayacağız.

Siirt'te yürütülen kapsamlı ve oldukça maliyeti yüksek "Okul Öncesi Eğitim Projesi"nin devamı ve daha da yaygınlaşması, yeni anasınıflarının yapımı ve donatımı, çocukların giyim, kırtasiye, oyuncak ve yiyecek ihtiyaçlarının karşılanması için herkesin yardım ve desteğini bekliyoruz.

Okulöncesi Eğitimi ile İlgili Bilgi Notu

İlimizin sosyo-kültürel yapısı itibarıyla okul öncesi eğitime büyük önem verilmesi gerektiği gerçeğinden hareketle mevcut durumun değerlendirilmesinde; 1999-2000 eğitim yılında okul öncesi eğitimi alması gereken 4-6 yaş grubu çocuğun çağ nüfusu 18.023 olmasına rağmen ancak 39 anasınıfında toplam 757 öğrenciye okul öncesi eğitimi verilebildiği ve okullaşma oranının % 4 gibi ülke ortalamasının çok altında olduğu gözlemlenmiştir.

- Çocuklarımızın; Türkçe'yi hiç veya doğru ve güzel konuşamadıkları,
- Ailelerinin çok çocuklu olması, yoksul köy ve kenar mahallelerinde ekonomik yetersizlikler içerisinde sokakta yetiştiği,
- Anne ve babalarının eğitimsiz olması nedeniyle psikolojik problemler içerisinde büyüdüğü,
- İlköğretime başladıklarında akranlarıyla uyum sağlayamadıkları,
- Kavramları geç algıladıklarından eğitimde geri kaldıkları,
- Aile şefkatinden ve ilgiden uzak, rast gele davranışlar edindiği tespitlerinden yola çıkılarak,

Çocuklarımıza ;

- Türkçe'yi kuralına uygun ve güzel konuşmalarını sağlamak,
- Sevgi ortamında bedensel ve zihinsel gelişimlerine yardımcı olmak,
- Çocuklarımızın geldikleri çevrenin olumsuz etkilerini yok etmek,
- Onları ilköğretime hazırlamak,
- Milli Eğitimin hedefleri doğrultusunda davranışlar kazandırmak,
- Çocukların toplumsallaştırılma sürecine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Bütün bu tespit ve amaçlar doğrultusunda okul öncesi eğitimi 2000-2001 eğitim yılından itibaren genel eğitim projesi kapsamında öncelikli olarak yeniden değerlendirilmiş, Valiliğimizin destek, özel önem ve himayeleri ile Türkiye'ye örnek teşkil edecek bir eğitim hamlesine dönüştürülmüş ve bu çerçevede hazırlanan "Okul Öncesi Eğitimi Geliştirme Projesi" uygulamaya konulmuştur.

Okullaşma oranı 1999-2000 % 4 iken, başlatılan sistemli okullaştırma hamlesi ile;

- 2000-2001 eğitim yılında % 15'e
- 2001-2002 eğitim yılında % 34.5'e

- 2002-2003 eğitim yılında % 42.6'ya
- 2003-2004 eğitim yılında % 62.99'a çıkarılmıştır.

Okullaşma oranında ülke ortalaması ise şöyle olmuştur:

- 1999-2000 eğitim yılında % 10.2
- 2000-2001 eğitim yılında % 10.3
- 2001-2002 eğitim yılında % 11
- 2002-2003 eğitim yılında % 11.7
- 2003-2004 eğitim yılında % 12.5 (Tahmini)

2003-2004 yılında ulaşılan okullaşma oranı, ülke ortalamasının 5 katının da üzerine çıkmıştır.

Öğrenci sayısı itibariyle:

1999-2000 eğitim yılında 391 kız, 357 erkek olmak üzere toplamda 748 iken;

2000-2001 eğitim yılında 1283 kız, 1375'i erkek olmak üzere toplamda 2658'e,

2001-2002 eğitim yılında 2988 kız, 3016 erkek olmak üzere toplamda 6004'e,

2002-2003 eğitim yılında 3363 kız, 4112 erkek olmak üzere toplamda 7475'e,

2003-2004 eğitim yılında 6098 kız, 5324 erkek olmak üzere toplamda 11422'e çıkmıştır.

2003-2004 eğitim yılında ilk defa kız çocuklarının sayısı erkeklerden daha fazla olmuştur. Bu durum, ilimizde ailelerin kız çocuklarının okullaştırılmasında giderek bilinçlendiğini açıkça ortaya çıkarmaktadır.

2003-2004 eğitim yılında okullaşan çocukların ilçelere göre dağılımı şöyle olmuştur:

Merkez ilçede 3385 kız, 2857 erkek olmak üzere toplamda 6242,

Aydınlar ilçesinde 157 kız, 160 erkek olmak üzere toplamda 317,

Baykan ilçesinde 644 kız, 609 erkek olmak üzere toplamda 1253,

Eruh ilçesinde 453 kız, 416 erkek olmak üzere toplamda 869,

Kurtalan ilçesinde 741 kız, 699 erkek olmak üzere toplamda 1440,

Pervari ilçesinde 437 kız, 339 erkek olmak üzere toplamda 776,

Şirvan ilçesinde 281 kız, 244 erkek olmak üzere toplamda 525.

2003-2004 eğitim yılında Valiliğimizce talep edilen 408 usta öğretici kadrosu Milli Eğitim Bakanlığınca ilimize tahsis edilmiş ve bu kadronun tamamına görevlendirme yapılmıştır. Halen 58'i kadrolu, **408'i** kadrosuz olmak üzere toplam **466** usta öğretici nezaretinde **6098'i** kız, **5324'ü** erkek olmak üzere toplam **11422** çocuk eğitim görmektedir.

Okul öncesi eğitimi daha da yaygınlaştırmak, nitel ve nicel yönden geliştirilerek daha kaliteli bir eğitim vermek hedeflenmiştir. Belirlenen hedeflere ulaşabilmek için yurt çapında eğitim gönüllüleri ve sivil toplum kuruluşları ile yakın işbirliği kurularak onların yardım ve desteklerini almak için çalışmalar devam etmektedir.

Derya AKALIN

'Yaz Okulu' Modeli:

Okulöncesi Eğitim Programı ve Anne Destek Programı

Ülkemizde 5-6 yaş grubunun sadece % 14' ü okulöncesi eğitimden yararlanmaktadır. Sosyo ekonomik ve yöresel şartlardan dolayı bu eğitime en çok ihtiyaç duyan çocuklar bu hizmetten en az yararlanmaktadır.

Kurumsal anasınıfı modeli ile bu risk altındaki çocuklara gereken hız ve kapsamda ulaşılması mümkün değildir.

Hızlı ve etkin olan alternatif 'Yaz Okulu' modelinin yaygınlaştırılması ile risk altındaki çocuklar desteklenerek fırsat eşitliği sağlanabilir. Ancak, çocuğun aile ortamında da desteklenmesi son derece önemlidir. Anneye de eğitim ve destek hizmetleri sağlanırsa kazanımların sürdürülebilirliği sağlanabilir.

"Türkiye' de Okulöncesi Eğitimi: Hizmete Duyulan İhtiyaçların Saptanması ve Çocuğun Dil Yetisi Düzeyinin Değerlendirilmesi" Araştırması, Prof. Dr. Ayhan Aksu Koç (Boğaziçi Ü.), Prof. Dr. Eser Erguvanlı Tayland (Boğaziçi Ü), Prof. Dr. Sevda Bekman (Boğaziçi Ü.) tarafından AÇEV/BÜFON desteği ile yürütülmüştür.

Bu araştırmada; İstanbul, Diyarbakır ve Van' da çocukların bilişsel gelişim ve dil kullanma becerileri saptanmış, anasınıfı ve ilkokul öğretmenlerinin ve 5-6 yaşında çocuğu olan annelerinin okulöncesi eğitimi ile ilgili görüş ve beklentileri irdelenmiştir. Araştırma; 1946 öğrenci (anasınıfı, 1.,2. ve 5. sınıf), 145 anne ve 228 anne ile yapılmıştır.

Araştırma Sonuçları

- **Dil ve Bilişsel Becerileri Yetersiz:** Diyarbakır' daki çocukların okuma yazma öğrenmesi ve okulda başarılı olmaları için gerekli olan Türkçe kullanım becerilerinin, diğer illerdeki çocuklardan daha çok desteklenmesi gerektiği bulunmuştur.
- **Okullaşma Olumlu Etki Yaratıyor:** 2. sınıfta olan çocukların dil gelişimlerinde, bir yıllık okullaşma sonucunda çok önemli gelişme kaydedildiği bulunmuştur.
- **Dil Becerileri ve Okul Başarısı İlişkili:** Türkçe sözcük bilgisi ve dilbilgisi düzeyi ile Matematik ve Türkçe derslerindeki başarı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.
- **Anasınıfı Olumlu Etki Yaratıyor:** İlkokul öğretmenleri, anasınıfına gitmiş öğrencilerin gitmemişlere kıyasla daha başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Tüm öğretmenler sosyalleşme ve okula hazırlığı okulöncesi eğitimin temel amaçları olarak görmüşlerdir.
- **Anne- Babanın Tutumu Önemli:** Anne- babanın çocuğunun eğitimine destek vermemesinin ve ilgisiz olmasının çocuğun okul başarısını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Program geliştirme:

Okulöncesi Eğitim Programı Geliştirme Ekibi

Prof. Dr. Sevda Bekman (Boğaziçi Ü.)

Prof. Dr. Ayhan Aksu Koç (Boğaziçi Ü.)

Prof. Dr. Eser Tayland (Boğaziçi Ü.)

Filiz Uzuner (AÇEV)

Deniz Şenocak (AÇEV)

Anne Destek Programı Geliştirme Ekibi

Prof. Dr. Sevda Bekman (Boğaziçi Ü.)

Nur Sucuka (AÇEV)

Ayşe Özdemir (AÇEV)

Çalıştaylar ve Görüşmeler

Yerli ve yabancı akademisyenler, Milli Eğitim Bakanlığı, STK' lar, Valilik ve Belediyeler, sahada çalışan uzmanlar ve benzeri paydaşların katkıları ile programlar son şekillerini almışlardır.

Okulöncesi Programı' nın Amaçları

Araştırma sonuçları doğrultusunda, 10 hafta boyunca haftada 5 gün, 9:00- 13:30 arasında uygulaması kararlaştırılan programda, aşağıdaki kritik alanlarda çocukların gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmıştır:

- Özbakım becerileri gelişim (beslenme , temizlik vb.)
- Sosya ve duygusal gelişim (sınıf ortamına uyum, yaşlıları ile işbirliği yapabilme vb.)
- El becerilerinin gelişimi (kalem- makas tutma, çizgi çizme, boyama vb.)
- Bilişsel gelişim (sayılar, geometrik şekiller, renkler, sınıflandırma, sıralama vb.)
- Dil gelişimi (Türkçe sözcük dağırıcığ, dilbigisi yapılarına hakimiyet, öykü anlatımı vb.)

Okulöncesi Programı' nın Akışı

09:00- 09:15	Okula geliş ve Serbest Oyun
09:15- 09:30	Jimnastik Zamanı
09:30- 09:40	Temizlik Zamanı
09:40- 09:55	Kahvaltı Zamanı
09:55- 10:05	Temizlik Zamanı

10:05- 10:25	Çember Zamanı
10:25- 11:00	Bahçe Zamanı
11:00- 11:20	Dil Etkinlikleri Zamanı
11:20- 11:30	Çocuğun Oyunda Ne Yapacağını Söylediği Zaman
11:30- 12:05	Oyun Zamanı
12:05- 12:15	Toplanma Zamanı
12:15- 12:25	Çocuğun Oyunda ne Yaptığını Söylediği Zamanı
12:25- 12:35	Tuvalet ve Temizlik Zamanı
12:35- 12:45	Meyve Saati
12:45- 13:05	ÇEP Faaliyetleri Zamanı
13:05- 13:20	Kitap Okuma Zamanı
13:20- 13:30	Eve Gidiş Zamanı

Anne Destek Programı' nın Amaçları

Programın amacı, Okulöncesi Eğitim Programına katılan çocukların annelerini çocuk eğitimi ve gelişimi açısından desteklemek. 12 hafta süren programa anneler haftada 1 gün 2- 2.5 saat katılmaktadırlar.

Uygulama Biçimi: Grup toplantıları ve ev ziyaretleri (her anneye 2 ev ziyareti)

Örnek konular:

Önleyici Sağlık (5 hafta)

Çocuğu hastalıklardan nasıl koruruz ve hastalandığında ne yaparız? I veII

Çocuğu kazalardan nasıl koruruz?

Kadın sağlığı I ve II

Aile – Çocuk İlişkisi (3 hafta)

Çocuğu nasıl yetiştirmemeliyiz?

Çocuğu nasıl yetiştirelim?

Çocuğu neden ve nasıl dinlemeliyiz?

Beslenme (2 hafta)

Çocuğu Sağlıklı nasıl besleyelim? I ve II

Okula Hazırlık (2 hafta)

Okula başlarken I ve II: Çocuğun okula hazır başlaması için neler yapabiliriz?

2003 Yaz uygulaması

Yetiştirilen Eğitimciler	Okulöncesi	Anne Destek
Öğretmen	40	10
Süpervizör	3	3

Ulaşılan Anne ve Çocuklar	Okulöncesi	Anne Destek
Sınıf Sayısı	20	20
Mezun Sayısı	360	320

Programlar 4 ilkokul (Şehitlik, Mardinkapı, Turgut Özal, ve Fatih İlköğretim okullarında) ve AÇEV' in Alipaşa Aile ve Çocuk Eğitim Merkezi' nde yaz boyunca uygulanmıştır.

Uygulama modeli

Proje Koordinatörü	Eğitim Süreleri
Eğitici Eğitimcileri	20 gün
Gözlemci/Süpervizör	20 + 5 gün
Öğretmen	15 + 5 gün
Yardımcı Öğretmen	5 gün
Bakıcı Abla/ Temizlik Görevlisi	3 gün

Öğretmen ve Süpervizör Profilleri

Okulöncesi Eğitim Programı' nın öğretmenleri ve süpervizörleri Diyarbakır Kız Meslek Lisesi mezunları arasından seçilmiştir. Yardımcı öğretmenler ise aynı okulun son sınıf öğrencilerinden oluşmuştur.

Anne Destek Programı' nın öğretmenleri ve süpervizörleri Olgunlaşma Enstitüsü mezunları arasından seçilmiştir.

Etkiler

Yaz Okulu'ndan mezun olan çocukların öğretmenleri, anneleri ve babalarına göre gelişim gösterdikleri alanlar:

- Kendilerini ifade etme, başkalarını anlama/dinleme, isteklerini/ duygularını dile getirme ve benzeri sosyal/duygusal gelişmeler;
- Dil kullanımı, sayı, renk, şekilleri tanıma, sıralama, vb. bilişsel gelişmeler;
- Kalem, makas tutma vb. küçük kas gelişimleri;
- El yıkama, diş fırçalama, tuvaleti kendi başına kullanma vb. özbakım becerileri;
- Diğer çocuklarla geçinme, sıraya girme, kurallara uyma, oyun oynayabilme vb. sosyal gelişimler.

Yılbaşında tamamlanacak kapsamlı araştırmanınön sonuçlarında programa katılan çocukların sosyal ve sayısal becerilerinde katılmayanlara kıyasla farklılıklar olduğu görülmektedir.

Modelin 'Fark' ve 'Artıları'

UYGUN İÇERİK/MODEL: Bilimsel araştırmalar doğrultusunda geliştirilmiş birbirini destekleyen programlar.

İHTİYAÇ ODAKLI: En yüksek riskteki çocukları hedefliyor, okulöncesi eğitim olanaklarının en sınırlı olduğu bölgelere uygun.

SÜRE: Kısa sürede etki yaratıyor.

ZAMANLAMA: Çocukları okula hemen başlamadan evvel destekliyor- kazanılan beceriler okula aktarılabilir, çocuklar okula kayıt ediliyor, 1. sınıfa giden öğrenciler öğrenmeye hazır ve daha uyumlu oluyor.

EŞİTLEYİCİ: Okulöncesi eğitimi alabilenlerle alamayanlar arasındaki fark kapanıyor.

ETKİN/ BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM: Anne Destek boyutuyla gelişimin evde de desteklenmesi, etkilerin sürmesini sağlıyor, ailenin bilinci, çocuğa ve okula ilgisi artıyor- diğer çocuklara da olumlu etkisi olabiliyor.

İŞBİRLİĞİ FIRSATI/ MAHALLE KATILIMI: STK' lar, MEB, Valilikler, Belediyeler, Muhtarlıklar, İlköğretim Müdürler/Öğretmenleri, Öğretmen Yetiştiren Kurumlar, Akademisyenler, Mahalleler, Anneler ve Babalar için hep birlikte çalışma, okulöncesi eğitimin destekleme/ sahiplenme fırsatı yaratılıyor.

YEREL KAPASİTE/ İNSAN KAYNAĞI GELİŞİYOR: Programın uygulandığı bölgede öğretmenler, süpervizörler, temsilciler, bakıcılar ve temizlik görevlileri yetiştiriliyor ve destekleniyor.

DEVLET KAYNAKLARININ ETKİN KULLANIMI: Yaz aylarında kullanılmayan okullar programlar için kullanılıyor.

DÜŞÜK MALİYET: Katılımcılar açısından maliyetsiz, uygulama açısından alternatif

okulöncesi eğitim modelleri ile kıyasla maliyetler daha düşük, yapılan yatırımın getirisi yüksek.

Sonuç

10 hafta gibi kısa bir sürede çocukların okulöncesi gelişimini desteklemek ve okula hazırlamak mümkün. Bu nedenle yaz okulları gibi alternatif programların ihtiyacı en fazla olduğu yerlerde hızla yaygınlaştırılması önerilmektedir.

'Yaz Okulu' modelinin devlet, yerel yönetimler, STK' lar ve üniversite işbirliğinde yerel bazda yaygınlaştırılması Türkiye' de okulöncesi eğitime gereken acil müdahaleyi mümkün kılacaktır.

7 ÇOK GEÇ!

Şükran EVİRGEN

KÜÇÜKÇEKMECE GEZİCİ EĞİTİM MODELİ

"DENİZ YILDIZLARINA HAYAT VERMEK"

Okulöncesi Eğitimin çocukların gelişimi üzerindeki kritik önemi ve olumlu etkileri pek çok araştırma ile bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Bu temel noktadan hareketle ülkemizde ve bugün burada tartışılan nasıl daha çok çocuğa ulaşılabileceği hususudur. Çünkü ülkemizde şu anda henüz ortalama olarak 14 çocuktan biri bu eğitimi alabilme şansına sahiptir.

Kurum, derslik ve öğretmen sayılarındaki sınırlı gelişme, isteğe bağlı bir eğitim dönemi olmasının güçlükleri, okul öncesi eğitimin geniş kitlelerce fark edilememesinin nedenleri arasında sayılabilecek tanıtım yetersizliğinin yanı sıra mevcut kurumsal modeldeki eğitim maliyetinin alt ekonomik ve sosyal bölgelerde yaşayan aileler tarafından yüksek bulunması okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasının önündeki engeller arasındadır.

Ayrıca Kurumsal Okul Öncesi Eğitim Modeli, Erken Çocukluk Gelişimi programları arasında en pahalı ve yaygınlaştırılması en zor olanıdır. Erken Çocukluk Eğitiminden faydalanacak farklı grupların farklı gelişimsel ihtiyaçları vardır ve bunlar tek bir modelin uygulanması ile karşılanamaz. (Bekman,1990)

Okul öncesi eğitimini yaygınlaştırma çabaları bu konuda çalışan bilim adamı akademisyen ve uzmanları alternatif model arayışlarına yöneltmiştir.

Okul öncesi eğitimin kısa sürede yaygınlaşabilmesi için yalnızca kurumsal modeli yaygınlaştırmanın yeterli olamayacağı açıktır. O halde alternatif modellerin yer alabileceği Çok Amaçlı Okul Öncesi Eğitim Kurumları kurulmalı ve denemelerden sonra yaygınlaştırılmalıdır. (Temel, 1999: 297)

ÇOK AMAÇLI OKUL ÖNCESİ EĞİTİM MERKEZİ

Okulöncesi Eğitim Kurumlarının ülke geneline yaygınlaştırılmasında çocuğun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel ortam ile yaşına göre değişen bireysel ihtiyaçlarının göz önüne alınması son derece önemlidir. Böyle bir yaklaşım okulöncesi eğitimde, okulöncesi eğitimin değişik model, program ve kurumlara olan ihtiyacı kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır. Kurulması

planlanan "Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezleri" böyle bir düşüncenin ürünüdür. (Oktay,1997:184)

Kullanılan terim ne olursa olsun çocuk bakım ve gelişimi hizmet ve etkinliklerinin yaratılıp sürdürülmesinde politik ve sosyal taahhüdün hayati unsurlar olduğu açıktır. Çoğu temel ilkeleri oluşturan, planları yapan ve bütçeleri kontrol eden politikacılarla, politika yapıcıları arasında desteğin kurulması gerekir. Yine sık sık yeni yolların denenmesi ve zaman aşımına uğramış pahalı modellerden alternatif yaklaşımlara geçilmesi için bürokrat ve profesyonellerin ikna edilmeleri gerekir. Bu grupların taahhüdü olmadan çoğu program kolayca çökebilir.(Myers,1996:150)

Tasarlanan modeller okulöncesi eğitim alanında çalışan kişi ve kuruluşlarla yeni işbirliklerinin kurulmasını gerektirmektedir.

M.E.B.-UNICEF 1991-1995 İşbirliği Programı çerçevesinde yürütülen "Erken Çocukluk Gelişimi ve Okulöncesi Eğitimi" projesi kapsamında yapılan toplantıda "Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezleri" nin açılması kararı alınmıştır. (M.E.B , 1998)

Proje kapsamında göç ve gecekondulaşmanın yoğun olduğu illerden birisi olan İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde M.E.B. Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, UNICEF, Küçükçekmece Belediyesi ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitim Bölümü işbirliğiyle 1995 yılında Küçükçekmece Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezi açılmıştır.

Bu Merkezde bölgedeki eğitim ihtiyaçlarını tespit ederek bir yandan okulöncesi eğitim çağındaki çocuklara kaliteli bir eğitim sunmak öte yandan annelerin ve yetişkinlerin eğitimini gerçekleştirmek ve bölgedeki bütün okullara model olmak amaçlanmıştır. (Oktay, 1995:34)

Küçükçekmece Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezinin temel amaçlarından biriside okulöncesi eğitim maliyetlerini mümkün olabildiğince en alt düzeye indirerek, alt ekonomik ve sosyal düzeyde aileleri çocuklarını okulöncesi eğitim kurumuna göndermek için cesaretlendirmektir.

Merkezde belirlenen amaçlara uygun olarak Anaokulu bölümünde 3-6 yaş arası çocuklara okulöncesi eğitim verilmektedir.

Ayrıca bölgede Marmara Üniversitesi İşbirliği ile İhtiyaç Belirleme Araştırması yapılmış, araştırma sonuçlarına dayalı olarak Yetişkin Eğitimi gerçekleştirilmiştir.

Merkezde gerçekleştirilen çalışmalardan biriside Gezici Anaokulu Projesidir.

GEZİCİ ANAOKULU PROJESİ

Oyun otobüsü (Play Bus) ilk kez İngiltere' de 1969 yılında kullanılmaya başlanmıştır. O dönemde birincil amaç olarak çocuklara güvenli bir oyun alanı sağlama amaçlanırken ailelere özellikle annelere çocuk eğitimi ve beslenme ile ilgili danışmanlık da verilmeye başlanmıştır. Bu projede gezgin otobüsler yer almakta, otobüslerin iç düzeni projenin amacına yönelik düzenlenmektedir. Örneğin bir gezici anaokulu hedeflenmiş ise, iç düzeni anaokulu koşullarının tüm özelliklerini taşıyabilmektedir. (Atay, Thomas,1997)

Gezici Anaokulları sürekli bir okulöncesi eğitim hizmetinden yararlanamayan çocuklara kalıcı hizmet sağlayıncaya kadar eğitim vermeyi amaçlamaktadır. Gezici Anaokulu Otobüsü içerisi anaokulu koşullarının tüm özelliklerini taşıyabilecek şekilde düzenlenerek yapılabilir. Bu tip Gezici Anaokullarında kısa süreli okulöncesi eğitim programları ile daha çok sayıda çocuğa hizmet verilebileceği gibi okulöncesi eğitimin tanıtılması amacı ile de kullanılabilir. (Temel, 1999)

Merkezin bulunduğu yer itibariyle parasal veya ailesel nedenlerle anaokuluna gelemeyen çocuklar için düşünülen Gezici Otobüs Anaokulunda, belirli bir zaman dilimi içinde zihinsel ağırlıklı eğitim programı uygulanarak hiç Okulöncesi Eğitim alma şansı olmayan çocukların yaşadıkları yerlere giderek onlara eğitim fırsatı sunulmuş ve onları ilköğretime hazırlamaya çalışılmıştır. (Oktay, 1999:95)

Gezici Otobüs uygulaması Gezici Anaokulu Modeline işlerlik kazandırmak üzere başlatılan pilot bir çalışmadır. Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların değerlendirilmesinden sonra Gezici Anaokulu Modeli' nin yaygınlaştırılması planlanmıştır.

Gezici Anaokulu Projesi daha çok sayıda çocuğun okulöncesi eğitim alabilmesi için sınınan alternatif bir modeldir. Bu amaçla bölgemizde özellikle kırsal çevrelerde yaşayan ekonomik düzeyi yetersiz ailelerin çocuklarına ücretsiz okulöncesi eğitim vermek üzere özel sektör tarafından hibe edilen küçük bir otobüsün içi basit düzeyde bir okulöncesi eğitim birimi şeklinde düzenlenmiştir.

Gezici Anaokulu uygulaması M.E.B. Küçükçekmece Okulöncesi Eğitim-Merkezi Belediye Anaokulu, Küçükçekmece Belediyesi ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Okulöncesi Eğitim Bölümü, UNICEF işbirliğiyle uygulanmıştır.

Gezici Anaokuluna öğretmen ataması M.E.B. tarafından yapılmıştır. Eğitim materyalleri Küçükçekmece Çok Amaçlı Okul Öncesi Eğitim Merkezince karşılanmıştır.

Otobüslerin boyanması Marmara Üniversitesi İşbirliği ile yapılmıştır.

Gezici araçlarda şoför görevlendirilmesi, bakım ve akaryakıt ihtiyacı Küçükçekmece Belediyesi tarafından karşılanmıştır.

Gezici Anaokulu aracının eğitim için gideceği bölge Küçükçekmece İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hiç okulöncesi eğitim kurumu bulunmayan, ekonomik durumu sınırlı ailelerin yaşadığı kırsal bölgeler dikkate alınarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda belirlenen İstanbul ili Küçükçekmece ilçesi Kayabaşı köyü halkı geçimini hayvancılıkla sağlamaktadır.

Gezici Anaokulu Otobüsü Kayabaşı köyünde Kayabaşı İlköğretim Okulu bahçesinde park etmiştir.

Eğitim aracında sabah 08:00'ten öğleye kadar (2 saat) öğleden akşama kadar (2 saat) sabahçı ve öğlenci olarak farklı çocuklara eğitim verilmiştir.

Gezici Otobüs uygulamasına daha sonra İnönü mahallesinde devam etmiştir. Aracın bulunacağı yer olarak Küçükçekmece Köprülü Mehmet Paşa İlköğretim Okulu saptanmıştır.

Eğitim programı M.E.B. Kùçùkçekmece Belediye Anaokulu, Kùçùkçekmece Belediyesi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakùltesi Okulöncesi Eğitim Bölümü işbirliği ile 2 ayrı araçta 4 farklı gruba sabahçı ve öğlenci olarak 2' şer saatlik eğitim verilmek üzere düzenlenmiştir.

Program M.E.B. Kùçùkçekmece Belediye Anaokulu Öğretmenleri ve Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakùltesi Okul Öncesi Eğitim Bölümü Stajyer Öğrencileri işbirliği ile uygulanmıştır

Gezici Anaokulu aracında sınırlı sürede de olsa çocukların zihinsel, psiko-motor, sosyal, duygusal, dil gelişimini destekleyici etkinlikler planlanarak uygulanmıştır.

Program akışı aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

GEZİCİ ANAOKULU GÜNLÜK FAALİYET PROGRAMI

Sabah Grubu

10:00 / 10:10: Okula geliş, selamlaşma, temizlik ve sağlık kontrolü

10:10 / 10:40: Eğitici Masa Oyunları

10:40 / 10:50: Toplanma

10:50 / 11:20: Dil Etkinlikleri- Kavram çalışmaları

11:20 / 11:50: Sanat Etkinlikleri

11:50 / 12:00: Toplanma ve Temizlik

Not: Etkinlik süreleri ve etkinlik sıraları çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre esnek olarak uygulanmıştır.

Öğlen Grubu:

13:00 / 13:10: Okula geliş, selamlaşma, temizlik ve sağlık kontrolü

13:10 / 13:40: Eğitici Masa Oyunları

13:40 / 13:50: Toplanma

13:50 / 14:20: Dil Etkinlikleri- Kavram çalışmaları

14:20 / 14:50: Sanat Etkinlikleri

14:50 / 15:00: Toplanma ve Temizlik

Not: Etkinlik süreleri ve etkinlik sıraları çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre esnek olarak uygulanmıştır.

YAŞANTI ve İZLENİMLER

Gezici Anaokulu uygulaması Türkiye' de ilk defa İstanbul ili Kùçùkçekmece İlçesi Kayabaşı Köyünde başlatılmıştır. Projenin en dikkat çeken yönü köy halkının okulöncesi eğitim kavramıyla ilk kez karşılaşmasıdır.

Gezici Anaokulu Projesi Kayabaşı Köyü İlköğretim okulu idareci ve öğretmenleri tarafından köylülere duyurulmuştur.

Köy halkı oyun otobüsüne çok ilgi göstermiştir. Çocuklarını Gezici Anaokuluna heyecanla kayıt ettirmişlerdir.

Çocuklarda başlangıçta en dikkat çekici ortak özellik olarak ailelerinden ayrılmakta hiçbir güçlüğün yaşanmaması gözlenmiştir. Uyum problemi olmamasında köy ortamında sürekli birlikte yaşayan çocukların aynı zamanda çoğunun akraba olmaları nedeniyle birbirlerini yakından tanımaları olarak düşünülmüştür.

Çocukların ana dilini yeterince doğru ve düzgün konuşamadıkları, bu nedenle böyle bölgelerde anadili etkinliklerinin çok önemli olduğu gözlenmiştir. Çocuklar sanat etkinliklerine büyük bir istekle katılmışlardır.

Çocukların anneleri soğuk kış günlerinde çocuklarını otobüse bıraktıktan sonra eve gitmek istememişler otobüsün arka tarafında oturarak, bir taraftan el işlerini yaparken bir taraftan eğitim programını izlemişlerdir.

Gezici Anaokulu Otobüsü ilkokul bahçesinde beklerken ilkokul öğrencilerinde de heyecan yaratmıştır. İlkokul öğrencileri öğle tatilinde dönüşümlü olarak oyuncaklarla oynamak üzere otobüse alınmışlardır.

Kayabaşı Köyü merkeze araçla 45 dak. uzaklıktadır. Kayabaşı köyüne gidiş ve dönüşte kilometrelerce yol alınmıştır.

Türkiye' de ilk defa başlatılan bu çalışmada karşılaşılan güçlükler ve beklenmedik durumlar projeye yürütücülerinin projeye işlerlik kazandırma inancıyla aşılmıştır.

Kayabaşı Köyünde Okulöncesi Eğitime talep yaratıldıktan sonra Sivil Toplum Kuruluşları işbirliği ile atıl durumdaki lojman anasınıfına dönüştürülerek köyde kalıcı bir okulöncesi eğitim birimi (Anasınıfı) kurulmuştur. Kayabaşı ilköğretim okulu Anasınıfı ile işbirliği Kardeş Okul uygulaması ile sürdürülmüştür.

GEZİCİ ANAOKULU PROJESİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Gezici Anaokulu uygulamasının projeden modele dönüşüm sürecinde, uygulama alanının ilçe sınırlarından il düzeyine çıkarılması ve Türkiye genelinde belirlenecek bölgelerde yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda proje Yerel yönetimler, Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliği geliştirilerek sürdürülecektir. Gezici Anaokulu Projesinde sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarına eğitim fırsatı sunmanın yanı sıra sağlık taramaları yapılacak Anne-Baba eğitimi çalışmalarına yer verilecektir.

Yapılacak çalışmalar sonunda Gezici Anaokulu Eğitimi verilen bölgelerde kalıcı bir okul öncesi eğitim kurumunun kurulması hedeflenecektir.

GEZİCİ ANAOKULU PROJESİNİ GELİŞTİRME SÜRECİNDE

MERKEZDE YÜRÜTÜLEN ALTERNATİF ÇALIŞMALAR

Gezici Anaokulu Projesini yaygınlaştırmak üzere bir taraftan işbirliklerinin kapsamı genişletilirken diğer taraftan merkezde ekonomik durumu sınırlı bölge halkı çocuklarına yönelik 2 saatlik ücretsiz eğitim uygulamaları başlatılmıştır. 78

Bu uygulama yoğun talep alınca okulun fiziki şartları yeniden gözden geçirilerek çocukların anneleri ile birlikte okula geldiği 1 saatlik ücretsiz Oyun Grubu uygulamasına başlatılmıştır.

Merkezde yürütülen bu çalışmalar kapsamında engelli öğrenciler okula ücretsiz olarak alınmıştır.

Anne Baba Eğitimi etkinliklerine okulda çocuğu bulunmayan, okulun yakınında oturan annelerde katılmışlardır.

Ulusal Eğitime Destek Kampanyası çerçevesinde Küçükçekmece Halk Eğitim Merkezi AÇEV işbirliği ile Anaokulunda açılan yetişkinlere yönelik Okuma-Yazma Kursuna katılan kursiyerlerin çocukları okula ücretsiz alınarak bir taraftan kursiyerler okuma-yazmaya teşvik edilirken diğer taraftan çocuklarına okulöncesi eğitim verilmiştir.

Okulöncesi Eğitimin yaygınlaştırılması için inançla başlatılan projede aracın fiziki sorunları nedeniyle, daha fazla sayıda öğrenciyi aynı anda eğitime alabilecek büyüklükte yeni bir aracın gerekliliği gündeme gelmiştir.

YAYGINLAŞMA DÜZEYİ

Velilerle kurulan sıcak insan ilişkileri, sıklıkla yer verilen Okul-Aile işbirliğini güçlendirici sosyal faaliyetler, Aile Eğitimi çalışmaları, Aile Katılımının sağlanması, düşük maliyetli eğitim fırsatları, Gezici Anaokulu Projesi, farklı eğitim seçenekleri, (Tam gün eğitim, yarım gün eğitim, 2 saatlik eğitim, 1 saatlik eğitim gibi) okula ve okulöncesi eğitime talebi arttırmıştır. 100 öğrenci kapasiteli okulda alternatif uygulamalar ile 300 öğrenciye eğitim fırsatı sunulmaktadır. Okul kapasitesini aşan çok sayıda öğrenci başvurusu diğer okullara yönlendirilmiştir.

Küçükçekmece Okulöncesi Eğitim Merkezi Yaygınlaşma Verileri

YILLAR	ÖĞRENCİ SAYILARI
1- 1995.....	30
2- 1996.....	60
3- 1997.....	110
4- 1998.....	125
5- 1999.....	150
6- 2000.....	175
7- 2001.....	193
8- 2002.....	227
9- 2003.....	300
10-2004Hedefi.....	320

"Küçükçekmece Okulöncesi Eğitim Merkezi Etkinlikleri yalnızca Türkiye' de yinelenmek üzere değil aynı zamanda Erken Çocukluk Döneminde, ana-babaların ve çocukların ortak gelişimi üzerinde odaklanacak model arayışı içinde olan diğer ülkeler için de ümit verici örnekler oluşturmaktadır.Bu harikulade deneyimi sizlerle paylaşabilmiş olmaktan çok memnunuz."

Reiko MİMİ-UNICEF Türkiye Temsilcisi (1999)

ÖNERİLER

1. Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması için il düzeyinde M.E.B. yetkilileri (Müfettişler, Müdürler, Öğretmenler) Üniversite temsilcileri, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetim temsilcileri, medya ve veli temsilcilerinin yer alacağı Yaygınlaşma Kurulları oluşturulmalıdır. İlçelerde bu kurullara bağlı komisyonlar oluşturulmalıdır. Okulöncesi Eğitimi yaygınlaştırma çabalarının toplumsal bir harekete dönüştürülmesinde daha çok sayı ve çeşitlilikte kişi ve kuruluşlarla işbirliği sağlamak üzere düzenlemeler yapılmalıdır.
- 2- Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılması için her ilde iletişim, diyalog ve işbirliğini sağlamak üzere Okulöncesi Eğitim Merkezleri kurulmalıdır. Merkezlere yasal bir temel kazandırılmalıdır.
- 3- Kurulacak merkezlerde mevcut kurumsal eğitimin yanı sıra yer verilecek alternatif modeller pilot çalışmalarla sınanarak, yaygınlaştırılmalıdır.
- 4- Okulöncesi Eğitim kurumları Toplam Kalite Yönetimi yaklaşımı doğrultusunda yeniden yapılanmalıdır.
- 5- Kurumsal eğitim verilen Anaokulları ve Anasınıflarında alternatif modellerin uygulanabilmesi için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- 6- Anne Baba Eğitimi ve Aile katılımı ile birlikte yürütülmelidir. Anne-baba Eğitiminde sadece bilgilendirme toplantıları değil uygulamalı çalışmalarda yer almalıdır. Anne-Baba Eğitimi aile çevresindeki kişileri de kapsayacak şekilde genişletilmelidir.
- 7- Okulöncesi Eğitimin önemine dikkat çekmek üzere tanıtım etkinlikleri planlı olarak süreceli yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

ATAY, Mesude- THOMAS, Claire. (1997). "Türkiye İçin Oyun Otobüsü Projesi". I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi. M.E.B. Hacettepe Üniversitesi. UNICEF. Ankara.

BEKMAN, Sevda (1990). Erken Çocukluk Eğitiminde Farklı Modeller Seminer Bildirileri. İstanbul: UNICEF.

BEKMAN, Sevda (1999). 7 Çok Geç. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları.

_____ (1998). Cumhuriyetimizin 75.' nci Yılında Okulöncesi Eğitim. T.C. Milli

Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

DE MARCO, Renee (1998). El Ele(Küçükçekmece Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezi). İstanbul: UNICEF

EVİRGEN, Şükran (2002). "Anne Eğitiminin Anneler Üzerindeki Etkileri" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü. İstanbul.

OKTAY, Ayla (1997). "Küçükçekmece Denemesi" I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi. M.E.B. Hacettepe Üniversitesi. UNICEF. Ankara.

OKTAY, Ayla (1995). "Erken Çocukluk Eğitiminin Türk Eğitim Sistemi İçindeki Yeri". Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi. Sempozyum Raporu. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayıncılık No:6. sy:34

OKTAY, Ayla (1999). Yaşamın Sihirli Yılları. Okulöncesi Dönem. İstanbul: Epsilon Yayıncılık. sy:95

MYERS, Robert (1996). Hayatta Kalan On iki. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları. sy:150

TEMEL, Fulya (1999). "20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Okulöncesi Eğitim". Cumhuriyet Döneminde Eğitim II. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. sy:297

Yeni projeler, denenmek üzere geliştirilen modeller ile Okulöncesi Eğitimi yaygınlaştırmak için Devlet, Toplum, Gönüllüler el ele vererek mutlu çocuklar yetiştirmede görevimizden fazlasını yapmak istiyoruz.

Kişi ve Kuruluşlar, Gönüllüler işbirliği yapıp hep birlikte çalışabilirsek çocuklara Okulöncesi Eğitim olanağı, bize büyük bir güç vereceksiniz

Teşekkür ederim.

Şengül AKÇAR

Erken Çocuk bakım ve Eğitim Hizmetlerinin Dar Gelirli Bölgelere Yaygınlaştırmak Üzere Alternatif Bir Yaklaşım;

Yerel Kaynakların Mobilizasyonu ve Kadınların Liderliğinde : KADIN VE ÇOCUK MERKEZLERİ

Özet

Nüfusun yaklaşık %36'sı ekonomik olarak yoksulluk riski altında yaşamakta ve yoksul çocukların pek azı erken çocuk bakım ve eğitim olanaklarından yararlanmaktadır. Yoksulluktan en fazla kadınlar ve çocuklar etkilenmektedir. Yoksul kadınlara yönelik hemen hemen tüm programlar ise klasik bir sosyal hizmet anlayışı ile onları "pasif hizmet alıcıları" olarak görmektedir. Bu yaklaşım ise bu hizmetlere en fazla ihtiyaç duyan yoksul grupların bu hizmetleri yaygınlaştırmak üzere yaratıcılıklarını kullanmalarını ve alternatif yollar üretmelerini engellemektedir. Oysa, yoksul kadınların "görünmeyen liderlikleriyle", yoksullukla mücadele, aileyi ve toplumu ayakta tutma konusunda inanılmaz yaratıcılık ve çabaları vardır. Kadınlar, başka bağlamlarda "doğal eğiticiler olarak" kabul edilirler, ama iş çocuklara yönelik bu toplumsal hizmetlerin yaygınlaştırılmasına geldiğinde, mevcut yönetmeliklere de yansıyan; "çocuk eğitimi annelere ya da ailelere bırakılmayacak kadar ciddidir ve yalnızca uzmanların işidir", yaygın anlayışıyla kadınların bu alandaki potansiyel katkıları göz ardı edilmektedir.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV), on beş yıldan beri kadınların liderliğinde yerel kaynakları harekete geçirerek, özellikle dar gelirli bölgelere erken çocuk bakım ve eğitim hizmetlerini yaygınlaştırmaya çalışmaktadır; İstanbul, Güneydoğu Anadolu ve Deprem bölgesinde olmak üzere 15 yerde, yerel yönetimler ve mahalle halkı desteğinde, anneler tarafından işletilen "Kadın ve Çocuk Merkezleri" açmıştır. Bu merkezlerde; Mahalle Yuvası, Mahalle Anneliği ya da Oyun odaları biçiminde hizmetler verilmektedir. Bu hizmetler, kadınların ortaklaşa çabaları ile kaliteli erken çocuk bakım ve eğitim hizmetleri verebileceğini ve ayrıca; yaratılan bu kamusal mekanda bir araya gelerek diğer sosyal ve ekonomik ihtiyaçları için girişimler başlatabileceklerini ve öncelikleri için yerel yetkililerle diyaloglarını geliştireceklerini göstermektedir.

KEDV'nin bu çalışmaları, erken çocuk bakım ve eğitim hizmetlerinin özellikle yoksullara nasıl ulaştırılacağı gibi temel bir soruya cevap getirmekte, hem çocuklar ve hem de kadınlara yararları ve hizmetin kalitesi açısından yapılan akademik değerlendirmelere göre yaygınlaşabilir bir model oluşturmaktadır. Çocuk, aile, eğitici ve toplumu buluşturan ve hepsi için karşılıklı bir öğrenme süreci yaratan bu modelin eğitim yaklaşımı başka ülkeler tarafından da paylaşılmaktadır.

Giriş

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı'nın (KEDV) erken çocuk bakım ve eğitim hizmetleri alanındaki çalışmaları esas olarak, bu hizmetlerin yoksullara nasıl ulaştırılacağı gibi temel bir soruya cevap getirmektedir ve bu anlamda sürdürülebilir, tekrarlanabilir bir yaygınlaştırma alternatifini oluşturmaktadır.

KEDV erken çocuk bakım ve eğitim hizmetleri alanındaki çalışmalarını 1987 yılında başlatmıştır. KEDV'nin bu alandaki çalışmalarını aşağıdaki hala geçerliliğini koruyan genel durum ve toplumdaki hakim yaklaşım ve KEDV tespitleri belirlemiştir

Türkiye'de Erken Çocuk Bakım ve Eğitim Hizmetlerinin Durumu, Hakim Anlayış ve Yoksullar...

1. Türkiye'de yaygın bir okul öncesi eğitim sisteminden söz etmek neredeyse imkansızdır. 5 yaşın altında yaklaşık 7 milyon çocuk var ve bunlardan 4-6 yaş grubundakilerin %11'i, 5-6 yaş grubundakilerin ise ancak %14 ü okul öncesi kurumlardan yararlanabiliyor. Bu hizmetler;

- Kamu kuruluşları (Milli Eğitim Bakanlığı ya da SHÇEK gibi) ya da kar amaçlı özel kurumlar tarafından veriliyor ve büyük kentlerde yoğunlaşmıştır.
- Genelde "kurum temelli" olduğu için kuruluş ve işletme giderleri yüksektir, uygulanması zor bir modele dayanır.
- İhtiyaç gruplarının çeşitliliğine, farklı gereksinimlerine ve ekonomik kapasitelerine cevap veremezler

2. Nüfusun yaklaşık %36'sı ekonomik olarak yoksulluk riski altında yaşamakta ve bundan en fazla kadınlar ve çocuklar etkileniyor. Yoksul çocukların pek azı erken çocuk bakım ve eğitim olanaklarından yararlanabiliyor. Öte yandan, yine yoksul anneler/kadınlar açısından ise bu hizmetlerin yaygınlaşması, kamusal alana çıkmaları, yaşamlarını iyileştirecek ekonomik ya da sosyal fırsatlardan yararlanmaları için hayati önem taşıyor.

3. Yoksul kadınlara yönelik hemen hemen tüm programlar ise klasik bir sosyal hizmet anlayışı ile onları "pasif hizmet alıcıları" olarak görüyor. Bu yaklaşım sonuçta bu tür hizmetlere en fazla ihtiyaç duyan yoksul grupların bu hizmetleri yaygınlaştırmak üzere kendi yaratıcılıklarını kullanmalarını ve alternatif yollar üretmelerini engelliyor.

4. Oysa, yoksul kadınların "görünmeyen liderlikleriyle", yoksullukla mücadele, aileyi ve çevrelerini ayakta tutma ve hem kendileri hem de aileleri ve çevreleri için yaşamı yeniden üretme konusunda inanılmaz yaratıcılık ve çabaları var. Aslında kadınlar, başka bağlamlarda toplum tarafından "doğal eğiticiler" olarak görülürler ve ailenin kültür ve değer taşımadaki önemine inanılır, ama iş çocuklara yönelik bu hizmetlerin toplumsal olarak yaygınlaştırılmasına geldiğinde, mevcut yönetmeliklere de yansıyan; "çocuk eğitimi annelere, ailelere ya da topluluğa bırakılmayacak kadar ciddidir ve yalnızca uzmanların işidir", yaygın anlayışıyla kadınların/annelerin bu alandaki potansiyel katkıları ve liderlikleri bilinçli olarak göz ardı edilir.

Çocuklardan aileleri kadar toplum da sorumludur...

Erken çocukluk dönemindeki gelişim ve eğitimin önemi ve bu hizmetlerin sosyal ve ekonomik eşitsizliği gidermekteki önemi artık bilinen bir gerçektir. Çocuğun öğrenebilen, araştıran, sorumluluk alan, paylaşabilen, başkalarına saygılı, özgüvenli ve kendini rahat ifade edebilen bir birey olarak gelişmesi okul öncesinde aldığı eğitimle yakından ilişkilidir. 3-6 yaş arasında çocuğa sunulan ortam, çevresindeki yetişkinlerle kurduğu iletişim biçimi kendini güvende hissetmesini, bağımsızlaşmasını, yaşlılarıyla iletişim kurabilmesi ve güçlenmesini de beraberinde getirmektedir.

Çocuğa ilk ve en önemli destek kuşkusuz ailesinden gelir. Çocuğun sağlıklı gelişimi ve büyümesi için bu vazgeçilmezdir. Ancak, çocukların yarının aktif vatandaşları olmaları, hem aile içinde hem de kamusal alanda gerçekleşir. Bir Afrika atasözünün dediği gibi "Çocuk yetiştirmek için bir köy gerekir". Dolayısıyla çocuk, büyüme ve gelişimi, aile ve toplum içinde desteklenen bir bütün varlık olarak kabul edilmelidir. Çocuğun değişen ihtiyaçlarının karşılanmasından, ailesi ile birlikte tüm toplum sorumludur. Bu anlamda çocuk bakım ve eğitim hizmetleri; çocukların kendilerinin, ailelerin ve içinde yaşadıkları toplumun ve toplumu düzenleyen tüm politikaların ve kararların buluşma alanıdır.

Öte yandan, çocuklar hepimizin geleceğidir diyorsak ve geleceğin yetişkinlerinin toplumun refahında önemli rol alacağına inancıyla bu hizmetlerin her çocuğa ulaşmasını samimi olarak istiyorsak, çözüm üretmek konusundaki sorumluluk yalnızca aile ya da devlet değil, toplumun refahından çıkarı olan herkes tarafından paylaşılmalıdır. Yerel yönetimler, özel sektörü, sivil toplum kuruluşları ve daha da önemlisi bu hizmete ihtiyaç duyan bireyler, aileleri...

Erken Çocuk Bakım ve Eğitim Hizmetlerini Yaygınlaştırmada Bir Alternatif:

Kadın ve Çocuk Merkezleri

KEDV, özellikle yoksul yerlerde , çocukların erken yaşlardaki eğitim ihtiyacı ile kadınların aile ve çevrelerinin yaşam koşullarını ve ekonomik durumlarını iyileştirmek amacıyla kamusal alana çıkma ihtiyacını birleştiren Kadın ve Çocuk Merkezleri Modelini geliştirmiştir. İstanbul, Marmara Deprem Bölgesi, ve Güneydoğu Anadolu'da 15 Kadın ve Çocuk Merkezi kurmuştur. Her yıl yaklaşık 1000 çocuk ve aileleri ucuz ve kaliteli okul öncesi eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadır.

Merkezlerde, anneler tarafından yapılan ihtiyaç tespiti çalışmasına dayanarak, semtin ihtiyacına göre çocuklar için farklı biçimlerde bakım ve eğitim hizmetleri sunuluyor; tam ya da yarım günlük çocuk bakım ve eğitim hizmetlerinin verildiği **Mahalle Yuvaları**, çocuklarda yaratıcılığı geliştirmek ve oyunla öğrenmeyi sağlamak üzere, çocukların belli saatlerde kullandıkları **Oyun Odaları** ya da eğitilen deneyimli annelerin kendi evlerinde 3-4 çocuğa bakıp hem para kazandıkları ve hem de çocuk bakım hizmetleri verdikleri **Mahalle Anneliği** gibi..

Bu merkezler, ilgili kamu kuruluşlarıyla protokol çerçevesinde ve kadınların liderliğinde, yoksul bölgelerde yerel yönetimler ve ihtiyaç sahibi ailelerin aktif işbirliğiyle kuruluyorlar. Kadınlar/anneler tarafından yönetilen merkezlerde kadınlar, hem çocukları için erken bakım ve eğitim hizmetleri sağlıyor ve hem de kendi bireysel ve kolektif kapasitelerini geliştirmek amacıyla çalışmalar yürütüyorlar. Merkezlerin sürekliliği, KEDV'nin teknik desteğinin yanı sıra aileler, mahalle halkı ve yerel yönetimlerin katkıları ve kadın gruplarının ekonomik faaliyetlerinden elde edilen gelirle sağlanıyor.

Bu merkezler, ailelerin temsilcilerinden oluşan bir yönetim kurulu tarafından yönetiliyor ve destekleyici kuruluşlardan (Belediye , KEDV, diğerleri) gerektiğinde destek talep ediliyor. Aileler hem eğitim sürecine ve hem de yönetime katılıyorlar. Eğitim programı geliştirme ve uygulama sürecine katılım, mali/aynı katkıda bulunma, günlük faaliyetlere aile bireylerinin katılımı, geri bildirim, değerlendirme, aylık genel toplantılar v.s. gibi çok geniş katılım olanaklarıyla, bu merkezlerin aileler tarafından sahiplenilmesi sağlanıyor.

Kız Meslek Lisesi mezunları grup liderleri (yani eğiticiler) olarak istihdam ediliyor ve aşağıda sözü edilen eğitim yaklaşımını benimsemeleri için sürekli bir eğitim süreci yaşıyorlar. Ayrıca, Mahalle Anneliği eğitim programı çerçevesinde eğitilen deneyimli anneler bu merkezlerin idari işlerinin yürütülmesi ya da yardımcı grup lideri olarak çalışmak üzere profesyonel rol alıyorlar.

Eğitim ve Bakım Hizmetlerinin Özellikleri Dar gelirli bölgelerdeki kadınların liderliğinde, toplum desteğiyle kurulan bu merkezlerde verilen hizmetlerin ;

Maliyeti düşüktür. Kapasitesi sadece mahallenin ihtiyacına uygundur, gereksiz bir altyapı ve uzun süreli personel eğitimi gerektirmez.

Ücretler ailelerin gelir durumuna göre belirlenir. Aileler bütçelerini zorlamadan ücret katkısında bulunabilirler. Hesaplar şeffaftır, kar amacı güdülmez.

Mahalle ruhunu yükseltir. İnsanların bir araya gelerek ortak sorunlarını çözmeleri için zemin hazırlar, ortak bir ihtiyaç için kaynaklarını bir araya getirme pratiği ve ortak mahalle bilinci geliştirir, geleneksel mahalle dayanışmasını canlandırır.

Hizmetin kalitesi yüksektir. Denetim, belli zamanlarda yapılan denetleyiciler tarafından değil, her an merkezde bulunan aileler tarafından yapılır.

Kadınlar/anneler için istihdam olanağı sağlar. Kendi deneyimleri eğitimle güçlendirilen anneler, bu hizmetlerde profesyonel rol alırlar.

Çocuklar için zenginleşen etkileşim ve yaratıcılık fırsatları sunar. Tüm ailelerin ve mahallenin katılımıyla çocuklar zengin yaratıcılık ve etkileşim fırsatlarıyla karşılaşır.

Sürdürülebilirlik potansiyeli yüksektir. Aileler ve mahalle halkı tarafından sahiplenildiğinden sürdürülebilme potansiyeli yüksektir.

Çocuk Eğitim Anlayışı

KEDV Kadın ve Çocuk Merkezleri'nde çocuğun kendisini merkez alan, katılıma açık bir eğitim anlayışı sürdürülüyor. Eğitim süreci, ancak çocuk, ailesi, eğiticiler ve çevre ile karşılıklı etkileşim içinde gelişerek öğrenme ve keşfetme sürecine dönüştürmek için çaba gösteriliyor. Sözü edilen 'katılımcı eğitim' yaklaşımı; birlikte öğrenmeyi teşvik ediyor, öğrenme sürecine çocukların kendi yaşam deneyimlerini katmalarına fırsat veriyor. Böylece çocuklar kendi güçlerinin farkına vararak, kendilerini değerli hissediyorlar. Daha kolay öğrenip, öğrenmenin sorumluluğunu eğiticilerle paylaşıyorlar. Bu süreçte, eğiticilerin geleneksel otoriter rollerinden vazgeçip, yol gösteren, yardım eden, destekleyen ve öğrenmeyi/keşfetmeyi öğreten yeni rollerini benimsemeleri büyük önem taşıyor.

Bu temel eğitim yaklaşımı çerçevesinde, ve ilgili tüm grupların (çocuk, eğitici, aile, toplum/mahallenin kendisi) katılımı ile karşılıklı iletişim, etkileşim ve

işbirliğiyle, çocuğun ruhsal ve fiziksel olarak gelişmesi, kendi kendine yeterli bir birey olarak özgüven geliştirmesi, çevresini yeniden üretimine katkıda bulunacağı bir yaşam alanı olarak kavraması, yaşadığı yörenin/kentin zenginliklerini ve olanaklarını daha iyi tanınması, baştakarşı cins olmak üzere diğerlerine önyargısız bakmayı benimsemesi, kimliğini oluşturan kültürel değerler ve geleneklerinin farkına varması ve ilkokula hazırlanmasını sağlamak üzere esnek ve çocuğun ilgisi ve ihtiyacına bağlı olarak sürdürülen eğitim faaliyetleri yürütülüyor.

Kullanılan mekanlar ise çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. Çocuklar merkezin tümünü kullanabildikleri gibi, her merkezin olanakları çerçevesinde grup odaları da keşfetme ve öğrenme duygusunu destelemek üzere evcilik, drama ,görsel sanatlar, müzik ve ritim , hikaye-masal , kukla ,doğa , kavram köşeleri ve aileleri ile birlikte katılacakları atölyeler gibi köşelerle zenginleştirilmiştir.

Bu merkezlerdeki , çocuklara yönelik eğitim faaliyetlerinin kalitesi ve etkileri her yıl değerlendirilmektedir. Son iki yıldan beri ise Prof. Dr. Münire Erdem liderliğinde, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nden bir grup gönüllü akademisyen tarafından değerlendirilmekte olup, bu merkezlerdeki eğitimin bilimsel geçerliliği kabul edilmiştir.

Kadın ve Çocuk Merkezleri Kadınlara Ne Kazandırıyor?

Bu tür merkezlerin varlığı ve kadınların kurucu , eğitici ve idareci olarak rol almaları, kadınlar arasında doğrudan istihdamı artıracığı açıktır. Şöyle ki,ülkemizde bu yaş arası 7 milyon çocuk olduğunu düşünürsek, her mahallede 20 çocukluk Mahalle yuvasının açılması en azından 200,000 kadın için istihdam olanağı sağlayacaktır. Kuruluş ve işletme aşamalarında kamu ya da yerel yönetimlere pek az yük getirecektir. Ayrıca, bu merkezlerde bir araya gelen kadınlar gelirlerini artırmak üzere diğer fırsatları araştırmak ve değerlendirmek üzere cesaretlenecekler ve diğer ekonomik güçlendirme programlarından daha iyi yararlanacaklardır. Nitekim, İstanbul'daki ve 17 Ağustos depremi sonrası Kocaeli ; Sakarya, Düzce'de kurulan Kadın ve Çocuk Merkezleri'nde bir araya gelen kadınlar bu gün toplam 9 kooperatif kurmuşlar ve 10 Kadın ve Çocuk Merkezini devralmışlardır. Mahalle yuvaları işletmekle ile başlayarak deneyim kazanmışlar, kooperatifleri kanalıyla bu gün yüzlerce kadına ulaşmaktadırlar. Marangozluktan catering servislerine kadar yeni beceriler edinmişler ve kendi işlerini kurmuşlardır.

Özetle erken çocuk bakım ve eğitim alanına aktif katılımları ile kadınlar;

- Kolektif olarak kullanabilecekleri fiziksel mekanlara sahip oluyor, bir araya gelerek izolasyondan kurtuluyor ve deneyimlerini paylaşarak birbirlerinden öğreniyorlar.
- Çocuk bakım ve eğitim hizmetleri etrafında örgütlenme, bir araya gelme, kamusal alana çıkararak aile ve dış dünyayla olan ilişkilerini dönüştürme olanağı buluyorlar.
- Diğer sektörlerle diyaloglarını geliştiriyorlar; özellikle kamu sektörüyle diyalog kurup, ortak öncelikleri için yerel kararları etkileme sürecini başlatıyorlar.

- Özgüvenlerini ve kapasitelerini geliştiriyorlar.
- Aile refahını artırmak üzere ortak ekonomik girişimler başlatabiliyorlar.

Yaygınlaştırmaya Yönelik KEDV' nin Uzmanlığı ve Materyalleri

KEDV bu modelleri yaygınlaştırmak üzere, eğitimciler, çocuklar ve aileler için muhtelif eğitim programları ve eğitim materyalleri geliştirmiş, bazılarını yayınlamıştır.

Bazı çalışmaları ise belgelenmiş ve yurt dışındaki kuruluşlar tarafından yararlanılmak üzere basılmıştır. Anneler ve eğitimciler/grup liderleri için bu tür merkezler açma, yönetme ve çocuklar için eğitim programları geliştirme ve uygulama becerileri geliştirmeye yönelik eğitim programları için aşağıdaki destek materyalleri hazırlanmıştır.

Basılmış Yayınlar:

Yuva Eğitimcisinin El Kitabı

Mahalle Anneliği Programı El Kitabı

Çocuklar ve Yetişkinler İçin Okul Öncesi Eğitimde Atölye El Kitabı

Oyuncak Kataloğu/ *Toy's Catalogue*

El Kitapları

Yuvada Bir Yıl; Okul öncesi Eğitim Programı Uygulama Örneği İlkokula Hazırlık

Mahalle Yuvası Açmak İsteyenler İçin "Yuva Nasıl Açılır ve Yönetilir"

Anne- Baba Eğitim Kitapçığı

Oyun Odaları Kitapçığı

Grup Lideri Eğitim Programı

Alan Çalışması ve Yetişkin Eğitimi

Afet Sonrası Gönüllüleri İçin Çocuk Faaliyetleri El Kitabı

Biz Kadınlar Yuva Açarken: Yuva Açma ve Yönetme Kılavuzu

Yurtdışında yayınlanan çalışmaları:

Mahallede Müzik Var

Evaluation of the Self-Employment for Gecekondu Women Project

Challenging Development a Grassroots Women's North-South dialogue

Childcare and Women Centers; Foundation for the Support of Women's Work, in 'Engendering Governance and Development , Grassroots Women's Best Practices.'

KEDV, bu merkezleri yaygınlaştırma sürecinde, destek almak amacıyla, üniversiteler, basın, özel sektör temsilcileri ile farklı meslek gruplarından yaklaşık 40 kişilik bir Danışma Kurulu oluşturmuştur.

Sorunlar ve Engeller

KEDV'nin bu çalışmaları, hem çocuklar ve hem de kadınlar açısından yararları itibariyle ve yapılan değerlendirmelere göre yaygınlaşabilir bir model oluşturmaktadır. Deneyimleri başka ülkeler tarafından da paylaşılmakta ve Yunanistan, Almanya gibi benzeri gruplarla eğitim ve hizmetin organizasyonu konusundaki deneyim alışverişleri devam etmektedir. Ancak, doğal olarak hizmetin kalitesini sınırlayan ve yaygınlaşması önünde engel oluşturan sorunlar da var ki bunların paylaşılmasını son derece önemli buluyoruz.

Yönetmeliklerden Kaynaklanan Sorunlar

Bilindiği gibi çocuk bakım ve eğitim hizmetleri Milli Eğitim Bakanlığı ya da SHÇEK tarafından yönetmeliklerle düzenlenmektedir. KEDV, SHÇEK ile çalışmakta olup şimdiye kadar olan uygulamalarını, mevcut yönetmeliğin nispeten daha esnek uygulanmasını sağlamak üzere, SHÇEK Genel Müdürlüğü ile yaptığı ve Ağustos 2002'de yenilenen bir protokol çerçevesinde yapabildiği Ancak, mevcut yönetmelik hem hizmet binası ve hem de çalışanlar açısından son derece 'yüksek standartlar' getirmektedir ki bu otomatik olarak hizmetin kalitesini garanti etmediği açıktır. BU standartların karşılanması özellikle yoksul mahallerde, ailelerin ekonomik güçleri ve kentsel yapılaşma kalitesi düşünüldüğünde hemen hemen imkansız gibidir. Şöyle ki;

1. Yuvalarda yönetici ve eğitici olarak çalışacak personelden yüksek eğitim standartları beklenmektedir. Ancak, bu eğitime sahip olanlar yoksul bölgelerde çalışmak istememekte ve talep ettikleri yüksek ücret ailelerin gücünü aşmaktadır.
2. Yuva olarak kullanılacak binada bahçe şartı aranmaktadır. Büyük kentlerin yoksul semtlerinde bu tür bina bulmak hemen hemen olanaksızdır. Bulunsa da kirası çok yüksek olduğu için maliyeti yükseltmektedir. Bu maddede ısrar etmek, bu hizmetlerin yaygınlaşmamasını istemekle eşanlamlıdır. Kaldı ki, batı ölçülerinde 'gösterişli' ama çocukların ihtiyaçlarına ne kadar cevap vereceği şüpheli bina arayışı, kastedilen yoksul mahallelerdeki gerçeklikle ne kadar uyumlu ve çocuk, aile, eğitici ve mahalleyi eşit ilişkiler içinde bir araya getirme ve iletişimlerini güçlendirmekle ne kadar yararlı olacağı şüphelidir.

Hizmetin bu yönetmelik maddelerine uygun olarak organize etmedeki zorluk, bu merkezlerin sayısını artırmada önemli bir engel teşkil etmektedir.

Merkezlerin Mali Sorunları

BU merkezler temelde ailelerin katkılarıyla varlığını sürdürebilmektedir. Kadınların girişimi ve özverileri ile esasında **kamusal bir hizmet** verilmektedir. Aile ve yerel kaynakların katkılarıyla, bulunduğu bölgenin gelir durumuna göre yaklaşık %60-80 oranında kendi kendine yetebilmektedirler. Diyarbakır ve88

Mardin'in çok dar gelirli mahallelerinde ise bu oran daha düşük olmakla birlikte hedef kitleye ulaşmayı garanti etmesi bakımından hala önemli bir işlevi vardır. BU nedenle, bu merkezlerin ilgili kamu programları ve kamu kaynaklarından desteklenmesi, bu hizmetlerin yaygınlaştırılmasını hedefleyen bir kamu yönetimi için hala çok düşük bir yatırım olarak kalacaktır. Ayrıca, yoksul bölgelerdeki ailelerin bir araya gelerek, kar amacı gütmeyen kurdukları kuracakları bu merkezlerdeki hizmetlerin vergiden muaf tutulması, ve bu hizmetin sürdürülebilir olması ve yaygınlaşmasına önemli katkıda bulunacak ve daha fazla aileyi cesaretlendirecektir.

Halihazırdaki durumda, aileler ve grup liderlerinin bu merkezlerin mali sürdürülebilirliği için ek kaynak yaratma çabalarına ağırlık vermek zorunda kalmaları zaman zaman eğitim yaklaşımını ve eğitim kalitesini ikinci plana atmalarına neden olmakta, grup liderlerinin (eğiticilerin) performanslarını, iş devamlılığını ve dolayısıyla mesleki motivasyonları ve öz güvenlerini olumsuz etkilemektedir.

Mekan (Bina) Bulma Zorluğu

Bu modelin yaygınlaşabilmesinde bina/mekan önemli bir girdidir. Yerel yönetimler bu açıdan en önemli destek olarak ortaya çıkmaktadır. KEDV şimdiye kadar sınırlı sayıda Belediyeden destek bulabilmiştir. Bu aynı zamanda şunu da yansıtmaktadır; Toplum olarak her ne kadar çocukların önemi ve ç geleceğimiz olduklarına ilişkin genel bir söyleme sahip olsak ta, iş kaynak aktarımına geldiğinde çocuklar yerel yönetimlerin öncelikler listesinde pek az yer almaktadır.

Şimdiye kadar, çocukları için eğitim ve bakım hizmetleri sunmak isteyen kadın grupları, KEDV ile işbirliği başlattıkları ve eğitim, organizasyon açısından önemli yol aldıkları halde kendi Belediyelerinden bina tahsisi alamadıkları için çabaları sonuçsuz kalmıştır.

Grup Lideri/Eğiticinin Değişen Rolüne Alışmasındaki Güçlükler

Mevcut erken çocuk eğitim anlayışında çocuk yuvaları 'okul,' çocuklarla çalışan eğiticileri ise 'öğretmen' olarak tarif edilmekte ve 'aile katılımı' ile en fazla 'ailelerin katkısı' anlaşılmaktadır. 'Öğretmenlerin' bu güne kadar benimsediği dominant, her şeyi bilen 'eğitici' rolünden vazgeçip çocukların günlük yaşamlarını bir öğrenme/keşfetme serüvenine dönüştürecek role alışması vakit almaktadır. Eğiticileri bu merkezleri ailelere açık tutma, katılım yollarını çeşitlendirme, bunu 'gerçekten' isteme , çocuklarının eğitimi ile ilgili olarak ailelerle bir müzakere süreci ve uzlaşma gerektiğine, eğitimin bir anlamda herkesi içine alan karşılıklı öğrenme süreci ve esasında bir sağduyu meselesi olduğuna ikna etmek uzunca bir süreç gerektiriyor. Bir anlamda, zihniyet değişikliği gerektirdiği için istenilen kaliteye arzu edilen zamanda ulaşmayı zorlaştırıyor. Aynı değişiklik, "yuva" ile "okul"u özdeşleştiren ve çocuk eğitimi konusunda geleneksel olarak taşıdıkları bilgiler ve kendi yaşam deneyimlerini değersiz bulan ve 'okul' ve 'öğretmenleri' çocukları üzerinde ve tartışılmaz otoriteler ve 'sahip' olarak gören aileler için de söz konusu olabiliyor.

Eğitim Faaliyetlerini Zenginleştirecek Yerel Materyal ve İnsan Kaynakları Desteği

Bu merkezler, hizmetin yönetimi ve sürdürülebilirliğinin yanı sıra eğitimin kalitesi açısından da çok sektörlü bir işbirliğini gerektirir. Eğitim yaklaşımı ve eğitim faaliyetlerini besleyecek özellikle sanatsal yaratıcılık alanında ve pedagojik

alandaki farklı kaynak kişilerin (oyun/drama, hikaye anlatma, resim/heykel, sinema, fotoğraf, marangozluk, v.s. gibi) desteği çok önemlidir. Bunların desteğiyle yerel kültürel, kentsel ve tarihi zenginlikleri kullanarak çocuklara birlikte yapılacak yaratıcı faaliyetler ve projeler çocukların eğitimine önemli katkılarda bulunacaktır. Bu tür desteğin sağlanamadığı yerlerdeki merkezlerde temel eğitim yaklaşımının korunması zorlaşmakta ve eğitim faaliyetleri bir süre sonra kendini yenileyememekte ve zenginleştirememektedir. Bu nedenle, merkezlerin bulunduğu illerde/bölgelerde, hem merkezlerin hem mali ve hem de eğitim faaliyetlerinin zenginleşerek sürdürülebilmesi üniversiteler, meslek okulları, meslek kuruluşları, belediyeler, valilik ve diğer kamu programları, bilgi ve becerilerini çocuklar ve ailelerle paylaşabilecek kişiler/bireylerle yakın bir işbirliği gerekmektedir.

Önerilerimiz ve İşbirliği Beklentilerimiz

KEDV, bir sivil toplum kuruluşu olarak yenilikçi ve sürdürülebilir modeller geliştirmek yükümlülüğünü yerine getirmiştir. Belli bir yerde bir kez uygulanıp sonra terkedilmiş bir çalışma değil, on altı yıldan beri devam eden, zayıf ve güçlü yanları belli, eğitim açısından geçerliliğini kanıtlamış anlamlı sayıdaki örneklerin ve deneyimlerin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi sonucunda, erken çocuk bakım ve eğitim hizmetlerinin özellikle yoksullara ulaştırılması açısından yaygınlaştırılmaya değer bir model geliştirmiştir. KEDV açısından ciddi bir yatırım ve bu çalışmaya katılan binlerce kadın ve çocuk açısından ise ciddi bir emek ve heyecan sonucunda geliştirdiğimiz modelin yaygınlaştırılması için, bundan sonraki aşamasında, çocukların refahı için duyarlı her kesimin (belediyeler, kamu yöneticileri, üniversiteler, özel sektör, medya, v.s.) ve çocuklar ve aileleriyle paylaşabileceği becerileri olduğuna inanan herkesle aşağıdaki alanlarda işbirliğine ihtiyacımız var;

- Anlatılan model kapsamında, mevcut yönetmeliklerdeki personel ve bina kriterlerinin değiştirilmesi. En azından, yuvalarda 5 yıllık deneyimi olan grup liderlerinin (kız meslek lisesi mezunları) yönetici olma hakkı tanınmalı, KEDV tarafından ya da benzeri başka programlar tarafından eğitilen deneyimli annelerin bu tür merkezlerde grup lideri olarak, çocuk sayısı 25'i geçmeyen merkezlerde ise yönetici olarak istihdam edilmesi sağlanmalıdır.
- Belediyelerin bu tür aile girişimlerini, bina temini, yakıt, elektrik, su, gerektiğinde personel desteği v.s. gibi destek sağlama zorunluluğu çoğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi yasal bir zemine oturtulmalı, buna Mahalli İdareler Yasa Tasarısında yer verilmelidir. O zaman kadar, daha yaygın örnekler oluşturmak üzere, bu merkezleri yaygınlaştırmak amacıyla seçilecek pilot bölgelerde, Belediyeler bu modeli aktif olarak desteklemek üzere teşvik edilmelidir.
- Kamu hizmeti verilen bu merkezlerde çalışan eğitimle ilgili personel giderleri kamu programları tarafından karşılanmalıdır. Böylece, hizmetin kalitesi daha da artacak ve aileler bu tür girişimler için teşvik edilmiş olacaklar ve yaygınlaşması hızlanacaktır.
- Bu merkezlere pedagojik ya da sanatsal yaratıcılık alanında destek sağlayacak üniversite öğrencilerinin bu çabaları kredilendirilmeli ve diğer kamu kuruluşlarında çalışan (Halk Eğitimi, v.s.) benzeri becerilere sahip

kişilerin deneyim ve becerilerini çocuklar ve aileleriyle paylaşmaları teşvik edilmeli.

- Ana okulları ya da yuvalarda çalışacak personel yetiştiren eğitim kurumlarının , gerçek anlamda aile katılımı ve annelerin yuva yönetiminde aktif rol almaları gibi konuları eğitim programına dahil etmeleri sağlanmalıdır.
- Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) kaynakları ve deneyimleri bu hizmetlerin yaygınlaştırılmasında önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Onları bu alanda yatırım yapmaya teşvik etmek amacıyla, ilgili denetleyici kamu kuruluşları genel ilkeleri belirleme, izleme ve desteklemekle sorumlu kılınırken STK'ların eğitim, kapasite geliştirme konusundaki rolleri desteklenmelidir.

Grup Çalışmaları

1. Kurum Merkezli Model

Başkan: Prof. Dr. Ayla Oktay

Başkan Yrd.: Nahide Yılmaz

2. Anne Baba Eğitim Modeli

Başkan: Prof. Dr. Fulya Temel

Başkan Yrd.: Erçin Kimmet

3. Kitle İletişim Araçları Modeli

Başkan: Neyyir Kalaycıoğlu

Başkan Yrd.: Fatma Özdemir

Uluç

Oluşturulan çalışma gruplarında, Kurum Merkezli Model, Aile Eğitim Modeli ve Kitle İletişim Araçları Modeli çeşitli yönleri ile ele alınmış, bu modellerin ülkemizde nasıl yaygınlaştırılabileceği tartışılmıştır.

Tartışmalar belirlenen sorular çerçevesinde şekillendirilmiştir:

- İdari iyileştirmenin neler olabileceği,
- Modelin farklı uygulama biçimlerin neler olabileceği,
- Modellerin hangi personel tarafından uygulanabileceği,
- Modelin maliyetinin ne olabileceği,
- Modelin hangi idari yapının sorumluluğunda olması gerektiği,
- Denetimin nasıl olması gerektiği,
- Yaygınlaşmanın nasıl olabileceği,
- Öncelikli hedef kitlesinin kim olması gerektiği,
- Devletin bu konuda neler yapabileceği (yasa/yönetmelik/proje/kaynak ayırma/destek/ teşvik)
- Modellerle ilgili bilinçlendirmenin nasıl olması gerektiği.

Üç çalışma grubunun ayrı ayrı çıktıları daha sonra sunulmuş ve tartışılmıştır. Tartışmalar çerçevesinde oluşturulan öneriler, Danışma Kurulu tarafından gözden geçirilerek rapor haline getirilmiştir.

Raporlaştırmada çalışma gruplarından elde edilen sonuçlar her model için; yaygınlaştırma, idari yapılar, yönetim ve bilinçlendirme ana başlıkları altında toplanarak sunulmuştur.

Sonuçlar

1. Kurum Merkezli Model

1. 1. Yaygınlaştırma

Ülkemizde okulöncesi dönemde sunulan hizmetlerin yaygın olarak kurum merkezli hizmetler olmasına rağmen bu hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Kurumsal model çerçevesinde önerilen farklı uygulama biçimleri daha fazla çocuğa ulaşmayı sağlayacaktır.

1. 1. 1. Modelin farklı uygulama biçimleri

- 1990- 1991 öğretim yılından itibaren "Taşınmalı İlköğretim Uygulaması" na geçilmiştir. Bu uygulama sonucunda çok sayıda köy okulu kapatılmıştır. Atıl durumda olan bu kurumların okulöncesi eğitime tahsis edilmeleri,
- Bazı bölgelerde okulöncesi eğitimden yararlanma fırsatı bulamayan çocuklar için, ilköğretime başlamadan önce, varolan eğitim kurumları binalarında yaz aylarında ve/ veya hafta sonlarında okulöncesi eğitim

hizmetinin sunulması,

- Gezici okulöncesi eğitim kapsamında, haftanın ve günün belirli zaman dilimlerinde özellikle çocukların zihinsel eğitimini amaçlayan programların otobüsler içinde sürdürerek yaygınlaştırılması,
- Bir kurum çatısı altında hem çocukların, hem de yetişkinlerin eğitimini amaçlayan "Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezleri" nin kurulması,
- Semtlerde bulunan mevcut çocuk parklarının içinde çadır, prefabrik vb. yapılar oluşturarak, okulöncesi eğitime tahsis edilmesi,
- Özel öğretim kurumlarının fiziksel kapasitesinden yararlanarak okulöncesi eğitimden yararlanamayan çocuklara ulaşılması,
- Yerel yönetimlerin desteği ile "Mahalle Evleri" nin kurulması ve bunların yaygınlaştırılması

önerilmiştir.

Kurumsal model çerçevesinde önerilen bu farklı uygulama biçimleri arasından, denenmiş ve başarılı olmuş biçimlerinin yaygınlaştırılması, denenmemiş biçimlerinin ise pilot uygulamalarının yapılması ve değerlendirilmeleri gerekmektedir.

1. 1. 2. Hedef Kitle

Ülkemizde kurum merkezli model benimsenmiş olmasına rağmen, mevcut kurumlar okulöncesi eğitim yaşındaki çocuklara ulaşmada yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla hizmetlerin ulaştırılmasında öncelik verilmesi gereken hedef kitlenin tanımının yapılması önemlidir. Önceliğin 36- 72 ay arası sosyal ve ekonomik açılarından elverişsiz koşullarda yaşayan gelişimleri risk altında olan çocuklara verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

1. 1. 3 Yaygınlaştırma Yapısı

Kurum merkezli modelin yaygınlaşmasına yönelik farklı öneriler sunulmuştur;

- Var olan derslik ve öğretmenlerin tam kapasite ile çalışmalarını için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve farklı yaş gruplarına ve farklı hedef gruplarına hizmet verecek şekilde çalışmaların sağlanması.
- Sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin okul öncesi eğitim konusundaki etkinliklerinin artırılması ve daha katılımcı (yeni kurumların açılması, alan ve bina tahsisi, farklı eğitim modellerinin yaygınlaştırılması- oyun grupları, oyun grupları vb.) bir konumda olmalarının sağlanması.
- Çocukların hazırbulunuşluk düzeyinin yükseltilerek ilköğretime kolay geçiş yapabilmeleri ve eğitimde fırsat eşitliği sağlanabilmesi için 60- 72 aylık çocuklar için bir yıllık okulöncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınması.

1. 2. İdari Yapılar ve Yönetişim

1. 2. 1. Personel

Okulöncesi eğitimin kurumsal model çerçevesinde ihtiyaç duyulan öğretmen sayısı çok fazladır. Bu sayıyı karşılamada Okulöncesi Öğretmenliği Lisans mezunları yeterli olmadığından Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi mezunları ve bu bölümde okuyan öğrenciler personel olarak istihdam edilebilirler.

Profesyonel meslek elemanlarının istihdamına ek olarak eğitim almış gönüllüler de farklı hizmet boyutlarında katkı getirmek üzere görevlendirilebilirler.

Okulöncesi eğitim alanında görev alacak tüm personelin zorunlu olarak hizmet öncesi eğitime tabi tutulmaları önerilmiştir.

1. 2. 2. İdari İyileştirme

Hedef kitleye ulaşmada yaygınlaşma politikalarının yetersiz kalmaması için idari yapıda değişikliklere ihtiyaç duyulduğu yadsınamaz bir gerçektir.

- MEB ve SHÇEK' in erken çocukluk dönemi eğitime yönelik yasa, yönetmelik ve standartlarının gözden geçirilmesi ve bunlarda birliktelik sağlanması,
- Kurumsal modelin önerilen farklı biçimlerinin uygulanabilmesi ve yaygınlaştırılabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,
- Modelin uygulanmasında görev alabilecek farklı personelin (okulöncesi eğitimi öğretmeni, çocuk gelişim uzmanı vb.) istihdamı için alt yapının oluşturulması,
- Sektörler arası işbirliğinin sağlanabilmesi için yetki ve sorumlulukları belirleyen protokoller yapılması

önerilmiştir.

1. 2. 3. Denetim

Erken Çocukluk Eğitiminin içeriği, kapsamı ve uygulamalarına ilişkin temel standartlar yoktur. Bu sebeple mevcut olan okulöncesi eğitime hizmet veren tüm kurum ve kuruluşlar ile ilgili temel standartların belirlenmesi önceliklidir. Bununla birlikte bağımsız bir izleme- değerlendirme kurulunun oluşturulması, takip ve denetim kriterlerin oluşturulması gerekmektedir.

1. 3. Bilinçlendirme

Okulöncesi eğitiminin yaygınlaştırılmasına yönelik bilinç ve talebin güçlendirilmesi için devletin geniş kapsamlı kampanyalar düzenlemesi gerektiği görüşü bildirilmiştir. Farklı kurumların işbirliği çerçevesinde MEB ve Sağlık Bakanlığının Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması ve Sağlık Ocakları yoluyla halkı bilinçlendirme çalışmalarında etkin rol alabileceği önerilmiştir.

2. Aile Eğitim Modeli

2.1. Yaygınlaştırma

Türkiyede uygulanmakta olan Aile Eğitimi Programlarının değerlendirme çalışmaları göz önüne alınarak etkili olan programların yaygınlaştırılması ve bu

uygulamaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli yasal uyarlamaların yapılması önerilmiştir.

2. 1. 1. Modelin farklı uygulama biçimleri

- Aile eğitiminin ülke geneline yaygınlaşmasına yönelik, ilköğretim okullarında aile eğitimi çalışmalarının, bu konuda kapsamlı eğitim almış öğretmenler tarafından organize edilmesi ve yürütülmesi,
- Sağlık ocaklarında aile eğitimi çalışmalarının yapılabilmesi için bir zeminin oluşturulması ve bu çalışmaların takip ve değerlendirmeleri için değerlendirme birimlerinin yer alması. Özellikle halk sağlığı hemşireleri sağlık ocaklarındaki aile sağlığı hizmetlerini gerçekleştirebilirler.
- Baba ve erkeklerin eğitiminin önemsenmesi. Buna yönelik Polis Teşkilatı, Silahlı Kuvvetler gibi erkeklerin yoğun bulunduğu kurumların kullanılması,
- Belli sayıda çalışanı bulunan kurumlarda, anne baba eğitiminin zorunlu olması,
- Uzmanların denetiminde ve rehberliğinde, Aileden Aileye Eğitim Modeli' nin benimsenmesi ve grupların oluşturulması, dolayısıyla aileler arası etkileşim ortamlarının yaratılması,
- Evde bakım türünde uygulamaların geliştirilmesi,
- Sivil toplum kuruluşlarının bu konuya yönelik çalışmalarını arttırmaları,

önerileri getirilmiştir.

2. 1. 2. Hedef Kitle

Kısıtlı imkanların etkili biçimde kullanılabilmesi ve gruplar arası farklılıkların kapatılabilmesi için öncelikli hedef kitlenin belirlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Öncelikli kesimin yoksulluğun olumsuz etkilerine maruz kalan kişilerin olması gerektiği, bunun yoksulluk zincirinin kuşaktan kuşağa aktarılmasının engellenmesinde önemli bir unsur olacağı belirtilmiştir. Erken Çocukluk Eğitimi bu zincirin kırılmasında kritik bir öneme sahiptir.

2. 1. 3. Yaygınlaştırma Yapısı

Bu programların yaygınlaştırılması için gerekli yasaların çıkarılmasına ve bu konuda toplumsal bilinç oluşturmaya öncelik verilmesi vurgulanmıştır.

Programların yaygınlaşmasında üniversitelerin yerel bazda görev alması önerilmiştir.

Kurumlara devam eden çocukların aileleri için aile eğitimi ve katılım programlarının planlanması ve yaygınlaştırılması önerilmiştir.

2. 2 İdari Yapılar ve Yönetişim

2. 2. 1. Personel

Aile eğitimi konusunda çalışan personelde aranılması gereken ön koşulun, bu konu ile ilgili eğitim almış olması olduğu vurgulanmıştır.

Personel kapsamına; Sosyal çalışmacılar, Psikologlar, Çocuk gelişimciler, Okul öncesi öğretmenleri, Ev ekonomistleri, Psikolojik danışmanlar, Kız meslek lisesi Çocuk Gelişimi Eğitimi Mezunları, Usta öğreticiler, Yüksek öğrenimli gönüllüler, Ebe ve hemşireler, Erken çocukluk konusunda eğitim almış kişiler girmektedir.

2. 2. 2. İdari İyileştirme

- Aile ve çocuk eğitiminde çalışan tüm ilgili kurumlardan temsilcilerin yer aldığı bir üst kurul yönetimi çerçevesinde, her ilin kendi gereksinim duyduğu aile eğitimi hizmetlerini belirlemesi ve koordine etmesi önerilen idari yapı değişikliğidir.
- Bu idari yapının işlevsel olabilmesi için, çağın gerektirdiği değişikliklere paralel olarak mevzuatta uygun düzenlemelerin bu konuda çalışan tüm tarafların koordinasyonu ve işbirliği ile yapılması önerilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı içindeki kurumlar arası işbirliğinde/ eşgüdümde (öğretmenlerin farklı kurumlarda görev alması gibi) var olan zorlukların; sektörler arası koordinasyonun güçlendirilmesi, sektör içi düzenlemelerin yapılması, görev alacak kurumların yetki ve sorumlulukları ve görev alacak personelin iş tanımlarının yapılması, çalışma esasları açıkça belirlenmesi ile aşılabileceği belirtilmiştir.
- Devletin kaynak arttırımı için STK, yerel yönetim, özel sektör, SYDTF ile işbirliği yapması gerekliliği ve STK' ların yalnızca maddi kaynak olarak değil projeler ve insan kaynağını geliştirme konusunda görev üstlenebileceği görüşü paylaşılmıştır.

2. 2. 3. Denetim

Denetim anlayışının farklı boyutları beraberinde barındırdığını; izleme, danışmanlık, değerlendirme ve geliştirme olarak ele alınması ve sürekliliğinin esas olması gerekliliği vurgulandı. Denetim mekanizması bu geniş kapsamlı boyutları ile, eğitici eğitimi aşamasından başlayacak bir yapıya kavuşturulmalıdır.

Bu işlev için nitelikli personelin görevlendirilmesi ve denetimi yapan kişinin (müfettiş) programlar konusunda eğitilmiş olması gerektiği belirtilmiştir.

2. 3. Bilinçlendirme

- Aile eğitimin son derece önemli bir konu olduğu toplumun tüm katmanlarına benimsetilmelidir.
- Geniş toplum katılımını sağlayacak bilinçlendirme çalışmalarında, önceliği kurum yöneticilerine verilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- Bunun yanı sıra özellikle bilinçlendirmeye yönelik çalışmaların erkeklere de yapılması, annelerin programlara talebini ve katılımını olumlu etkileyeceği vurgulandı. Aynı görüş erkek adayların Erken Çocukluk Eğitimi alanına yönlendirilmesi gerekliliği için de geçerlidir.
- Aileden aileye bilinçlendirme yönteminin etkinliği dikkate alınmalıdır, bu

yöntem talebin oluşturulması ve katılımın artması üzerinde olumlu etkileri olacaktır.

- Bilinçlendirme çalışmalarının etkin olmasına ve geniş hedef kitlelerine ulaşılmasına yönelik; farklı araç ve yöntemlerin kullanılması önerilmiştir. Kitle iletişim araçları, toplantı, sergi, panel, afiş, ailelerin posta kutularına broşür, cep telefonu mesajları, billboardlar, alışveriş merkezlerinde duyurular, faturalarda uyarılar öneriler arasında yer almıştır.

3. Kitle İletişim Araçları Modeli

3. 1. Yaygınlaştırma

3. 1. 1. Modelin farklı uygulama biçimleri

Kitle iletişim araçlarının eğitim işlevinin ayrıntılandırılması için:

- Öncelikle varolan malzemenin dökümünün, etki analizinin ve değerlendirmesinin yapılması,
- Bu değerlendirmenin tüm paydaşlarla paylaşılması ve bu değerlendirme temelinde yeni eğitim malzemesi belirlenmesi ve üretilmesi,
- Devletin bu konuda,
 - TRT kanalları yoluyla,
 - Göresel – işitsel malzemenin kendi denetimindeki kurumlarda gösterilmesi yoluyla

yaygınlaştırma desteği vermesi önerilmiştir.

3. 1. 2. Hedef Kitle

Kitle iletişim araçlarının doğrudan erken çocukluk eğitimi vermek, bilinçlendirmek, farkındalık yaratmak, savunmuş işlevleri geniş bir hedef kitleyi kapsamaktadır. Anne- babalar, çocuklar (0-8 yaş grubu), eğitimciler, uzmanlar ve akademisyenler hedef kitleyi oluşturmaktadır.

3. 2. İdari Yapılar ve Yönetişim

3. 2. 1. Personel

Kitle iletişim araçları modelinde farklı kesimlerin rolleri dile getirilmiştir;

- Devletin kendi kurumlarını EÇE'ye açması,
- Akademik ve diğer uzmanların, bilgi ve deneyimlerini paylaşması ve yön gösterici kılavuzlar oluşturması,
- STK'ların ve uluslararası kuruluşların deneyimlerini, gönüllülerini ve kaynaklarını paylaşmaları,
- Özel sektörün mecra ve kaynak oluşturması.

3. 2. 2. İdari İyileştirme ve Denetim

Erken çocukluk eğitiminin kitle iletişim araçları boyutu, ilgili devlet kurumlarının ve STK'ların temsilcilerini ve erken çocukluk eğitimi ve iletişim alanlarının uzmanlarını kapsayan bir yönlendirme grubu eşgüdümünde yürütülmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Bu eşgüdüm, dil, anlayış, ilke birliğinin sağlanmasını, hedef kitle kesimlerine dönük ihtiyaçların ve karşılama biçimlerinin ayrıntılandırılmasını, bu ihtiyaçları karşılamaya dönük etkinliklerin izlenmesini, değerlendirilmesini ve verimli bir şekilde eklemlenmesini ve yayımların, çocuk gelişimine ve eğitime etkinliği açısından değerlendirilmesini içerir.

Bu işlevleri, halihazırda hükümetimizle UNICEF ortaklığında yürütülmekte olan proje çerçevesinde oluşturulmuş olan Sektörler Arası Çocuk Kurulu Erken Çocukluk Eğitimi Proje Uygulama Komitesi temsilcileri ve erken çocukluk eğitimi ve iletişim alanlarındaki uzmanlarla güçlendirilerek üstlenebilir.

3. 3. Bilinçlendirme

Kitle iletişim araçlarının, doğrudan erken çocukluk eğitimi vermek dışındaki işlevleri – bilinçlendirmek, farkındalık yaratmak, savunma – açısından hedef kitle kesimleri ve her bir kesime ilişkin temel ihtiyaç alanları şöyle belirlenmiştir:

Hedef Kitle	İhtiyaç Alanı
Anne – babalar	1.EÇE'nin önemi konusunda bilinçlendirme 2.Ana – babalık işlevleri, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirme
Çocuklar (0-8 yaş grubu)	1.Temel sağlık ve özbakım ihtiyaçlarının giderilmesine dönük bilgilendirme 2.Dilsel, zihinsel, duygusal, bilişsel ve sosyal gelişime ilişkin bilgiler
Eğitimciler, uzmanlar ve akademisyenler	Bilgi ve deneyimlerin paylaşılmasını sağlayacak alan ve ortamların oluşturulması

Bu çerçevede;

1. Yukarıda belirtilen hedef kitle kesimlerine ve ayrıca, medya, karar vericiler ve kamuoyu kesimlerine ilişkin olarak ayrıntılı ihtiyaç belirleme analizlerinin yapılması,

2. Yukarıda örneklenen ihtiyaç alanlarının, bütün bu kesimler için ayrıntılandırılması ve her kesim için verilecek mesajların, önceliklerin ve kullanılacak yöntemlerin saptanması gerektiği vurgulanmıştır.

Bu alanda kullanılacak araçlar olarak,

- Radyo, televizyon, basın, el ilanı, broşür gibi bilinen mecraların yanı sıra,
- Telefonlara bırakılacak kısa mesajlar, cep telefonlarına gönderilecek kısa mesajlar, kamu ulaşım araçlarında ve durak ve istasyonlarda verilecek yazılı, sözlü ve görsel mesajlar, stadyum, spor alanları, cami, kahve ve sağlık ocaklarında reklam, anons vb. yöntemlerle yapılacak duyurular, çocuklara dönük ürünler ve her eve mutlaka giren ürünler ve/veya ambalajları aracılığıyla yazılı mesajlar, afiş ve kartpostallar önerilmiştir.

28 Mart seçimleri bir ilk uygulama olmak üzere, siyasal partilerin yönetimleri ile bağlantı kurularak, seçim kampanyalarına ve vaadlerin arasına EÇE'nin girmesini sağlama fikri dile getirilmiştir.

Sonuç ve Öncelikler

Son yıllarda okulöncesi eğitim hizmetlerinde bir yaygınlaşma görülmekle birlikte genel olarak değerlendirildiğinde erken çocukluk döneminde verilen hizmetler yetersiz kalmaktadır.

Bu çalışma kapsamında yaygınlaşmayı kolaylaştıracak farklı modellere yer verilmiş, örnekler sunulmuş ve modeller çerçevesinde yaygınlaşma, yönetim ve yapılara ilişkin öneriler getirilmiştir.

Yönetişim/ İdari Yapılar

- Okulöncesi dönemde verilen hizmetlerin Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Turizm Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Üniversiteler, Sivil Toplum Örgütleri bünyesinde farklı modellerde gerçekleştirildiği bilinmektedir. Tüm bu sektörlerde yapılan eğitim uygulamalarına rağmen hedef kitleye ulaşmada yaygınlaşma politikalarının yetersiz kaldığı, idari yapının değişikliklere ihtiyaç duyduğu yadsınamaz bir gerçektir.

EÇE konusunda hizmet sunan tüm kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlayacak bağımsız bir yapının oluşturulması veya var olan yapının (hükümetimizle UNICEF ortaklığında yürütülmekte olan proje çerçevesinde oluşturulmuş olan Sektörler Arası Çocuk Kurulu Erken Çocukluk Eğitimi ve Gelişimi Grubu) iyileştirilmesi önerilmiştir. Bu yapının işlevleri; EÇE ile ilgili standartları belirleme, mevcut mevzuatı iyileştirme, koordinasyonu sağlama, politika geliştirme, proje geliştirme/ değerlendirme, AR/GE olarak tanımlanmıştır.

- Sektörler arası koordinasyon kurulunun potansiyel katılımcıları olarak; MEB (ilgili Genel Müdürlükleri), Sağlık Bakanlığı (ilgili Genel Müdürlükleri), Yerli/ Yabancı STK' lar, Üniversiteler, Yerel Yönetimler, İç İşleri Bakanlığı, Medya Temsilcileri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Tarım Bakanlığı vb. sıralanmıştır.

Bu yapının oluşturulmasına ilişkin atılacak öncelikli adımlar;

- Bir yürütme/çalışma grubunun oluşturulması ve öncelikli konularda çalışmaların başlatılması. Yürütme /Çalışma grubunun aşağıdaki kurumlardan oluşturulması:

MEB (ilgili genel müdürlükler)

SHÇEK

Sağlık Bakanlığı

Devlet Planlama Teşkilatı

Personel Dairesi Başkanlığı

Üniversiteler

AÇEV

KDEV

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği

UNICEF

TOÖED (Türkiye Okulöncesi Eğitim Derneği)

- Yürütme/çalışma grubunun öncelikli olarak aşağıdaki başlıklar çerçevesinde uzun vadeli öneriler geliştirmesi:

Hedef kitle: Yaş grupları (0-36 ay; 37-72 ay)

EÇE Modellerinin önceliklendirmesi (Yaz okulları, evde bakım, gezici model, aile eğitimi vb.)

EÇE Modellerinin standardizasyonu

- Bu çalışma gerçekleştikten sonra Yürütme/çalışma kurulunun aşağıdaki konularda çalışması:

Özel eğitim kurumu açılmasında ruhsatlandırma

İzleme ve denetim sistemi

EÇE Personelinin (Bakıcı, öğretmen vb.) niteliklerinin belirlenmesi

- Bu çalışmanın yanısıra bir alt komisyonun oluşturulması ve bu komisyonun mevcut mevzuata yönelik değerlendirmeler sonucunda değişiklikleri yapması yeni modelleri de kapsayacak öneriler getirmesi.
- Alt komisyonda MEB, SHÇEK, Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet Personel Dairesi'nin yer alması. Bu alt komisyonun ihtiyaç halinde üniversitelerden ve STK'lardan yetkilileri davet etmesi. Yapılan çalışmaların yürütme/çalışma grubuna sunulması
- Tüm bu çalışmaların Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülmesi ve bu çalışmaların en geç Ekim 2004'de tamamlanması

olarak belirlenmiştir.

Mevzuat Değişikliği

İdari yapının işlevsel olabilmesi için, çağın gerektirdiği değişikliklere paralel olarak mevzuatta uygun düzenlemelerin yapılması ve değişikliklerin bu konuda çalışan tüm tarafların koordinasyonu ve işbirliği ile yapılması önerilmiştir. Bu amaçla MEB ile SHÇEK'teki yönetmelik ve standartların yeniden gözden geçirilmesi ve işleyişte birliktelik sağlanması gereği ortaya çıkmıştır.

Hedef Kitle

Her kesimden çocuk ve ailenin EÇE'ye ihtiyacı olduğu gerçeği gözardı edilmemelidir. Bununla birlikte kaynakların yetersizliği, okulöncesi eğitimde

gelişimleri içinde buldukları şartlar açısından "risk altında" olan çocuklara hizmet sunmada öncelik verilmesi gerekmektedir. Okulöncesi dönemde sağlanan hizmetlerin yaygınlaştırılması için hedef kitlenin ulaşamayan ya da çok az ulaşılan bölümüne yaş grubu ve yerleşim bölgeleri de dikkate alınarak hizmet sunmada öncelik verilmesi belirtilmiştir.

Yaklaşım

EÇE' e yönelik yapılan faaliyetlerin, geliştirilen ve uygulanan projelerin "yerel odaklı" olması gerekmektedir. Çalışmaların il bazında; devlet, STK ve üniversitelerin katılımı ile gerçekleştirilmelidir. Yerel düzeyde bölgelerin gereksinimleri belirlenerek, bu gereksinimlere uygun modellerin seçilmesi, modelleri başarıyla uygulayabilmek için personelin ve idari yapının gözden geçirilerek yeni düzenlemelerin yapılması önerilmiştir.

Yaygınlaştırma

Farklı modellerin yaygınlaştırılmasına ilişkin öncelikler belirlenmiştir:

Kurumsal Model

- Erken Çocukluk Eğitimi çoğu ülkede yaygınlaştırılmış ve çocuğun örgün eğitim sistemi içine girmeden bir önceki yıldaki okulöncesi eğitimi mecburi kılınmıştır. Ülkemizde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi ve çocukların hazırbulunuşluk düzeyinin yükseltilecek şekilde ilköğretime kolay geçiş yapabilmelerini, hazır başlamalarını sağlamak için 60- 72 aylık çocuklar için bir yıllık eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerekli görülmüştür. Mevcut fiziki kapasitenin buna olanak vermeyeceği göz önünde bulundurularak; yaygınlaşmaya yönelik maliyet hesaplarının yapılması, kapasite arttırımının hızlandırılması ve gerekli alt yapının oluşturularak bir yıllık zorunlu eğitiminin evrensel bir hedef olarak kabul edilerek 9. Beş Yıllık Kalkınma Planında yer alması önerilmiştir. Orta öğretimin (12 yıllık zorunlu) zorunlu hale getirilmesine yönelik tartışmaların hızlandığı bu dönemde, yapılacak fayda/ maaliyet analizleri doğrultusunda zorunlu eğitimin okulöncesi eğitimi de içine alacak şekilde tartışılmasının önemi vurgulanmıştır.
- Kurumsal okulöncesi eğitim kurumlarının 12 ay boyunca tam kapasite ile çalışmalarına yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması ve böylece bu kurumların farklı yaş gruplarına ve farklı hedef gruplarına hizmet verecek şekilde çalışmalarının sağlanması.

Okulların resmi olarak kapalı olduğu yaz dönemi boyunca, veli istediği ve masraflarını karşıladığı takdirde hem okulların fiziki kapasitelerinden hem de öğretmenin isteğine bağlı olarak proje kapsamında yararlanılmaktadır. Fakat bu amaca hizmet etmemektedir. Okulların 12 ay açık tutulması ve fiziki kapasitelerinden yararlanmayı mümkün kılacak mevzuat değişikliğine gidilmesi önerilmiştir. Varolan kurumlar aracılığı ile yaz aylarında okulöncesi eğitim hizmetinin sunulması, 222 numaralı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 43. maddesinin a bendinde, "Öğretmenler, yaz tatili içinde aralıksız iki ay izinlidirler. Ancak, bu iki aylık izin sürelerine dokunulmadan kalan tatil zamanlarında yönetmenliğinde saptanacak meslekle ilgili çalışmalara katılmakla yükümlüdürler." değişikliği

beraberinde getirmektedir. Bu maddede, öğretmenlerin iki aylık izin süreleri zarfında isteğe bağlı olarak çalışmalarına olanak tanınmasına yönelik değişiklik önerilmiştir. Buna yönelik Maliye

Bakanlığı'nca mevzuatta ek ders ücretlerinde değişiklik yapılması, usta öğreticilerin çalışma esaslarının bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi ve bütçeden kaynak ayrılması gerektiği belirtilmiştir.

Alternatif modellerin (Yaz okulları, Çok Amaçlı Okulöncesi Eğitim Merkezleri gibi) denenmesi, değerlendirilmesi ve başarılı modellerin yaygınlaştırılması.

Bu modellerin yaygınlaştırılmasına imkan sağlamak amacıyla, 1739 numaralı Milli Eğitim Temel Kanununun 21. maddesinde tanımlanan okulöncesi eğitim kurumlarının açılışının "çok amaçlı okulöncesi eğitim merkezlerini" de içerecek şekilde genişletilmesi öngörülmüştür.

- Müfettişlerin okulöncesi eğitim alanından olması.

Müfettişlik sınavında yer alan soruların yaklaşık % 65' inin ilköğretim konusunda olması nedeniyle okulöncesi öğretmenliği mezunlarının bu sınavı başarıları oldukça güç olmaktadır. Bu nedenle sınav sisteminde değişikliğe gidilerek, okulöncesinde müfettiş olmayı talep eden bir aday için okulöncesi eğitim alanından soruların sorulması önerilmiştir. Okulöncesi öğretmenliği mezunlarının müfettiş olmaları yönünde teşvik edilmesi uygulamadaki sorunlara çözüm olabileceği nedeniyle önerilmektedir.

- MEB ve SHÇEK' in ortak bir izleme sistemine yaklaşımlarına yönelik, farklı programlara göre asgari kriterlerin belirlenmesi ve ortak izleme ve rehberlik yapılması.

Okulöncesi alanından olan MEB müfettişlerinin, SHÇEK' e bağlı kreş ve gündüz bakım evlerinde izleme ve rehberlik yapmasının uygun olduğu, fakat denetimin kurumun iç işi olduğu vurgulanmıştır. Denetimde ortak kriterlerin belirlenerek yaptırımın kurumda kalması gerekliliği belirtilmiştir.

- Kurumların açılmasına yönelik ruhsatlandırmada, öncelikli olarak MEB ve SHÇEK' in ortak çalışma yaparak standartlar belirlemeleri ve birlik sağlamaları.

Aile Eğitim Modeli

- Aile Eğitim Modeline yönelik var olan, etkililiği görülmüş programların yaygınlaştırılması.

Yaygınlaştırmaya imkan verecek yasal düzenlemelerin yapılması, muhtemel uygulayıcıların belirlenmesi ve eğitilmesi, kurumsallaşabilmesi için alt yapının oluşturulması.

- YÖK'ün üniversitelerin Okulöncesi Öğretmenliği bölümlerinde zorunlu ders kapsamında gösterdiği Anne baba eğitiminin, sınıf104

öğretmenliği bölümlerinde 6- 12 yaşa yönelik oluşturulması ve okutulması.

- Kurumsal eğitimde, aile katılım programlarının yaygınlaştırılması. Buna yönelik mevcut olan aile katılımı içeriklerinin kapsamının STKlarla ve üniversitelerle işbirliğinde genişletilmesi ve aile grubunun ihtiyaçları doğrultusunda programların yeniden düzenlenmesi.
- Aile eğitimi verecek eğitimcilerin yetkinliğinin belgelendirilmesi (sertifikasyon sistemi) ve buna ilişkin mevzuatın oluşturulması. Sertifikayı veren kurumların, akademik bir kurul danışmanlığında yönlendirilmeleri.
- İş yerlerinde aile eğitimi (anne ve babalara yönelik) çalışmalarının desteklenmesi.

Buna yönelik Çalışma Bakanlığı iş kanunda bir değişikliğe gidilerek sendikalar ile işbirliğinde, işyerlerinde ayda 1 saat anne- baba eğitimi verilmesi ve bunun ücretli mesaiye sayılması önerilmiştir.

- Sosyal hizmetler alanına giren evde bakım (0- 4 yaş) uygulamalarına yönelik alt yapı ve yönetmeliğinin hazırlanması bu hizmetlerin (özel ve kamu kuruluşları) eğitim ve uygulama aşamalarının SHÇEK tarafından izlenmesi.
- Aile eğitim modellerinin ulaştığı hedef kitlenin de "Kadın ve Çocuk Bilgi Ağı" istatistiklerinde yer almasının sağlanması. Bu hizmeti sunan tüm özel ve kamu kuruluşlarından bu bilgilerin sağlıklı toplanması önerilmiştir.

Kitle İletişim Modeli

Kitle iletişim araçlarının eğitim işlevine yönelik,

- Öncelikle varolan malzemenin dökümünün, etki analizinin ve değerlendirmesinin yapılması.
- Bu değerlendirmenin tüm paydaşlarla paylaşılması ve bu değerlendirme temelinde yeni eğitim malzemesi belirlenmesi ve üretilmesi.

Kitle iletişim araçlarını bilinçlendirme işlevine yönelik,

- Hedef kitle kesimlerine ve ayrıca, medya, karar vericiler ve kamuoyu kesimlerine ilişkin olarak ayrıntılı ihtiyaç belirleme analizlerinin yapılması.
- İhtiyaç alanlarının, bütün bu kesimler için ayrıntılandırılması ve her kesim için verilecek mesajların, önceliklerin ve kullanılacak yöntemlerin saptanması

öncelikli öneriler olarak vurgulanmıştır.

Ek 1. Konuşmacı Listesi

Remzi İnanlı	Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi Eğitim Genel Müdürü
Prof. Dr. Sevda Bekman	Boğaziçi Üniversitesi İlköğretim Bölüm Başkanı/ Okulöncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Ayla Oktay	Marmara Üniversitesi İlköğretim Bölüm Başkanı / Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı
Prof.Dr. Fulya Temel	Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Ev Yön. Eğitimi Bölümü/ Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı
Fatma Özdemir Uluç	UNICEF
Prof.Dr.Tanju Gürkan	Ankara Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Başkanı
Nuri Okutan	Siirt Valisi
Derya Akalın	Anne Çocuk Eğitim Vakfı Genel Müdürü
Şükran Evirgen	Milli Eğitim Bakanlığı Küçükçekmece Belediyesi yuva müdürü
Şengül Akçar	Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı

Ek 2. Sempozyum Katılımcı Listesi

1	Yrd.Doç. Dr.Elif Dağlıoğlu	Abant İzzet Baysal Üni.
2	Yard.Doç.Dr. Füsun Yıldızbaş	Abant İzzet Baysal Üni.
3	Ayşen Özyeğın	AÇEV
4	Ayla Göksel Göçer	AÇEV
5	Derya Akalın	AÇEV
6	Nur Sucuka	AÇEV
7	Erçın Kimmet	AÇEV
8	Nevin İlhan	AÇEV
9	Seda Yılmaz	AÇEV
10	Ayşe Özdemir	AÇEV
11	Canan Erman	AÇEV
12	Kader Göktaş	AÇEV
13	Yard. Doç.Dr. Dilara Özer	Akdeniz Üniversitesi
14	Öğr. Gör. Begümhan Yellice	Akdeniz Üniversitesi
15	Öğr.Gör.Zeliha Yazıcı	Akdeniz Üniversitesi
16	Prof.Dr.Şefik Yaşar	Anadolu Üniversitesi
17	Yrd. Doç. Mehmet Gültekin	Anadolu Üniversitesi
18	Öğr.Gör. Berrin Dinç	Anadolu Üniversitesi
19	Seviye Cihangir	Anadolu Üniversitesi

20	Prof.Dr.Tanju Gürkan	Ankara Üniversitesi
21	Prof.Dr.Neriman Aral	Ankara Üniversitesi
22	Doç.Dr. Gülen Baran	Ankara Üniversitesi
23	Doç.Dr.Çağlayan Dinçer	Ankara Üniversitesi
24	Doç. Dr. Aysel Köksal Akyol	Ankara Üniversitesi
25	Doç.Dr.Gelengül Haktanır	Ankara Üniversitesi
26	Öğr. Gör. Dilek Acar	Ankara Üniversitesi
27	Araş. Gör. Müge Şen	Ankara Üniversitesi
28	Figen Gürsoy	Ankara Üniversitesi
29	Yard.Doç.Dr. Mehmet Kök	Atatürk Üniversitesi
30	Yard. Doç.Dr. Güler Küçükturan	Başkent Üniversitesi
31	Prof.Dr.Sevda Bekman	Boğaziçi Üniversitesi
32	Prof.Dr. Gülçin Alpöge	Boğaziçi Üniversitesi
33	Yrd. Doç. Dr. Ebru Aktan Kerem	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
34	Öğrt. Gör Dilfiruz Cömert	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
35	Yard.Doç.Dr.Işık Gürşimşek	Dokuz Eylül Üniversitesi-Buca
36	Öğr. Gör.Yasemin Argun	Dokuz Eylül Üniversitesi-Buca
37	Yrd. Doç. Sibel Sönmez	Ege Üniversitesi
38	Öğrt. Gör.Şakire Anlıak	Ege Üniversitesi
39	Ege Üniversitesi	Derya Beyazyürek
40	Neyyir Kalaycıoğlu	Eğitim Reformu Girişimi

41	Prof.Dr. Fulya Temel	Gazi Üniversitesi
42	Prof.Dr.Esra Ömeroğlu	Gazi Üniversitesi
43	Yard. Doç.Dr.Ayşe B.Aksoy	Gazi Üniversitesi
44	Yard.Doç.Dr.Şengül Genç	Gazi Üniversitesi
45	Yard.Doç.Dr.Neslihan Avcı	Gazi Üniversitesi
46	Araş.Gör.Münevver Can Yaşar	Gazi Üniversitesi
47	Doç.Dr.Elif Üstün	Hacettepe Üniversitesi
48	Doç.Dr.Belma Tuğrul	Hacettepe Üniversitesi
49	Doç.Dr.Berrin Akman	Hacettepe Üniversitesi
50	Yrd. Doç.Dr.Semra Erkan	Hacettepe Üniversitesi
51	Öğr. Gör. Dr.Semra Şahin	Hacettepe Üniversitesi
52	Araş.Gör.Tülin Güler	Hacettepe Üniversitesi
53	Araş.Gör.Menekşe Boz	Hacettepe Üniversitesi
54	Araş.Gör.Esra Duran	Hacettepe Üniversitesi
55	Araş.Gör. Eda Kargı	Hacettepe Üniversitesi
56	Araş.Gör.Mine C. Şendoğdu	Hacettepe Üniversitesi
57	İbrahim Cılga	Hacettepe Üniversitesi
58	Esra Duran	Hacettepe Üniversitesi
59	Yard.Doç.Dr.Özcan Sezer	İnönü Üniversitesi
60	Öğr.Gör.Gülseren Sağsöz	İnönü Üniversitesi
61	Öğr.Gör.Nuray Danışman	Karadeniz Teknik Üniversitesi
62	Öğr. Gör.Ümit Aslan	Karadeniz Teknik Üniversitesi

63	Şengül Akçar	KEDV
64	Fatma Okçu	KEDV
65	Prof.Dr.Ayla Oktay	Marmara Üniversitesi
66	Yard.Doç.Dr.Oya Ramazan	Marmara Üniversitesi
67	Yard. Doç. Dr. Rengin Zembat	Marmara Üniversitesi
68	Bağdat Albayrak	Milli Eğitim Bakanlığı
69	Nurettin Konaklı	Milli Eğitim Bakanlığı
70	Hüseyin Çelik	Milli Eğitim Bakanlığı
71	Aynur Cılga	Milli Eğitim Bakanlığı
72	İ.Halil Altınok	Milli Eğitim Bakanlığı
73	Hacı Osman Kılıç	Milli Eğitim Bakanlığı
74	Müjgan Gene	Milli Eğitim Bakanlığı
75	Şükran Evirgen	Milli Eğitim Bakanlığı
76	Salih Çelik	Milli Eğitim Bakanlığı
77	Nejat Birinci	Milli Eğitim Bakanlığı
78	Doç Dr. Şaban Şimşek	Milli Eğitim Bakanlığı
79	Güngör Kılınç	Milli Eğitim Bakanlığı
80	Cevdet Cengiz	Milli Eğitim Bakanlığı
81	İrfan Aycan	Milli Eğitim Bakanlığı
82	Remzi İnanlı	Milli Eğitim Bakanlığı
83	Nahide Yılmaz	Milli Eğitim Bakanlığı
84	Nadire Türkay	Milli Eğitim Bakanlığı

85	Nevin Güngördü	Milli Eğitim Bakanlığı
86	Latif Ateş	Milli Eğitim Bakanlığı
87	Hayrettin Fındık	Milli Eğitim Bakanlığı
88	İbrahim Eren	Milli Eğitim Bakanlığı
89	Hüseyin Türker	Milli Eğitim Bakanlığı
90	İhsan Savaş	Milli Eğitim Bakanlığı
91	Tuğrul Aktaş	Milli Eğitim Bakanlığı
92	Benal Akal	Milli Eğitim Bakanlığı
93	İbrahim Yedibela	Milli Eğitim Bakanlığı
94	Hamiyet Elagöz	Milli Eğitim Bakanlığı
95	Saime Önder	Milli Eğitim Bakanlığı
96	Aylin Uzel	Milli Eğitim Bakanlığı
97	Şükran Taçan	Milli Eğitim Bakanlığı
98	Nurten Mollaoğlu	Milli Eğitim Bakanlığı
99	Fatma Balıkçı	Milli Eğitim Bakanlığı
100	Nurten Cengiz	Milli Eğitim Bakanlığı
101	Serpil Benk	Milli Eğitim Bakanlığı
102	Aygül Bingöl	Milli Eğitim Bakanlığı
103	Eda Kalkan	Milli Eğitim Bakanlığı
104	Bahattin Özger	Milli Eğitim Bakanlığı
105	Güllü Yıldırım	Milli Eğitim Bakanlığı
106	Selçuk Arslan	Milli Eğitim Bakanlığı

107	Arzu Araz	Milli Eğitim Bakanlığı
108	Erkunt Alpay	Milli Eğitim Bakanlığı
109	Halis Koyuncuoğlu	Milli Eğitim Bakanlığı
110	Ayşegül TONUÇ	Milli Eğitim Bakanlığı
111	Vekil Tanyıldız	Milli Eğitim Bakanlığı
112	Nevsun Duman	Milli Eğitim Bakanlığı
113	Şaban Yıldırım	Milli Eğitim Bakanlığı
114	Nazan Kaya	Milli Eğitim Bakanlığı
115	Fatma Erdoğan	Milli Eğitim Bakanlığı
116	Müge Çelikcan	Milli Eğitim Bakanlığı
117	Yüksel Özdamlacı	Milli Eğitim Bakanlığı
118	Mücella Temel	Milli Eğitim Bakanlığı
119	Osman Kılıç	Milli Eğitim Bakanlığı
120	Davut Çelik	Milli Eğitim Bakanlığı
121	Kemal Aykonat	Milli Eğitim Bakanlığı
122	Ali Eker	Milli Eğitim Bakanlığı
123	Neşe Gürsoy	Milli Eğitim Bakanlığı
124	Şeref Dikmen	Milli Eğitim Bakanlığı
125	Arzu Sepelci	Milli Eğitim Bakanlığı
126	Öner Güney	Milli Eğitim Bakanlığı
127	Gönül Özkan	Milli Eğitim Bakanlığı
128	Makbule Şimşek	Milli Eğitim Bakanlığı

129	Gülşen Turan	Milli Eğitim Bakanlığı
130	Nilhan Telli	Milli Eğitim Bakanlığı
131	Nevriye Utku	Milli Eğitim Bakanlığı
132	Meral Seferbey	Milli Eğitim Bakanlığı
133	Esra Görücü	Milli Eğitim Bakanlığı
134	Yavuz Erbaş	Milli Eğitim Bakanlığı
135	Latife Özaydın	Milli Eğitim Bakanlığı
136	Hüseyin Atılgan	Milli Eğitim Bakanlığı
137	Muazzez Düzgün	Milli Eğitim Bakanlığı
138	Kerem Altun	Milli Eğitim Bakanlığı
139	Kemal İncecik	Milli Eğitim Bakanlığı
140	Haydar Sındıroğlu	Milli Eğitim Bakanlığı
141	Yusuf Sel	Milli Eğitim Bakanlığı
142	Op. Dr. Cebbar Çalışkan	Milli Eğitim Bakanlığı
143	Dr. Bekir Turgut	Milli Eğitim Bakanlığı
144	Hasan Kaplan	Milli Eğitim Bakanlığı
145	Saden Özdirik	Milli Eğitim Bakanlığı
146	Asım Sepetçi	Milli Eğitim Bakanlığı
147	Nebahat Bogut	Özel Anaokulu Kurumları D.
148	Dr. Turan Çakır	Sakarya Üniversitesi
149	Öğrt. Gör.Sare Ergün	Sakarya Üniversitesi
150	Yard. Doç. Dr. Şafak Apaydın	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi

151	Kamile Özer	Selçuk Üniversitesi
152	Erhan Atabay	Selçuk Üniversitesi
153	Nuri Okutan	Siirt Valiliği
154	Veysel Ögetürk	Siirt Valiliği
155	Füsün Alpay	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
156	Neşe Özen	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
157	Ömer Birlik	Şırnak Valiliği
158	Ali Koç	TEGEV
159	Ayşe Kılınçoğlu	TEV
160	Fevziye Akman	TEV
161	Müzeyyen Unur	Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği Genel Sekr.
162	Gönül Özyüksel	Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği Genel Sekr.
163	Doç. Dr. Handan Asude Başal	Uludağ Üniversitesi
164	Mr.Edmond Mcloughney	UNICEF
165	Fatma Özdemir Uluç	UNICEF
166	Mine Süngün	UNICEF
167	Yakut Temüroğlu	UNICEF
168	Doç.Dr. Tunay Bilgin	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ek 3. Grup Çalışmaları Katılımcı Listesi

1. Grup: Kurum Merkezli Model

1. Ayla Oktay
2. Berrin Dinç
3. Füsun Alpay
4. Gelengül Haktanır
5. Gülçin Alpöge
6. Güler Küçükturan
7. Gülseren Sağsöz
8. Işık Gürşimşek
9. Mine Şendoğdu
10. Mücella Temel
11. Nahide Yılmaz
12. Nebahat Boğut
13. Nevsun Duman
14. Nur Sucuka
15. Oya Ramazan
16. Rengin Zembat
17. Şefik Yaşar
18. Şengül Akçay
19. Şükran Evirgen
20. Turan Çakır
21. Vekil Damyıldız
22. Yakut Temüroğlu

1. Grup: Aile Eğitim Modeli

1. Aysel Köksal Akyol
2. AyŖe Aksoy
3. Canan Erman
4. Derya Beyaztrk
5. Dilara zer
6. Dilfiruz Cömert
7. Elif Dağlıoğlu
8. Erđin Kimmet
9. Fulya Temel
10. Handan Asude BaŖak
11. Hayrettin Fındık
12. Hüseyin Türker
13. Mehmet Kök
14. Münevver Can YaŖar
15. Nazan Kaya
16. Neriman Aral
17. Neslihan Avar
18. NeŖe zen
19. zcan Sezer
20. Sare Ergün
21. Semra Ŗahin
22. Sevda Bekman
23. Seviye Cihangir
24. Sibel Sönmez
25. Ŗafak Apaydın
26. Ümit Arslan

2. Grup: Kitle İletişim Araçları Modeli

1. Ayla Göksel
 2. Ayşe Özdemir
 3. Ayşegül TONUÇ
 4. Belma Tuğrul
 5. Dilek Acar
 6. Ebru Aktan Kerem
 7. Esra Ömeroğlu
 8. Fatma Uluç
 9. Gülen Baran
 10. Mehmet Gültekin
 11. Müge Şen
 12. Nadire Türkay
 13. Neyyir Kalaycıoğlu
 14. Nuray Danışman
 15. Seda Yılmaz
 16. Tülin Güler
 17. Yasemin Argun
-